

**ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ
SZAKKÉPZÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA**

**Miskolc
2008.**

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezető.....	2
2. Alkalmazott munkamódszer.....	6
3. Tényállapot összefoglalása, várható tendenciák előrejelzése	8
3.1 A régió humán potenciáljának helyzete és várható változásai	9
3.11 Demográfiai folyamatok.....	9
3.12 Régióban élők iskolázottsági helyzete	48
3.13 SWOT elemzés	53
3.2 Régió gazdasági- és munkaerőpiaci helyzete, várható tendenciák	54
3.21 Gazdasági helyzet és a várható tendenciák.....	54
3.22 Munkaerőpiaci helyzet.....	61
3.3 Szakképzés helyzete a régióban, várható tendenciák	78
3.31 Szakképzés iránti kereslet.....	78
3.32 Szakképzés kínálati helyzete a régióban	85
4. Javaslatok	118
4.1 Célok, célhierarchia	121
4.2 Programok	124
4.21 Életpálya tervezési program	126
4.22 Hálózatfejlesztési program	132
4.23 Képzésfejlesztési program	140
5. Összefoglalás	150
Ábrajegyzék	153
Táblázatjegyzék	154

1. Bevezető

A szakképzés az elmúlt két évtizedben (mind hazánkban, mind pedig a fejlett országokban) a gazdasági és a társadalmi elvárások hatására jelentősen átalakult. A képzések struktúrája és feltételrendszere megváltozott, alkalmazkodóbbá vált a gazdaság általános és helyi elvárásaihoz.

A gazdálkodó szervezetek elvárásainak való megfelelés igénye nem újszerű; s bár történt előrelépés, a hazai szakképzés outputja (a munkaadók nem egyszer hangoztatott álláspontja szerint) elmarad az igényektől és a társadalmi elvárásoktól.

A szakképzést érő kihívásokkal a térségek fejlettségüktől és nyitottságuktól függően különbözőképpen szembesülnek, ezért az országos képzésfejlesztési törekvéseken túl valamennyi régiónak saját válasszal is rendelkeznie kell gazdasági versenyképességének javítása érdekében, azaz a szakképzésfejlesztés a regionális fejlesztési stratégia integráns része!

A fenti szempontokon túl az Észak-magyarországi régió esetében az alábbiak indokolták a szakképzés-fejlesztés lehetőségeinek újragondolását:

- a) Az országban elsők között készült el az Észak-magyarországi régió szakképzésfejlesztési stratégiája 2004-ben. Az azóta eltelt 4 év indokolja az elért eredmények és hiátusok számbavételét, a „hogyan tovább?” kérdés újragondolását.
- b) A hatályos regionális és megyei fejlesztési tervek többsége még ma is úgy készül, hogy nem, vagy csak érintőlegesen foglalkozik a szakképzés kérdéseivel! Holott, mint azt a nemzetközi gyakorlat is igazolja, gazdasági fellendülés aligha képzelhető el az oktatás, ezen belül különösen a szakoktatás összehangolt, tudatos fejlesztése nélkül.
- c) Az Észak-magyarországi régió un. humán fejlettségi indexe (HDI) az országos átlagnál alacsonyabb, a rangsorban az utolsó előtti, ami avval a veszéllyel jár, hogy fennáll a térség további leszakadásának veszélye! Ebben (az elmúlt 4 évben, mint azt az adatok is igazolják) lényeges előrelépés nem történt. Ez azért is sajnálatos, mert nagyobb hozzáadott értékű munka, ill. magasabb foglalkoztatás aligha képzelhető el alacsonyan képzettekkel.

- d) Az Észak-magyarországi régió társadalmi összetétele és gazdasági helyzete rosszabb az országos átlagnál. Néhány kedvezőbb helyzetű kistérség (pl.: az egri, a gyöngyösi és a miskolci) mellett jelentős számban vannak a perifériára sodródottak.

A kedvezőtlen helyzetű kistérségekben az un. képzettségi index rendkívül alacsony, ill. romlott az elmúlt években. Hiányos szakismeret, felkészültség, tudás kedvezőtlenül hat a gazdaság teljesítményére, az egyén életminőségére, s komoly társadalmi feszültségeket okoz! Ebből az „ördögi körből csak a képzéssel, ill. a képzettség növelésével lehet kitörni, ami az egyén és a társadalom együttes érdeke! Különösen igaz ez a megállapítás az Észak-magyarországi régió un. „deprimált” kistérségei esetében. Növekvő gondot okoz ezekben a körzetekben a munkaadók szerint, hogy egyre kevesebb a felkészült-, pontos-, precíz munka végzésére alkalmas iparos.

- e) Különös aktualitást ad a szakképzés regionális helyzetével kapcsolatos elemzéseknek, hogy hazánk EU tagságának első két és fél éve (2004-2007) lehetőséget adott a Humán Erőforrásfejlesztési Operatív Program (HEFOP) keretében a szakképzést támogató források igénybe vételére, ill. az Új Magyarország Fejlesztési Terv (2007-2013 között) mind a TIOP, mind pedig a TÁMOP keretében biztosít forrásokat. Azaz mérleget lehet készíteni az eddigi tapasztalatokról, ill. megfogalmazhatóak a további forrásteremtési lehetőségek.
- f) Gazdasági potenciál növekedés elképzelhetetlen a szakképzési potenciál emelése nélkül! Ad-hoc jellegű, kampányszerű akciók, a divatirányzatokat szolgáló, a gazdaság igényeit figyelmen kívül hagyó képzés aligha járulhat hozzá a térség versenyképességének növeléséhez.

Munkánk során felhasználtuk a témakörhöz kapcsolódó megyei és regionális felméréseket és javaslatokat.

Áttekintettük az Oktatási Minisztérium, valamint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara a témakörhöz kapcsolódó legújabb (2004 után készült) anyagait, dokumentumait, elemzéseit, mint pl.:

- *Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara (2007):* Eltűnő egészségügyi szakmák. Budapest.
- *Bihall T. (2007):* A magyar szakképzés helyzete foglalkozáspolitikai aspektusokkal. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara. Miskolc.
- *Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (2008):* Jelentés az FVM fenntartásában lévő mezőgazdasági szakképző intézmények agrár-szakképző központokba szervezéséről, valamint a létrejövő új központok kialakításáról. Budapest.

Figyelembe vettük az Állami Számvevőszék tárgykörben készített jelentésének ajánlásait (*Jelentés a szakképzési struktúra szerepéről a munkaerőpiaci igények kielégítésében. Állami Számvevőszék, Bp. 2003.*).

Az elemzések, valamint a prognózisok készítése során felhasználtuk a Központi Statisztikai Hivatal megyei és regionális adatait, demográfiai előrejelzéseit, valamint a német Econsense Intézet (2008-ban publikált) regionális befektetői kockázati adatait, továbbá a KSH Népeségkutató Intézetében készített tanulmányokat; ill. az ott ajánlott előrejelzési számításokat:

Hablicsek László (1998): Demográfiai forgatókönyvek, 1997-2050. KSH Népeségtudományi Kutató Intézet. Budapest.

Hablicsek László (1998): Öregedés és népességcsökkenés demográfiai forgatókönyvek, 1997-2050. Demográfia 1998. XLI. évf.4.

Hablicsek László (2000): Demográfiai forgatókönyvek 200-2050. Hipotézisek és eredmények 2000. Január (<http://www.ksh.hu/pls/ksh/docs/intezmenyek/nki/magyar/freeadat/projprep1/prjp1.html>).

Hablicsek László (2000): Kísérlet a magyarországi roma népesség előreszámítására 2050-ig. In: Tanulmányok a cigányság helyzetéről. Aktív Társadalom Alapítvány, 2000/5.

Hablicsek László (2001): A népesség előreszámítása életkor és családi állapot szerint 1995-2055. Előzetes számítások a 2002. évi népszámlálás részleges adatai alapján, Budapest.

Hablicsek László: A demográfiai öregedés távlatai és a munkaerő-kínálat. Háttéranyag az MTA Munkatudományi Bizottsága és az MTA Közgazdaságtudományi Kutatóközpont által szervezett „Munkaerő-kereslet és munkaerő-kínálat a magyarországi munkaerőpiacon” című konferencián. Göd, 2002. november 10-11.

Köszönettel tartozunk a régió illetékes oktatási és kamarai szakembereinek, különös tekintettel az Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság tagjainak munkánkhoz nyújtott észrevételeikért, tanácsaikért. Külön köszönjük a régiós vállalkozások humán vezetőinek, hogy kérdéseinkre adott válaszaikkal segítettek az árnyaltabb és teljesebb kép kialakításában.

Zárójelentésünk alapvetően két nagy fejezetből áll:

- az első részben összefoglaltuk az Észak-magyarországi régió szakképzésének keresleti- és kínálati viszonyait meghatározó hatásokat;
- a második részben a célrendszerrel összhangban javaslatot teszünk a kívánatos képzési szervezetre.

Miskolc, 2008. augusztus

Dr. Kocziszky György
témavezető

2. Alkalmazott munkamódszer

Talán közhelynek tűnik, de az 1990-es évek elején végbement társadalmi-, gazdasági modell-váltás komoly hatással volt és van a hazai közoktatásra (pl.: struktúrájára), ezen belül a szakképzésre is.

A gazdasági háttér átalakulásával az iskolai rendszerű szakképzés helyzete (pl.: társadalmi súlya, elismertsége, képzési struktúrája, képzőhelyeinek száma, stb.) alapvetően megváltozott. A képzés hatékonyságára irányuló szakmapolitikai szándékok ellenére a hazai szakképzés csak részben tud eleget tenni funkciójának, ill. a munkaerőpiaci igényeknek.

A 2000-es évek elejétől számos elemzés, tanulmány készült, amely erre felhívja a figyelmet (pl.: az Állami Számvevőszék 2003-ban végzett témavizsgálata problémaként jelöli meg, hogy továbbra is hiányosak a gyakorlati képzések feltételei; ennek egyik okát abban látja, hogy az 1993-ban elfogadott közoktatási és a szakképzési törvényeket nem alapozta meg hosszú távú közoktatás- és szakképzés-fejlesztési koncepció, nem készült stratégia. „Hiányzott a térségi feladatok koordinációja, az érdemi együttműködés a szakképzésben érintett szervezetek között, nem alakult ki intézményesített információs kapcsolat a munkaügyi szervek, a munkáltatók és az oktatási intézmények között, elhúzódott a gyakorlati képzésben fontos ellenőrző és közvetítő szerepet játszó gazdasági kamarák átalakulása. A szakmunkásképzést a képzési és nem a felhasználói igény teljesítése jellemezte, amit a létszámnövelésre ösztönző normatív hozzájárulás is segített.”).

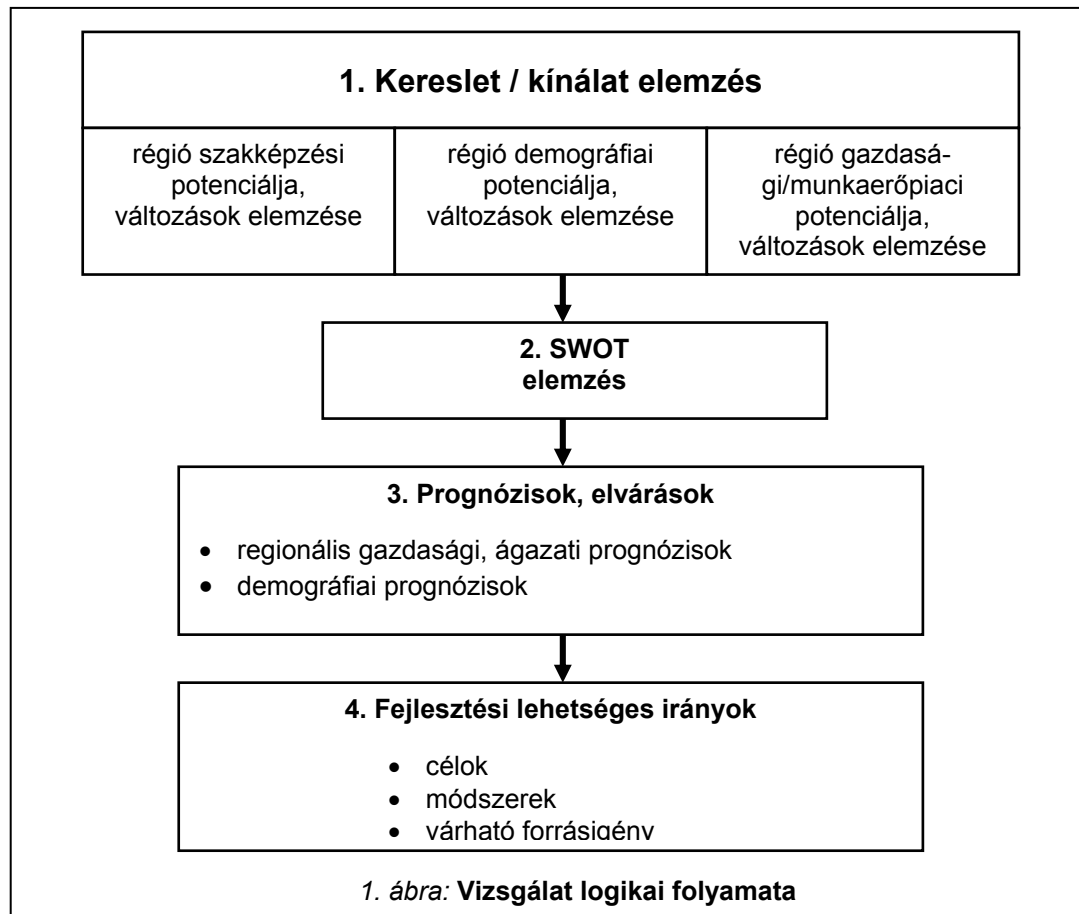
A gazdasági környezet változása Európa szerte arra készítette és készíteti a szakképzés jövőjével foglalkozó szakembereket, hogy kísérletet tegyenek a társadalmi, gazdasági változások lehetséges irányainak körvonalazására, ill. szakmapolitikai következtéseket vonjanak le; a tendenciákat és a hatásokat stratégiába foglalják össze.

A stratégiakészítés tudatos tevékenység, amelynek kialakult a nemzetközileg elfogadott folyamata. Munkánk során ezt a gyakorlatot követtük.

A stratégia kidolgozását négy lépésben végeztük el (1. ábra):

- a) Az első lépésben a szakképzéssel kapcsolatos regionális (megyei és kistérségi) adottságokat, valamint a keresleti és a kínálati viszonyokat elemeztük. Felmértük az intézmények számát, területi elhelyezkedését, oktatási, képzési kínálatát, infrastrukturális helyzetét; áttekintettük a régió demográfiai viszonyait, a szülőket, a gyerekeket, a gazdaság által megfogalmazott igényeket. Vizsgáltuk, hogy:

- Hogyan illeszkedik az iskolarendszerű szakképzés a munkaerőpiaci igényekhez, milyen az oktatás és a munkaerőpiac közötti kapcsolatrendszer az Észak-magyarországi régióban?
 - A szakképzésre vonatkozó előírások változásai hogyan hatnak a képzési szerkezet átalakítására és a tanulók munkaerőpiaci lehetőségeire?
 - A rendelkezésre álló központi és helyi források kellő lehetőséget teremtenek-e a szakképzés irányváltásához?
- b) A második lépésben az Észak-magyarországi régió jelenlegi szakképzési helyzetét jellemző SWOT elemzésre került sor. (A SWOT táblákat team munkában állítottuk össze, amelybe bevontunk képzőhelyek és a munkaadók részéről is szakembereket!)
- c) A harmadik lépésben (gazdasági/demográfiai prognózisokra alapozva) kísérletet tettünk a fejlesztés célrendszerének, a prioritásainak, ill. a kívánatos irányoknak a megfogalmazására.
- d) A negyedik lépésben megvizsgáltuk a megvalósíthatóság feltételeit, forrásigényét.

3. Tényállapot összefoglalása, várható tendenciák előrejelzése

Az Észak-magyarországi régió elmúlt két évtizedének társadalmi-gazdasági folyamatai kedvezőtlenül befolyásolták a szakképzés keresleti- és kínálati viszonyait, negatívan hatottak a térség demográfiai helyzetére, az itt élők iskolázottságára, valamint a munkaerőpiaci folyamatokra.

Közismert, hogy a régió gazdasági szereplőinek pozíciói meggyengültek; a korábbi nagyvállalati struktúra (amely hosszú évtizedeken keresztül determinálta és hosszú évekre előre meghatározta a foglalkoztatási igényeket) leépült. A helyettük létrejövő kis- és középvállalkozások ezzel szemben még ma sem képesek kitölteni az így képződött űrt; szakképzés iránti igényük bizonytalan.

A betelepült külföldi vállalatok igénye jóval karakteresebb, közép- és hosszabb távú (8-10 év) elképzeléseikről azonban rendkívül visszafogottan nyilatkoznak.

A szakképzés kínálati helyzete, az intézményi háttér oktatási struktúrája lassabban változott a kívánatosnál, nem, vagy csak részben tartott lépést a munkaerőpiaci igényekkel. Egy-egy gazdasági ág felszámolásával (pl.: bányászat, kohászat, stb.) egyidejűleg megszűnt, ill. visszafejlődött a képzés, helyette azonban nem sikerült a valós foglalkoztatási igényeknek megfelelő, vagy azt pozitívan befolyásoló szakmai képzést indítani.

Azok a társadalmi-, gazdasági kihívások, amelyekre a régió szakképzésének választ kell adni regionálisan megváltoztak.

Tényállapot összefoglalásunk a régió:

- humán potenciál helyzetének (demográfiai viszonyok, iskolázottság) elemzésére,
- gazdasági és munkaerőpiaci állapotának vizsgálatára,
- szakképzés iránti kereslet változására, valamint
- szakmakínálati helyzetére terjed ki.

3.1 A régió humán potenciáljának helyzete és várható változásai

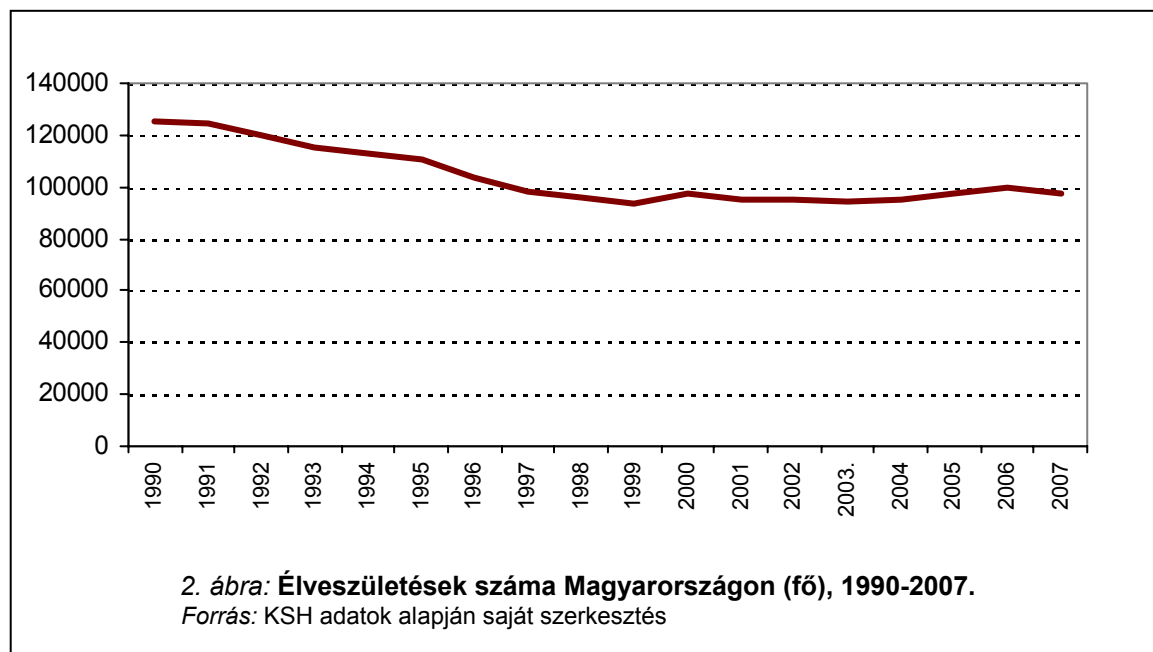
Az Észak-magyarországi régió humán potenciáljának vizsgálata a demográfiai- és a humán fejlettségi index értékelésére, valamint a várható változásának előrejelzésére irányult.

A humán fejlettségi index (HDI) (a születéskor várható élettartam, a térségi GDP és az iskolázottság (írni és olvasni tudás) mérésére, ill. egyetlen mérőszámban történő komprimálására alkalmas), így lehetőséget ad a komplexebb összehasonlításra.

3.11 Demográfiai folyamatok

A társadalmi-gazdasági környezet változása nyomán az elmúlt évtizedben a hazai szakképzés új kihívásokkal szembesült. Ezek közül talán a legjelentősebb a demográfiai helyzet romlása.

A születések számának csökkenésével csökken a munkaképes korú lakosság aránya, ami társadalmi és gazdasági problémák sorát veti fel (2. ábra).

Amíg 1990 és 1992 között évente átlagosan 123 ezer gyermek született hazánkban, addig 1993 és 1995 között csak 112 ezer, az évtized második felétől pedig 100 ezernél is kevesebb. A mélypont 1999-ben volt, amikor az élveszületések száma nem érte el a 94 ezret (Népszámlálás 2001/2., Budapest, 2002.).

Az Észak-magyarországi régióban a fontosabb népmozgalmi mutatók kedvezőtleneb-
bül alakultak az országosnál (1. táblázat). A következő évek kilátásai sem biztatóak: csökken a házasságkötések és az élveszületések száma, miközben nőtt a halálozások száma.

1 táblázat: Fontosabb népmozgalmi események számának változása, 2003., 2007.
(előző év = 100)

	házasságkötés		élveszületés		halálozás	
	2003.	2007.	2003.	2006.	2003.	2007.
BAZ megye	- 5,2 %	- 1,9	- 3,3 %	4,4	- 3,5 %	- 4,2
Heves megye	- 5,9 %	2,4	- 2,6 %	- 1,2	- 1,1 %	- 6,3
Nógrád megye	- 4,7 %	- 9,9	- 2,6 %	2,4	- 0,2 %	- 3,8
Országos átlag	- 1,1 %	+ 0,6	- 2,1 %	2,4	- 2,1 %	- 3,4

Az előrejelzések pesszimisztikusak; hazánk nem csupán gazdasági téren, hanem demográfiai, foglalkoztatási és oktatási adatok alapján is az EU perifériáján van.

(Nem vigasz, hogy Európa népessége öregszik, ill. egyes országokban csökken is. Hazánkban a születési ráta az egyik legalacsonyabb Európában. Az öregedés arányát a társadalomban nem csupán a fiatalok nagyobb száma befolyásolja, hanem az átlag-életkor, illetve a várható élettartam is. Magyarország mindkét adat tekintetében a se-
reghajtók között van Európában: főleg a férfiak rossz halálozási adatai miatt az átlag-életkor és a várható élettartam is jelentősen alacsonyabb, mint az uniós országok többségében.)

A nemzetközi gyakorlatban az egyes régiók demográfiai kockázatát olyan mutatószámmal fejezik ki, ami tízes (plusz 5-től mínusz 5-ig terjedő) skálán szemlélteti az adott régiót.

A legutolsó európai vizsgálat szerint (2008 tavasza) hazánk pozíciói kedvezőtlenek: az Észak-magyarországi régió a legkockázatosabbak között szerepel.

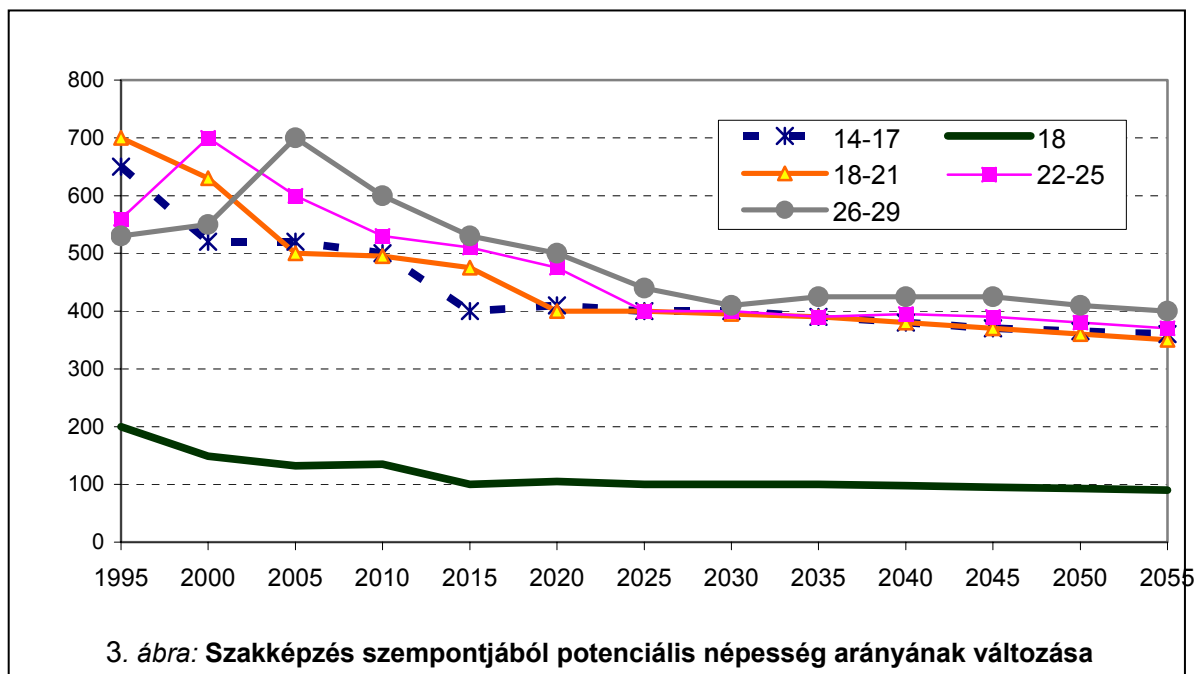
A munkaerő termelékenysége alapján készített besorolásban (ahol a 23-44 éveseknek a foglalkoztatottak közötti arányát vagy a fizetett, de le nem dolgozott napoknak a munkaerő költségében megjelenő arányát veszik alapul), továbbá a szakképzés szempontjából meghatározó korcsoportok létszámának alakulásában különösen rossz a régió megítélése (2. táblázat).

2. táblázat: A szakképzés szempontjából meghatározó korcsoportok létszámának alakulása Magyarországon 2055-ig (efő)

Népesség korcsoportok	1995.	2000.	2005.	2010.	2015.	2020.	2030.	2040.	2050.
14-17	637,4	510,6	503,3	475,7	397,7	408,2	417,3	386,6	352,4
18	179,7	140,8	127,9	129,2	107,8	100,1	104,7	100,4	89,4
18-21	703,8	605,2	509,7	508,9	462,7	398,3	420,5	410,0	363,4
22-25	569,6	706,5	581,0	518,3	515,7	453,9	426,9	428,1	387,9
26-29	523,3	563,8	692,4	560,9	526,8	518,2	420,4	437,1	417,2

Forrás: Oktatási Minisztérium, 2003.

Az előrejelzések tehát pesszimistikusak, a demográfusok közötti vita csak a népességszám csökkenés ütemében van (3. ábra).

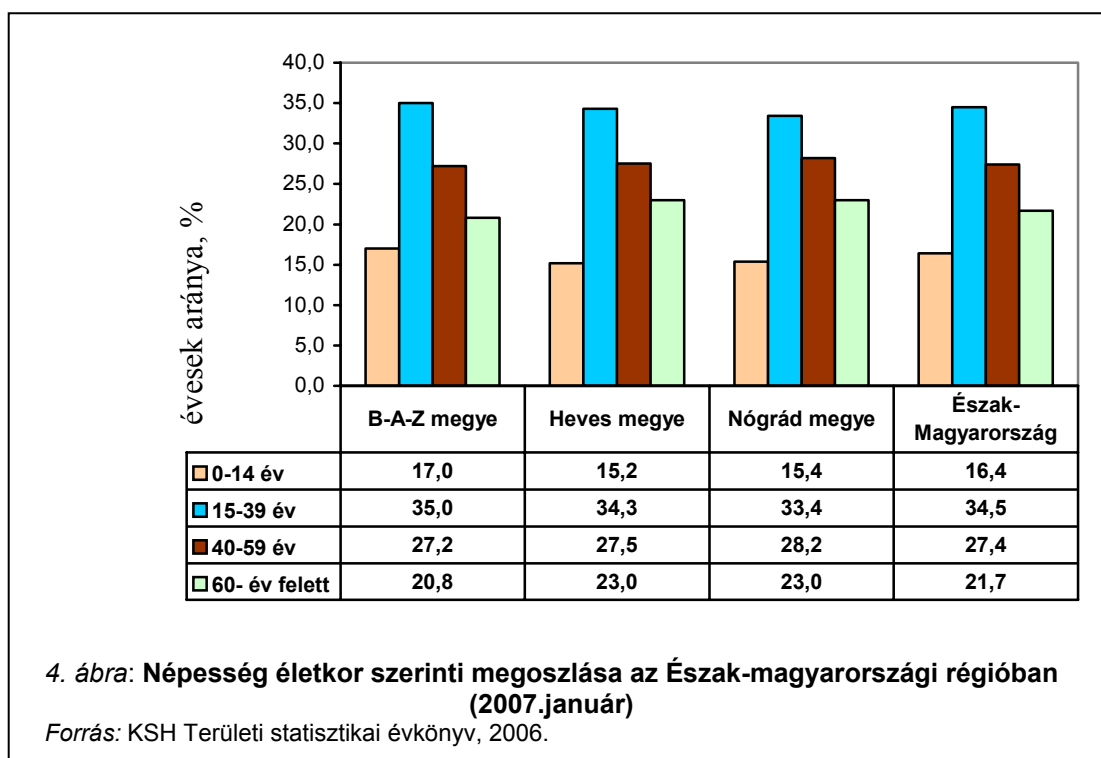
Az össz lakosságon belül várhatóan nő a roma népesség aránya (Hablicsek László: A roma népesség, demográfiai jellemzők kísérleti előreszámítások 2050-ig. KSH Népeségtudományi Intézet, Bp. 1999.)

A demográfiai tendenciákat alapul véve egyértelműen állítható, hogy az Észak-magyarországi régióban az iskolai szakképzésbe belépő népesség létszáma az elkövetkező évtizedben kb. 10 %-kal csökken. A csökkenés különösen jelentős lesz a 2010-et követő években.

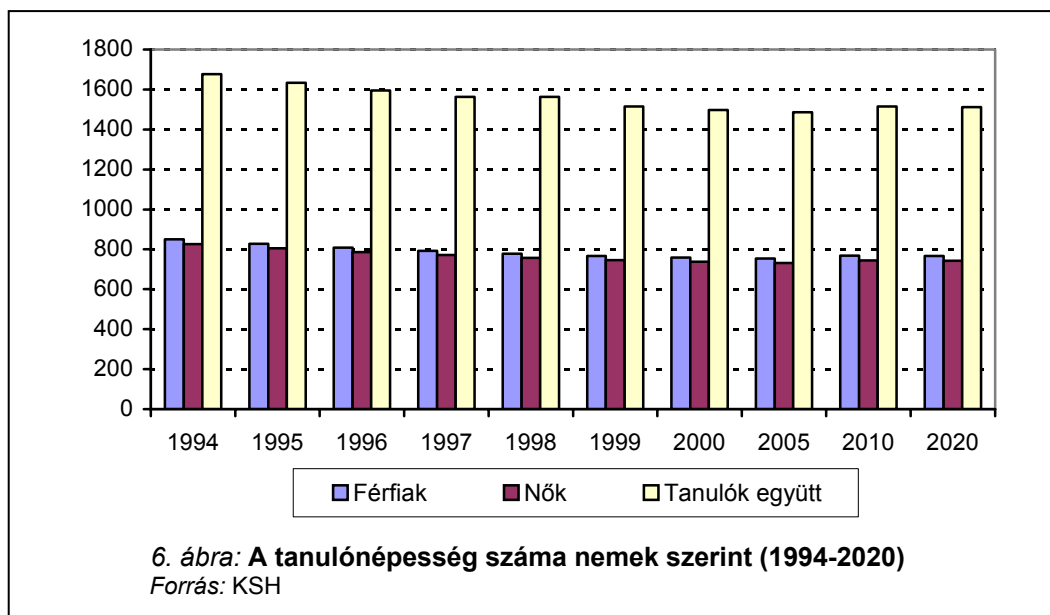
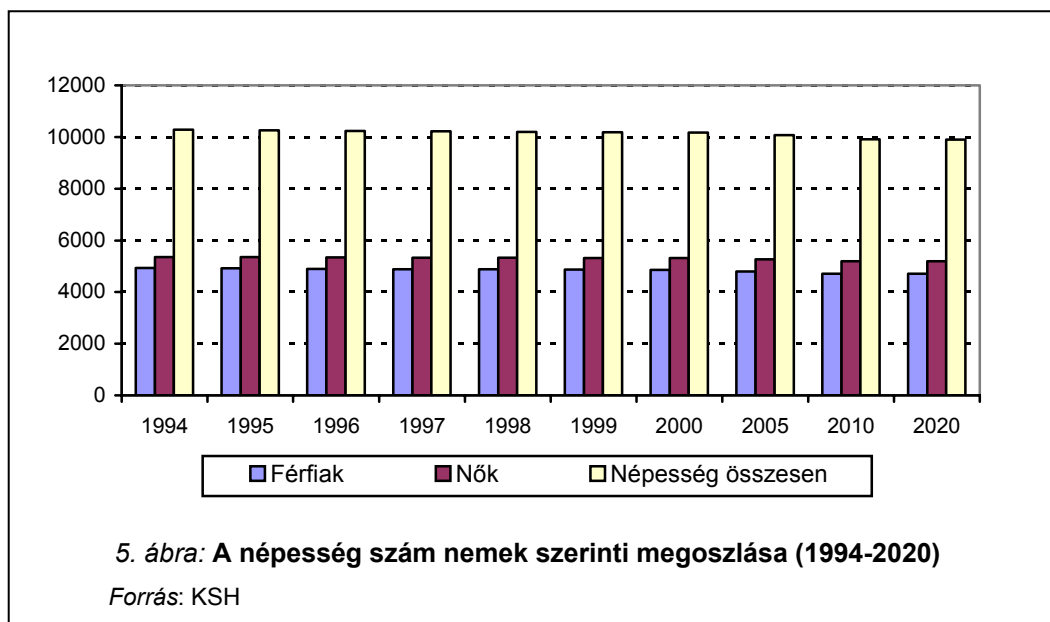
- a) Az oktatáspolitikai szempontból rendkívül fontos, hogy a roma népesség aránya a szakképzés szempontjából releváns korosztályok esetében jelentősen nő. A 18 évesek között a cigány népesség aránya 2005-ben nagyjából 10 % körüli lesz, 2020-ban 14 % fölé kerül, 2050-ben pedig (az előrejelzések szerint) meghaladja a 20 %-ot.

A hagyományos iskolai rendszerű szakképzésbe jelentkezők számának csökkenése mellett ezért felértékelődik a 18-32 éves korosztály.

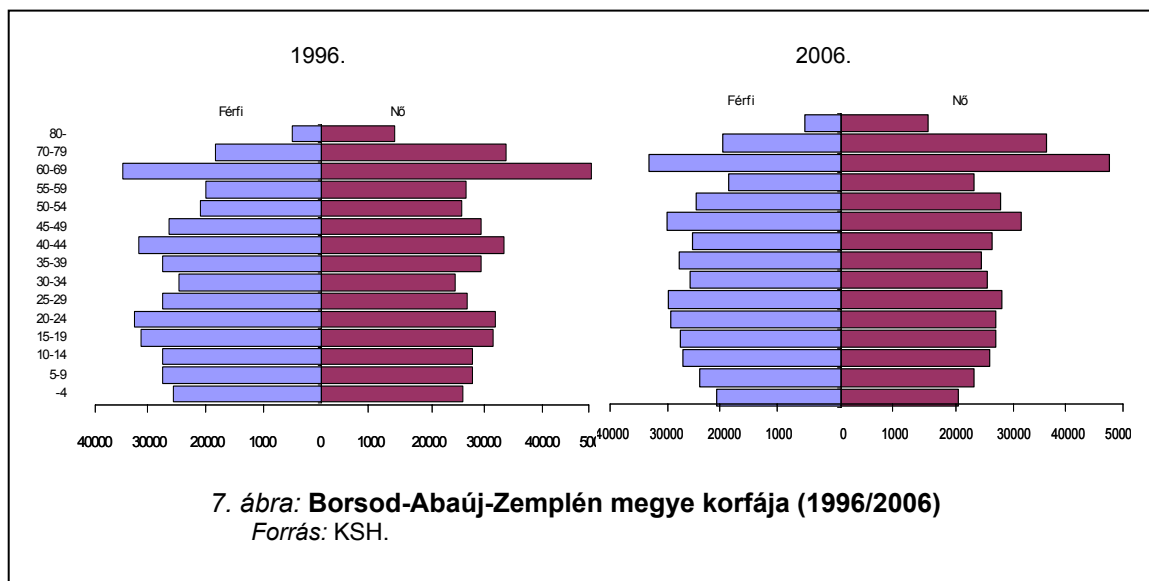
- b) A születendő korosztályok alacsony létszáma miatt országosan a (korábbiaknál) kevesebben léptek be a szakképzési rendszerbe, folyamatosan csökkent a benn-tartózkodók száma (4. ábra).

- c) Az élveszületettek számán belül a nők aránya meghaladja a férfiakét, (5. ábra); ami azért fontos, mert a statisztikák szerint a férfiak tanulási hajlandósága magasabb a nőknél (6. ábra).

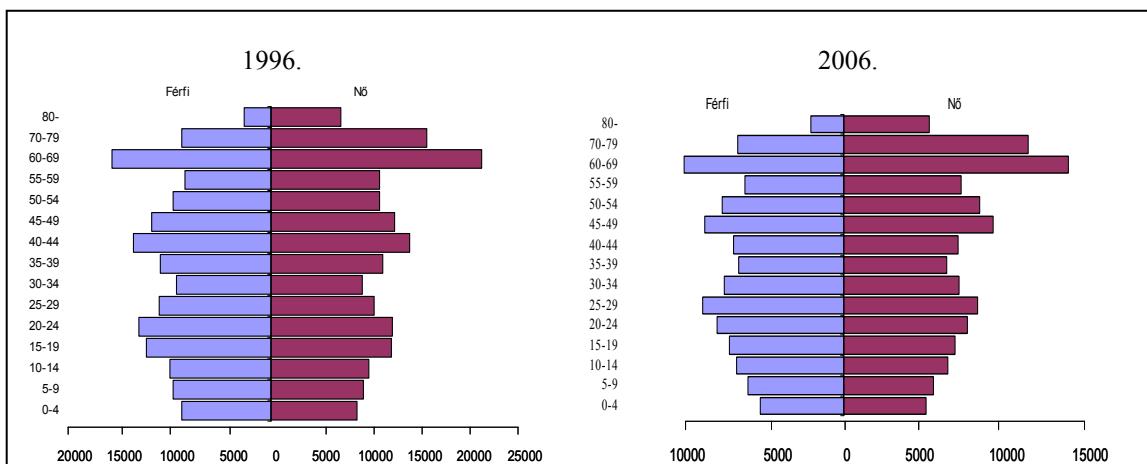

- d) Az Észak-magyarországi régió lakossága (7-9. ábra) öregszik. Az utóbbi 8 évben megnőtt a 40-44 évesek, továbbá az 55 feletti (különösen a nők!) aránya. Ezeknek a korosztályoknak nyilván mások a szakmaszerzési szándékai, mint a 15-24 év közötti korosztályoké.

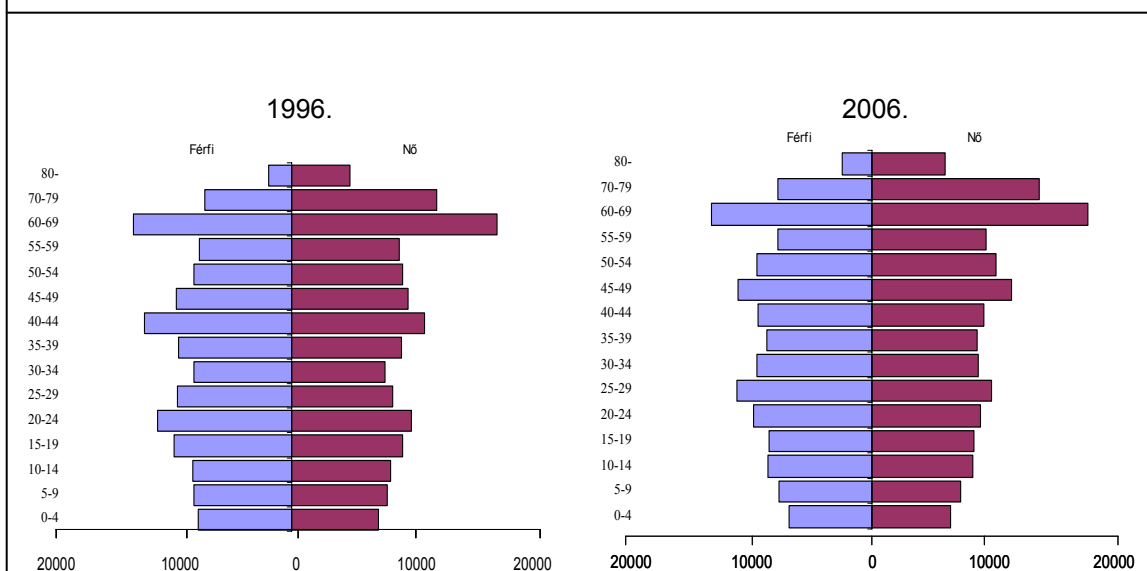
Különösen szembeűnő a lakosság öregedése Borsod-Abaűj-Zemplén megyében. Eb-
bűl egyértelműen arra lehet következtetni, hogy a megye fiatalabb (kűlönösen a mun-
kába lépű) korosztályokat megtartű képessége változatlanul gyenge.

Az előrejelzések ebben a vonatkozásban sem kűlönösen bűztatűak; a 20-29. év közötti
korosztály több, mint 30 %-a elhagyja a régiűt, máshol keres munkalehetűsűget, ill. te-
lepedik le.

8. ábra: Heves megye korfája (1996/2006)

Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

9. ábra: Nógrád megye korfája (1996/2006)

Forrás: KSH adatok felhasználásával saját szerkesztés

A jelenlegi tendenciákat alapul véve várhatóan tovább öregszik az Észak-magyarországi régió lakossága, hiszen nem lehet olyan mértékű pozitív különbözettel számolni, ami alapvetően megváltoztatná a jelenlegi tendenciákat.

- e) A regionálishoz hasonlóan negatív előjelűek a kistérségi demográfiai folyamatok (3-32. táblázat).

Az Abaúj-Hegyközi kistérség Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyik legalacsonyabb lakónépességű és legjobban öregedő térsége (3. táblázat). A 0-4 év közötti korosztály létszáma 2001-2021 között várhatóan 26 %-kal csökken !

3. táblázat: Abaúj-Hegyközi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	16 104	15 370	14 757	12 244	13 901
férfiak (fő)	7 759	7 442	7 174	6 991	6 878
nők (fő)	8 345	7 928	7 583	7 253	7 023
0-4 évesek (fő)	1 166	948	889	862	862
5-9 évesek (fő)	1 280	1 141	928	871	851
10-14 évesek (fő)	1 218	1 226	1 089	886	535
15-19 évesek (fő)	767	956	947	832	672
20-24 évesek (fő)	1 146	901	1 151	1 151	1 025
25-54 évesek (fő)	6 228	6 157	5 747	5 572	5 576
55-59 évesek (fő)	729	733	930	927	812
60-64 évesek (fő)	876	692	695	888	897
65-74 évesek (fő)	1 654	1 461	1 237	1 125	1 320
75+ évesek (fő)	1 040	1 125	1 144	1 130	1 051
0-19 évesek (fő)	4 431	4 271	3 853	3 451	2 920
20-64 évesek (fő)	8 979	8 483	8 523	8 538	8 310
65+ évesek (fő)	2 694	2 586	2 381	2 255	2 371
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	27,5	27,8	26,1	28,2	21,0
20-64 évesek (%)	55,8	55,2	57,8	69,7	59,8
65+ évesek (%)	16,7	16,8	16,1	18,4	17,1

Forrás: Habcsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

Evvel szemben a 75 év feletti korosztályban lévők száma mindössze 1,5 %-kal nő !

A Bodrogi közti kistérség népessége húsz év alatt (2001-2021) várhatóan 2.000 fővel csökken (4. táblázat).

4. táblázat: Bodrogi közti kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	18 893	18 180	17 607	17 199	16 984
férfiak (fő)	9 226	8 931	8 699	8 532	8 462
nők (fő)	9 667	9 249	8 908	8 667	8 522
0-4 évesek (fő)	1 443	1 180	1 157	1 167	1 192
5-9 évesek (fő)	1 482	1 333	1 174	1 150	1 167
10-14 évesek (fő)	1 401	1 401	1 257	1 102	1 083
15-19 évesek (fő)	1 042	1 201	1 188	1 061	925
20-24 évesek (fő)	1 192	1 151	1 341	1 333	1 202
25-54 évesek (fő)	7 318	7 089	6 703	6 598	6 673
55-59 évesek (fő)	833	1 093	1 228	1 160	1 016
60-64 évesek (fő)	973	740	974	1 105	1 058
65-74 évesek (fő)	2 055	1 672	1 310	1 358	1 658
75+ évesek (fő)	1 254	1 320	1 272	1 165	1 010
0-19 évesek (fő)	5 368	5 115	4 776	4 480	4 367
20-64 évesek (fő)	10 316	10 073	10 246	10 196	9 949
65+ évesek (fő)	3 309	2 992	2 582	2 523	2 668
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	28,4	28,1	27,1	26,0	25,7
20-64 évesek (%)	54,6	55,4	58,2	59,3	58,6
65+ évesek (%)	17,5	16,5	14,7	14,7	15,7

Forrás: Habcsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

Különösen elgondolkodtató, hogy a 75 év feletti korosztály létszáma (az elvándorlások és a magas mortalitási ráta miatt) 244 fővel csökken !

Az Edelényi kistérség várhatóan lakónépességét megtartja 2021-ig; köszönhetően az élveszületések számának szinten tartásával (5. táblázat).

5. táblázat: Edelényi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató					
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	37 092	36 476	36 199	36 265	36 614
férfiak (fő)	18 014	17 693	17 581	17 657	17 893
nők (fő)	19 078	18 783	18 618	18 608	18 721
0-4 évesek (fő)	2 503	2 191	2 243	2 399	2 523
5-9 évesek (fő)	2 745	2 471	2 179	2 246	2 417
10-14 évesek (fő)	2 731	2 679	2 422	2 147	2 221
15-19 évesek (fő)	2 371	2 462	2 431	2 209	1 959
20-24 évesek (fő)	2 589	2 519	2 634	2 623	2 400
25-29 évesek (fő)	2 404	2 375	2 339	2 474	2 490
30-34 évesek (fő)	2 384	2 307	2 298	2 282	2 434
35-39 évesek (fő)	2 397	2 365	2 306	2 310	2 308
40-44 évesek (fő)	2 660	2 328	2 315	2 273	2 287
45-49 évesek (fő)	2 573	2 606	2 301	2 303	2 275
50-54 évesek (fő)	2 161	2 487	2 536	2 258	2 273
55-59 évesek (fő)	2 021	2 059	2 392	2 452	2 201
60-64 évesek (fő)	1 975	1 856	1 915	2 249	2 317
65-69 évesek (fő)	1 925	1 753	1 673	1 744	2 065
70-74 évesek (fő)	1 458	1 625	1 509	1 462	1 539
75-79 évesek (fő)	1 251	1 134	1 288	1 221	1 202
80-84 évesek (fő)	507	836	795	919	893
85+ évesek (fő)	437	423	623	694	810
0-19 évesek (fő)	10 350	9 803	9 275	9 001	9 120
20-64 évesek (fő)	21 164	20 902	21 036	21 224	20 985
65+ évesek (fő)	5 578	5 771	5 888	6 040	6 509
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	27,9	26,9	25,6	24,8	24,9
20-64 évesek (%)	57,1	57,3	58,1	58,5	57,3
65+ évesek (%)	15,0	15,8	16,3	16,7	17,8
Átlagos életkor	37,6	38,5	39,3	39,7	39,9

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

Ezzel egyidejűleg a kistérségben élők átlagos életkora jelentős mértékben nő !

Az Encsi kistérség népességszáma valamelyest nő a vizsgált időszakban (2021-ig), elsősorban a roma lakónépesség száma növekedésének köszönhetően (6. táblázat).

6. táblázat: Encsi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	35 632	35 297	35 294	35 745	36 565
férfiak (fő)	17 169	17 121	17 219	17 537	18 012
nők (fő)	18 463	18 176	18 075	18 208	18 553
0-4 évesek (fő)	2 660	2 338	2 360	2 584	2 791
5-9 évesek (fő)	2 901	2 685	2 376	2 414	2 655
10-14 évesek (fő)	2 838	2 831	2 630	2 337	2 382
15-19 évesek (fő)	2 048	2 487	2 500	2 338	2 079
20-24 évesek (fő)	2 458	2 226	2 722	2 760	2 599
25-29 évesek (fő)	2 505	2 379	2 168	2 672	2 727
30-34 évesek (fő)	2 420	2 423	2 311	2 117	2 625
35-39 évesek (fő)	2 385	2 397	2 410	2 306	2 120
40-44 évesek (fő)	2 484	2 343	2 368	2 393	2 299
45-49 évesek (fő)	2 365	2 393	2 274	2 315	2 352
50-54 évesek (fő)	1 814	2 285	2 327	2 229	2 284
55-59 évesek (fő)	1 662	1 718	2 184	2 240	2 161
60-64 évesek (fő)	1 841	1 526	1 598	2 047	2 111
65-69 évesek (fő)	1 685	1 601	1 342	1 425	1 840
70-74 évesek (fő)	1 498	1 398	1 356	1 148	1 234
75-79 évesek (fő)	1 176	1 133	1 084	1 075	917
80-84 évesek (fő)	477	760	760	746	759
85+ évesek (fő)	415	374	524	599	630
0-19 évesek (fő)	10 447	10 341	9 866	9 673	9 907
20-64 évesek (fő)	19 934	19 690	20 362	21 079	21 278
65+ évesek (fő)	5 251	5 266	5 066	4 993	5 380
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	29,3	29,3	28,0	27,1	27,1
20-64 évesek (%)	55,9	55,8	57,7	59,0	58,2
65+ évesek (%)	14,7	14,9	14,4	14,0	14,7
Átlagos életkor	36,7	37,1	37,6	37,7	37,8

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A kis települések lakónépessége várhatóan a megyei átlagnál jobban csökken, így a Kazincbarcikai kistérségben is a megyei átlagnál kedvezőtlenebb lélekszám változással kell számolni (7. táblázat). Szembetűnő az átlagos életkor közel 5 évvel történő növekedése !

7. táblázat: Kazincbarcikai kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	66 523	64 429	62 637	61 164	59 783
férfiak (fő)	31 987	30 867	29 921	29 147	28 441
nők (fő)	34 536	33 562	32 716	32 017	31 342
0-4 évesek (fő)	3 426	3 109	3 109	3 123	3 013
5-9 évesek (fő)	4 107	3 299	3 015	3 036	3 065
10-14 évesek (fő)	4 763	4 031	3 251	2 985	3 016
15-19 évesek (fő)	4 791	4 661	3 972	3 223	2 964
20-24 évesek (fő)	5 022	4 470	4 380	3 767	3 078
25-29 évesek (fő)	4 556	4 780	4 307	4 274	3 716
30-34 évesek (fő)	4 361	4 295	4 540	4 124	4 126
35-39 évesek (fő)	4 607	4 200	4 160	4 423	4 038
40-44 évesek (fő)	5 142	4 455	4 083	4 065	4 341
45-49 évesek (fő)	5 071	4 902	4 275	3 944	3 948
50-54 évesek (fő)	4 289	4 777	4 651	4 085	3 792
55-59 évesek (fő)	3 911	3 946	4 442	4 359	3 857
60-64 évesek (fő)	3 902	3 600	3 674	4 176	4 124
65-69 évesek (fő)	3 257	3 529	3 306	3 410	3 911
70-74 évesek (fő)	2 425	2 778	3 081	2 935	3 062
75-79 évesek (fő)	1 661	1 887	2 214	2 520	2 442
80-84 évesek (fő)	709	1 124	1 322	1 590	1 862
85+ évesek (fő)	523	586	855	1 125	1 428
0-19 évesek (fő)	17 087	15 100	13 347	12 367	12 058
20-64 évesek (fő)	40 861	39 425	38 512	37 217	35 020
65+ évesek (fő)	8 575	9 904	10 778	11 580	12 705
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	25,7	23,4	21,3	20,2	20,2
20-64 évesek (%)	61,4	61,2	61,5	60,8	58,6
65+ évesek (%)	12,9	15,4	17,2	18,9	21,3
Átlagos életkor	37,9	39,6	41,0	42,2	43,2

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

Az újonnan kialakított Mezőcsáti kistérség lakónépességét tekintve Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a legkisebb (8. táblázat). Népességszáma 2021-re közel 200 fővel csökken, lakónépessége öregszik (az 55 év felettiek száma dinamikusan nő).

8. táblázat: Mezőcsáti kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	15 437	14 966	14 567	14 234	13 995
férfiak (fő)	7 476	7 234	7 014	6 834	6 702
nők (fő)	7 961	7 732	7 553	7 400	7 293
0-4 évesek (fő)	1 004	836	819	810	808
5-9 évesek (fő)	1 104	1 013	943	825	818
10-14 évesek (fő)	1 168	1 072	985	819	803
15-19 évesek (fő)	869	999	914	835	692
20-24 évesek (fő)	1 116	965	1 112	1 021	939
25-54 évesek (fő)	6 301	6 199	5 905	5 841	5 777
55-59 évesek (fő)	542	922	982	912	858
60-64 évesek (fő)	749	772	945	911	855
65-74 évesek (fő)	1 376	1 236	1 316	1 318	1 460
75+ évesek (fő)	908	949	946	942	985
0-19 évesek (fő)	4 145	3 920	3 661	3 289	3 121
20-64 évesek (fő)	8 708	8 858	8 944	8 685	8 429
65+ évesek (fő)	2 284	2 185	2 262	2 260	2 445
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	26,9	26,2	25,1	23,1	22,3
20-64 évesek (%)	56,4	59,2	61,4	61,0	60,2
65+ évesek (%)	14,8	14,6	15,5	15,9	17,5

Forrás: Hablicsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Mezőkövesdi kistérség az átlagos életkor alapján Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyik legöregebb térsége lesz 2021-ben (9. táblázat); a 15-19 éves korosztály száma a vizsgált időszakban közel 1.000 fővel csökken.

9. táblázat: Mezőkövesdi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	47 013	45 488	44 142	42 942	41 756
férfiak (fő)	22 296	21 552	20 942	20 426	19 922
nők (fő)	24 717	23 936	23 200	22 516	21 834
0-4 évesek (fő)	2 188	1 968	1 969	1 995	1 954
5-9 évesek (fő)	2 779	2 183	1 966	1 968	1 992
10-14 évesek (fő)	2 923	2 752	2 164	1 949	1 950
15-19 évesek (fő)	2 878	2 795	2 631	2 067	1 851
20-24 évesek (fő)	3 147	2 870	2 779	2 609	2 047
25-29 évesek (fő)	3 004	3 026	2 763	2 673	2 506
30-34 évesek (fő)	2 988	3 013	3 031	2 765	2 672
35-39 évesek (fő)	2 903	2 974	3 002	3 018	2 752
40-44 évesek (fő)	3 387	2 875	2 953	2 987	3 004
45-49 évesek (fő)	3 635	3 305	2 820	2 908	2 947
50-54 évesek (fő)	2 976	3 536	3 233	2 774	2 871
55-59 évesek (fő)	2 810	2 872	3 439	3 159	2 723
60-64 évesek (fő)	2 757	2 650	2 733	3 295	3 038
65-69 évesek (fő)	2 647	2 469	2 400	2 498	3 033
70-74 évesek (fő)	2 409	2 294	2 184	2 141	2 246
75-79 évesek (fő)	1 998	1 891	1 838	1 786	1 765
80-84 évesek (fő)	876	1 305	1 277	1 272	1 265
85+ évesek (fő)	708	710	960	1 078	1 140
0-19 évesek (fő)	10 768	9 698	8 730	7 979	7 747
20-64 évesek (fő)	27 607	27 121	26 753	26 188	24 560
65+ évesek (fő)	8 638	8 669	8 659	8 775	9 449
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	22,9	21,3	19,8	18,6	18,6
20-64 évesek (%)	58,7	59,6	60,6	61,0	58,8
65+ évesek (%)	18,4	19,1	19,6	20,4	22,6
Átlagos életkor	40,9	42,0	42,9	43,7	44,5

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Miskolci kistérségre vonatkozó előrejelzések kb. 22 ezer fős csökkenést valószínűsítenek a relatíve stabil élveszületési arány ellenére (10. táblázat). Ennek alapvető oka, hogy a 20-24 évesek, valamint a 25-29 évesek várható lélekszámának (véltetően munkaerőpiaci okok miatt) drasztikus csökkenése várható!

10. táblázat: Miskolci kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	284 940	277 635	271 904	267 174	262 753
férfiak (fő)	134 843	130 884	128 045	125 954	124 180
nők (fő)	150 097	146 751	143 859	141 220	138 573
0-4 évesek (fő)	14 237	13 872	13 863	13 601	13 052
5-9 évesek (fő)	16 450	13 932	13 657	13 728	13 531
10-14 évesek (fő)	18 225	16 308	13 861	13 640	13 755
15-19 évesek (fő)	21 088	18 961	17 044	14 551	14 336
20-24 évesek (fő)	24 075	19 636	17 745	16 061	13 787
25-29 évesek (fő)	21 228	22 950	18 891	17 234	15 729
30-34 évesek (fő)	19 450	20 624	22 441	18 598	17 079
35-39 évesek (fő)	17 308	19 021	20 277	22 174	18 459
40-44 évesek (fő)	20 291	16 869	18 630	19 961	21 912
45-49 évesek (fő)	22 669	19 454	16 282	18 088	19 478
50-54 évesek (fő)	18 658	21 401	18 493	15 583	17 399
55-59 évesek (fő)	16 635	17 438	20 191	17 568	14 898
60-64 évesek (fő)	15 258	15 204	16 141	18 872	16 525
65-69 évesek (fő)	13 585	13 533	13 670	14 705	17 353
70-74 évesek (fő)	11 044	11 462	11 660	11 935	13 009
75-79 évesek (fő)	7 999	8 501	9 067	9 433	9 777
80-84 évesek (fő)	3 824	5 405	5 928	6 508	6 935
85+ évesek (fő)	2 916	3 064	4 063	4 934	5 739
0-19 évesek (fő)	70 000	63 073	58 425	55 520	54 674
20-64 évesek (fő)	175 572	172 597	169 091	164 139	155 266
65+ évesek (fő)	39 368	41 965	44 388	47 515	52 813
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	24,6	22,7	21,5	20,8	20,8
20-64 évesek (%)	61,6	62,2	62,2	61,4	59,1
65+ évesek (%)	13,8	15,1	16,3	17,8	20,1
Átlagos életkor	38,3	39,5	40,6	41,6	42,5

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

Az Ózdi kistérségben is csökken a munkaképes korú lakónépesség száma (11. táblázat), nő az idősök aránya ! Ez különös gondot jelent ismerve a kistérség aktivitási adatait.

11. táblázat: Ózdi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	77 079	74 645	72 813	71 698	71 130
férfiak (fő)	36 757	35 579	34 771	34 361	34 251
nők (fő)	40 322	39 066	38 042	37 337	36 879
0-4 évesek (fő)	4 801	4 291	4 194	4 304	4 417
5-9 évesek (fő)	5 405	4 691	4 230	4 170	4 312
10-14 évesek (fő)	5 308	5 304	4 633	4 207	4 171
15-19 évesek (fő)	4 922	4 884	4 915	4 324	3 940
20-24 évesek (fő)	5 382	4 890	4 900	4 985	4 426
25-29 évesek (fő)	5 235	5 071	4 662	4 730	4 867
30-34 évesek (fő)	4 902	4 962	4 848	4 498	4 605
35-39 évesek (fő)	4 851	4 761	4 854	4 774	4 460
40-44 évesek (fő)	5 366	4 703	4 654	4 781	4 730
45-49 évesek (fő)	5 465	5 140	4 545	4 536	4 690
50-54 évesek (fő)	4 722	5 199	4 931	4 398	4 422
55-59 évesek (fő)	4 491	4 449	4 953	4 736	4 256
60-64 évesek (fő)	4 535	4 117	4 132	4 652	4 480
65-69 évesek (fő)	4 030	3 968	3 667	3 727	4 240
70-74 évesek (fő)	3 407	3 333	3 362	3 161	3 252
75-79 évesek (fő)	2 427	2 550	2 560	2 649	2 535
80-84 évesek (fő)	1 043	1 557	1 704	1 759	1 871
85+ évesek (fő)	787	775	1 069	1 307	1 456
0-19 évesek (fő)	20 436	19 170	17 972	17 005	16 840
20-64 évesek (fő)	44 949	43 292	42 479	42 090	40 936
65+ évesek (fő)	11 694	12 183	12 362	12 603	13 354
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	26,5	25,7	24,7	23,7	23,7
20-64 évesek (%)	58,3	58,0	58,3	58,7	57,6
65+ évesek (%)	15,2	16,3	17,0	17,6	18,8
Átlagos életkor	38,3	39,2	39,9	40,4	40,8

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Sárospataki kistérség demográfiai tendenciái megegyeznek a megyei tendenciákkal (12. táblázat), szembetűnően csökken a 15-19 év közötti népesség száma !

12. táblázat: Sárospataki kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	28 267	27 534	27 015	26 668	26 427
férfiak (fő)	13 509	13 188	12 986	12 885	12 832
nők (fő)	14 758	14 346	14 029	13 783	13 595
0-4 évesek (fő)	1 492	1 408	1 472	1 528	1 525
5-9 évesek (fő)	1 766	1 502	1 427	1 500	1 564
10-14 évesek (fő)	2 109	1 828	1 561	1 486	1 565
15-19 évesek (fő)	2 362	2 163	1 881	1 607	1 517
20-24 évesek (fő)	2 008	2 227	2 044	1 779	1 522
25-29 évesek (fő)	1 861	1 849	2 066	1 912	1 671
30-34 évesek (fő)	1 725	1 755	1 754	1 970	1 833
35-39 évesek (fő)	1 767	1 698	1 737	1 744	1 964
40-44 évesek (fő)	2 031	1 727	1 668	1 713	1 725
45-49 évesek (fő)	2 176	1 956	1 674	1 625	1 674
50-54 évesek (fő)	1 785	2 083	1 886	1 625	1 585
55-59 évesek (fő)	1 425	1 706	2 008	1 830	1 588
60-64 évesek (fő)	1 424	1 316	1 595	1 893	1 736
65-69 évesek (fő)	1 421	1 269	1 188	1 457	1 743
70-74 évesek (fő)	1 217	1 184	1 080	1 023	1 268
75-79 évesek (fő)	1 015	930	927	865	830
80-84 évesek (fő)	377	658	626	640	612
85+ évesek (fő)	306	275	421	471	505
0-19 évesek (fő)	7 729	6 901	6 341	6 121	6 171
20-64 évesek (fő)	16 202	16 317	16 432	16 091	15 298
65+ évesek (fő)	4 336	4 316	4 242	4 456	4 958
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	27,3	25,1	23,5	23,0	23,4
20-64 évesek (%)	57,3	59,3	60,8	60,3	57,9
65+ évesek (%)	15,3	15,7	15,7	16,7	18,8
Átlagos kor	38,2	39,1	39,8	40,4	40,9

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Sátoraljaújhelyi kistérségben az előrejelzések szerint várhatóan szinten marad a lakónépesség száma, az alacsonyabb jövedelműek nagyobb gyermekvállalási hajlandósága miatt (13. táblázat).

13. táblázat: Sátoraljaújhelyi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	44 620	43 230	42 473	42 280	42 520
férfiak (fő)	21 313	20 697	20 438	20 469	20 713
nők (fő)	23 307	22 533	22 035	21 811	21 807
0-4 évesek (fő)	2 808	2 571	2 594	2 673	2 729
5-9 évesek (fő)	3 062	2 706	2 509	2 560	2 664
10-14 évesek (fő)	3 246	2 978	2 653	2 479	2 545
15-19 évesek (fő)	3 141	3 053	2 833	2 552	2 399
20-24 évesek (fő)	3 120	2 970	2 948	2 784	2 551
25-29 évesek (fő)	2 990	2 950	2 871	2 907	2 799
30-34 évesek (fő)	2 940	2 896	2 897	2 856	2 928
35-39 évesek (fő)	2 624	2 883	2 871	2 899	2 885
40-44 évesek (fő)	3 071	2 575	2 856	2 867	2 914
45-49 évesek (fő)	3 299	2 971	2 518	2 820	2 851
50-54 évesek (fő)	2 951	3 142	2 860	2 448	2 763
55-59 évesek (fő)	2 359	2 772	2 989	2 754	2 378
60-64 évesek (fő)	2 199	2 152	2 566	2 798	2 603
65-69 évesek (fő)	2 191	1 931	1 920	2 318	2 553
70-74 évesek (fő)	1 972	1 803	1 630	1 644	2 012
75-79 évesek (fő)	1 539	1 444	1 357	1 262	1 292
80-84 évesek (fő)	648	968	949	918	880
85+ évesek (fő)	460	465	652	741	774
0-19 évesek (fő)	12 257	11 308	10 589	10 264	10 337
20-64 évesek (fő)	25 553	25 311	25 376	25 133	24 672
65+ évesek (fő)	6 810	6 611	6 508	6 883	7 511
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	27,5	26,2	24,9	24,3	24,3
20-64 évesek (%)	57,3	58,5	59,7	59,4	58,0
65+ évesek (%)	15,3	15,3	15,3	16,3	17,7
Átlagos életkor	37,9	38,7	39,3	39,7	40,0

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Szerencsi kistérségben az élveszületések számának szinten maradásával lehet számolni; az alacsonyabb iskolai végzettségűek nagyobb gyermekvállalási hajlandóságának köszönhetően (14. táblázat); a 15-19 év közötti korosztály lélekszáma 2021-ig csökken.

14. táblázat: Szerencsi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	64 782	64 030	63 451	63 093	62 764
férfiak (fő)	30 959	30 646	30 487	30 450	30 428
nők (fő)	33 823	33 384	32 964	32 643	32 336
0-4 évesek (fő)	3 891	3 540	3 620	3 784	3 814
5-9 évesek (fő)	4 513	3 989	3 632	3 714	3 878
10-14 évesek (fő)	4 782	4 566	4 035	3 675	3 755
15-19 évesek (fő)	4 653	4 887	4 664	4 114	3 716
20-24 évesek (fő)	4 602	4 561	4 774	4 550	3 997
25-29 évesek (fő)	4 376	4 364	4 322	4 520	4 297
30-34 évesek (fő)	4 192	4 294	4 276	4 231	4 420
35-39 évesek (fő)	3 937	4 138	4 243	4 225	4 180
40-44 évesek (fő)	4 754	3 841	4 047	4 159	4 145
45-49 évesek (fő)	4 773	4 590	3 729	3 944	4 065
50-54 évesek (fő)	3 960	4 611	4 455	3 637	3 859
55-59 évesek (fő)	3 308	3 728	4 374	4 246	3 484
60-64 évesek (fő)	3 270	3 049	3 471	4 102	3 999
65-69 évesek (fő)	3 193	2 931	2 761	3 174	3 775
70-74 évesek (fő)	2 762	2 702	2 524	2 397	2 779
75-79 évesek (fő)	2 140	2 104	2 111	2 011	1 925
80-84 évesek (fő)	931	1 401	1 421	1 464	1 423
85+ évesek (fő)	745	734	992	1 146	1 253
0-19 évesek (fő)	17 839	16 982	15 951	15 287	15 163
20-64 évesek (fő)	37 172	37 176	37 691	37 614	36 446
65+ évesek (fő)	9 771	9 872	9 809	10 192	11 155
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	27,5	26,5	25,1	24,2	24,2
20-64 évesek (%)	57,4	58,1	59,4	59,6	58,1
65+ évesek (%)	15,1	15,4	15,5	16,2	17,8
Átlagos életkor	37,8	38,5	39,1	39,6	40,1

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Szikszói kistérség az élveszületések számának kedvező alakulása miatt várhatóan Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyik legfiatalabb lakónépességű kistérsége lesz 2021-ig (15. táblázat).

15. táblázat: Szikszói kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	20 389	20 421	20 507	20 741	21 094
férfiak (fő)	9 877	9 933	10 029	10 203	10 446
nők (fő)	10 512	10 488	10 478	10 538	10 648
0-4 évesek (fő)	1 444	1 331	1 333	1 421	1 506
5-9 évesek (fő)	1 551	1 500	1 388	1 394	1 488
10-14 évesek (fő)	1 590	1 557	1 509	1 399	1 406
15-19 évesek (fő)	1 313	1 513	1 480	1 441	1 333
20-24 évesek (fő)	1 363	1 329	1 533	1 504	1 465
25-29 évesek (fő)	1 415	1 320	1 291	1 494	1 470
30-34 évesek (fő)	1 409	1 392	1 295	1 267	1 471
35-39 évesek (fő)	1 272	1 368	1 351	1 259	1 232
40-44 évesek (fő)	1 488	1 259	1 357	1 345	1 255
45-49 évesek (fő)	1 424	1 478	1 254	1 360	1 352
50-54 évesek (fő)	1 137	1 389	1 445	1 231	1 342
55-59 évesek (fő)	1 005	1 095	1 348	1 412	1 210
60-64 évesek (fő)	1 007	909	1 003	1 246	1 313
65-69 évesek (fő)	946	884	810	904	1 130
70-74 évesek (fő)	877	803	763	707	796
75-79 évesek (fő)	658	667	620	601	563
80-84 évesek (fő)	267	428	450	427	423
85+ évesek (fő)	223	199	277	329	339
0-19 évesek (fő)	5 898	5 901	5 710	5 655	5 733
20-64 évesek (fő)	11 520	11 539	11 877	12 118	12 110
65+ évesek (fő)	2 971	2 981	2 920	2 968	3 251
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	28,9	28,9	27,8	27,3	27,2
20-64 évesek (%)	56,5	56,5	57,9	58,4	57,4
65+ évesek (%)	14,6	14,6	14,2	14,3	15,4
Átlagos életkor	36,9	37,3	37,8	38,0	38,2

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Tiszaújvárosi kistérség népességszámának változása a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei átlagnak megfelelően alakul a következő években (16. táblázat).

16. táblázat: Tiszaújvárosi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	47 160	46 931	46 682	46 420	45 997
férfiak	22 872	22 676	22 503	22 352	22 158
nők	24 288	24 255	24 179	24 068	23 839
0-4 évesek	2 800	2 587	2 622	2 666	2 637
5-9 évesek	3 230	2 820	2 603	2 636	2 675
10-14 évesek	3 357	3 185	2 780	2 564	2 593
15-19 évesek	3 317	3 163	2 998	2 616	2 402
20-24 évesek	3 745	3 500	3 329	3 152	2 742
25-29 évesek	3 594	3 780	3 527	3 349	3 160
30-34 évesek	3 244	3 507	3 677	3 424	3 244
35-39 évesek	3 084	3 221	3 484	3 652	3 398
40-44 évesek	3 596	2 947	3 080	3 336	3 496
45-49 évesek	3 852	3 418	2 809	2 942	3 190
50-54 évesek	3 154	3 652	3 251	2 679	2 811
55-59 évesek	2 570	2 936	3 428	3 066	2 536
60-64 évesek	2 181	2 303	2 650	3 123	2 808
65-69 évesek	1 868	1 933	2 068	2 397	2 851
70-74 évesek	1 498	1 581	1 674	1 813	2 116
75-79 évesek	1 171	1 195	1 289	1 396	1 527
80-84 évesek	513	789	830	917	1 016
85+ évesek	386	414	583	692	795
0-19 évesek	12 704	11 755	11 003	10 482	10 307
20-64 évesek	29 020	29 264	29 235	28 723	27 385
65+ évesek	5 436	5 912	6 444	7 215	8 305
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	26,9	25,0	23,6	22,6	22,4
20-64 évesek (%)	61,5	62,4	62,6	61,9	59,5
65+ évesek (%)	11,5	12,6	13,8	15,5	18,1
Átlagos életkor	36,5	37,8	38,9	39,8	40,7

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Tokaji kistérség népességszáma 20 év alatt várhatóan 2.000 fővel csökken, ami elsősorban az alacsony átlagos életkornak a következménye (17. táblázat), a 75 év feletti népesség száma nő, a 15-19 év közötti népesség létszáma gyakorlatilag felére csökken !

17. táblázat: Tokaji kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	15 222	14 419	13 619	12 847	12 186
férfiak (fő)	7 193	6 776	6 393	6 026	5 729
nők (fő)	8 029	7 643	7 226	6 821	6 457
0-4 évesek (fő)	704	553	551	546	527
5-9 évesek (fő)	914	648	536	532	529
10-14 évesek (fő)	1 084	912	677	529	525
15-19 évesek (fő)	1 399	1 275	1 069	795	617
20-24 évesek (fő)	1 030	1 019	941	796	598
25-54 évesek (fő)	5 980	5 828	5 524	5 209	4 993
55-59 évesek (fő)	825	882	1 013	955	765
60-64 évesek (fő)	789	753	802	927	879
65-74 évesek (fő)	1 522	1 355	1 286	1 314	1 491
75+ évesek (fő)	975	1 158	1 220	1 244	1 262
0-19 évesek (fő)	4 101	3 388	2 833	2 402	2 198
20-64 évesek (fő)	8 624	8 482	8 280	7 887	7 235
65+ évesek (fő)	2 497	2 513	2 506	2 558	2 753
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	26,9	23,5	20,8	18,7	18,0
20-64 évesek (%)	56,7	58,8	60,8	61,4	59,4
65+ évesek (%)	16,4	17,4	18,4	19,9	22,6

Forrás: Habcsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Belpátfalvai kistérség Heves megye legalacsonyabb lakónépességű térsége; a várható 20 éven belüli (2001-2021) népesség szám csökkenés: 16,7 % (18. táblázat).

Ennek arányában csökken a szakképzésben résztvevő korosztály potenciális létszáma is (785 főről 472 főre) !

18. táblázat: Belpátfalvai kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	14 150	13 523	12 890	12 308	11 791
férfiak (fő)	6 765	6 435	6 098	5 790	5 523
nők (fő)	7 385	7 088	6 798	6 518	6 268
0-4 évesek (fő)	646	542	535	533	527
5-9 évesek (fő)	827	644	532	522	522
10-14 évesek (fő)	811	798	619	508	499
15-19 évesek (fő)	785	764	746	577	472
20-24 évesek (fő)	957	795	774	752	583
25-54 évesek (fő)	5 695	5 689	5 313	5 026	4 896
55-59 évesek (fő)	856	782	968	868	720
60-64 évesek (fő)	934	802	734	915	829
65-74 évesek (fő)	1 648	1 572	1 420	1 282	1 416
75+ évesek (fő)	991	1 135	1 249	1 325	1 326
0-19 évesek (fő)	3 069	2 748	2 432	2 140	2 020
20-64 évesek (fő)	8 442	8 068	7 789	7 561	7 028
65+ évesek (fő)	2 639	2 707	2 669	2 607	2 742
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	21,7	20,3	18,9	17,4	17,1
20-64 évesek (%)	59,7	59,7	60,4	61,4	59,6
65+ évesek (%)	18,7	20,0	20,7	21,2	23,3

Forrás: Hablicsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

Az Egri kistérségben a várható átlagos életkor 4 évvel nő, ami egyértelműen a várható élettartam növekedésével magyarázható (19. táblázat); 2.500 fővel csökken a 15-19 éves korosztály lélekszáma 2021-ig.

19. táblázat: Egri kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	95 777	93 868	92 290	90 584	88 701
férfiak (fő)	44 502	43 500	42 741	41 963	41 134
nők (fő)	51 275	50 368	49 549	48 621	47 567
0-4 évesek (fő)	4 020	4 218	4 303	4 178	3 919
5-9 évesek (fő)	4 934	4 018	4 230	4 321	4 196
10-14 évesek (fő)	5 718	5 184	4 238	4 460	4 556
15-19 évesek (fő)	7 505	6 327	5 758	4 717	4 932
20-24 évesek (fő)	7 713	6 403	5 408	4 928	4 039
25-29 évesek (fő)	7 288	7 612	6 342	5 372	4 898
30-34 évesek (fő)	6 227	7 297	7 635	6 371	5 405
35-39 évesek (fő)	5 747	6 169	7 246	7 585	6 337
40-44 évesek (fő)	6 697	5 650	6 086	7 160	7 501
45-49 évesek (fő)	8 334	6 463	5 479	5 917	6 972
50-54 évesek (fő)	6 710	7 960	6 203	5 281	5 718
55-59 évesek (fő)	5 712	6 316	7 550	5 912	5 055
60-64 évesek (fő)	4 833	5 278	5 896	7 100	5 586
65-69 évesek (fő)	4 675	4 325	4 773	5 382	6 529
70-74 évesek (fő)	4 097	4 054	3 819	4 251	4 836
75-79 évesek (fő)	3 034	3 322	3 363	3 230	3 623
80-84 évesek (fő)	1 426	2 120	2 385	2 471	2 422
85+ évesek (fő)	1 107	1 152	1 576	1 948	2 177
0-19 évesek (fő)	22 177	19 747	18 529	17 676	17 603
20-64 évesek (fő)	59 261	59 148	57 845	55 626	51 511
65+ évesek (fő)	14 339	14 973	15 916	17 282	19 587
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	23,2	21,0	20,1	19,5	19,8
20-64 évesek (%)	61,9	63,0	62,7	61,4	58,1
65+ évesek (%)	15,0	16,0	17,2	19,1	22,1
Átlagos életkor	39,4	40,7	41,8	42,8	43,8

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Füzesabonyi kistérségben az iskolai rendszerű képzésben szakmát tanuló potenciális diáklétszám 2001-hez képest 2021-re várhatóan 10 %-kal csökken (20. táblázat), a szakképzésben résztvevők potenciális létszáma is közel evvel arányban csökken.

20. táblázat: Füzesabonyi kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	38 011	38 225	38 402	38 508	38 438
férfiak (fő)	18 109	18 227	18 354	18 441	18 402
nők (fő)	19 902	19 998	20 048	20 067	20 036
0-4 évesek (fő)	2 098	1 905	1 916	1 981	2 026
5-9 évesek (fő)	2 383	2 179	1 972	1 968	2 015
10-14 évesek (fő)	2 356	2 450	2 236	2 014	1 998
15-19 évesek (fő)	2 273	2 359	2 442	2 216	1 977
20-24 évesek (fő)	2 762	2 525	2 596	2 660	2 387
25-29 évesek (fő)	2 627	2 736	2 484	2 522	2 548
30-34 évesek (fő)	2 349	2 605	2 696	2 429	2 444
35-39 évesek (fő)	2 145	2 423	2 677	2 752	2 465
40-44 évesek (fő)	2 710	2 173	2 451	2 700	2 765
45-49 évesek (fő)	2 857	2 752	2 212	2 493	2 740
50-54 évesek (fő)	2 440	2 863	2 761	2 223	2 503
55-59 évesek (fő)	2 203	2 432	2 864	2 765	2 229
60-64 évesek (fő)	2 077	2 113	2 349	2 777	2 683
65-69 évesek (fő)	2 125	1 893	1 945	2 175	2 581
70-74 évesek (fő)	1 886	1 825	1 653	1 709	1 921
75-79 évesek (fő)	1 514	1 494	1 470	1 353	1 406
80-84 évesek (fő)	651	998	1 012	1 014	949
85+ évesek (fő)	555	500	666	757	801
0-19 évesek (fő)	9 110	8 893	8 566	8 179	8 016
20-64 évesek (fő)	22 170	22 622	23 090	23 321	22 764
65+ évesek (fő)	6 731	6 710	6 746	7 008	7 658
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	24,0	23,3	22,3	21,2	20,9
20-64 évesek (%)	58,3	59,2	60,1	60,6	59,2
65+ évesek (%)	17,7	17,6	17,6	18,2	19,9
Átlagos életkor	40,0	40,5	41,1	41,7	42,2

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámitási adatbázis, 2003.

A prognózisok a Gyöngyösi kistérségben elsősorban az első munkábalépők számának jelentősebb csökkenését prognosztizálja (21. táblázat), a lakónépesség száma 2021-ig 9,4 %-kal csökken.

21. táblázat: Gyöngyösi kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	77 174	75 169	73 407	71 682	69 885
férfiak (fő)	36 228	35 253	34 456	33 738	33 015
nők (fő)	40 946	39 916	38 951	37 944	36 870
0-4 évesek (fő)	3 532	3 378	3 357	3 252	3 120
5-9 évesek (fő)	4 086	3 553	3 409	3 398	3 296
10-14 évesek (fő)	4 339	4 069	3 544	3 408	3 400
15-19 évesek (fő)	4 914	4 410	4 148	3 622	3 474
20-24 évesek (fő)	5 973	4 779	4 306	4 057	3 547
25-29 évesek (fő)	5 685	5 792	4 655	4 212	3 980
30-34 évesek (fő)	4 945	5 658	5 778	4 655	4 223
35-39 évesek (fő)	4 251	4 891	5 613	5 745	4 637
40-44 évesek (fő)	5 612	4 230	4 883	5 618	5 759
45-49 évesek (fő)	6 199	5 443	4 123	4 780	5 514
50-54 évesek (fő)	5 479	5 949	5 247	3 993	4 646
55-59 évesek (fő)	4 993	5 139	5 627	4 984	3 808
60-64 évesek (fő)	4 437	4 637	4 820	5 323	4 734
65-69 évesek (fő)	4 292	3 961	4 183	4 393	4 893
70-74 évesek (fő)	3 513	3 651	3 429	3 657	3 882
75-79 évesek (fő)	2 650	2 772	2 938	2 814	3 029
80-84 évesek (fő)	1 271	1 846	1 988	2 151	2 103
85+ évesek (fő)	1 003	1 011	1 359	1 620	1 840
0-19 évesek (fő)	16 871	15 410	14 458	13 680	13 290
20-64 évesek (fő)	47 574	46 518	45 052	43 367	40 848
65+ évesek (fő)	12 729	13 241	13 897	14 635	15 747
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	21,9	20,5	19,7	19,1	19,0
20-64 évesek (%)	61,6	61,9	61,4	60,5	58,5
65+ évesek (%)	16,5	17,6	18,9	20,4	22,5
Átlagos életkor	40,4	41,6	42,5	43,4	44,2

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Hatvani kistérség demográfiai folyamatai várhatóan a Heves megyei átlagnak megfelelően alakul; a várható átlagos élettartam 4 évvel nő (22. táblázat).

22. táblázat: Hatvani kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	56 832	56 163	55 441	54 530	53 289
férfiak (fő)	27 019	26 606	26 254	25 863	25 356
nők (fő)	29 813	29 557	29 187	28 667	27 933
0-4 évesek (fő)	2 610	2 454	2 429	2 371	2 268
5-9 évesek (fő)	3 074	2 671	2 503	2 466	2 392
10-14 évesek (fő)	3 237	3 102	2 689	2 514	2 467
15-19 évesek (fő)	3 299	3 196	3 059	2 649	2 465
20-24 évesek (fő)	4 545	3 485	3 360	3 203	2 757
25-29 évesek (fő)	4 164	4 561	3 480	3 334	3 154
30-34 évesek (fő)	3 772	4 181	4 552	3 455	3 290
35-39 évesek (fő)	3 259	3 777	4 177	4 531	3 429
40-44 évesek (fő)	3 851	3 259	3 776	4 171	4 514
45-49 évesek (fő)	4 661	3 797	3 222	3 738	4 128
50-54 évesek (fő)	4 179	4 551	3 717	3 161	3 671
55-59 évesek (fő)	3 657	4 069	4 460	3 654	3 114
60-64 évesek (fő)	3 278	3 462	3 879	4 275	3 510
65-69 évesek (fő)	3 064	2 998	3 197	3 604	3 994
70-74 évesek (fő)	2 515	2 630	2 619	2 818	3 197
75-79 évesek (fő)	1 964	1 934	2 059	2 091	2 270
80-84 évesek (fő)	922	1 289	1 310	1 421	1 473
85+ évesek (fő)	781	747	953	1 074	1 196
0-19 évesek (fő)	12 220	11 423	10 680	10 000	9 592
20-64 évesek (fő)	35 366	35 142	34 623	33 522	31 567
65+ évesek (fő)	9 246	9 598	10 138	11 008	12 130
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	21,5	20,3	19,3	18,3	18,0
20-64 évesek (%)	62,2	62,6	62,5	61,5	59,2
65+ évesek (%)	16,3	17,1	18,3	20,2	22,8
Átlagos életkor	40,4	41,4	42,5	43,5	44,4

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Hevesi kistérségben várhatóan nő az élveszületések száma az alacsonyabb jövedelmű populáció nagyobb gyermekvállalási hajlandósága miatt az átlagos életkor a születés pillanatában várható élettartam miatt valamit javul (23. táblázat).

23. táblázat: Hevesi kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	37 106	36 746	36 625	36 741	36 965
férfiak (fő)	17 788	17 692	17 688	17 780	17 889
nők (fő)	19 318	19 054	18 937	18 961	19 076
0-4 évesek (fő)	2 279	2 064	2 112	2 257	2 338
5-9 évesek (fő)	2 570	2 326	2 113	2 167	2 315
10-14 évesek (fő)	2 697	2 560	2 320	2 110	2 163
15-19 évesek (fő)	2 247	2 520	2 391	2 165	1 956
20-24 évesek (fő)	2 523	2 469	2 765	2 624	2 370
25-29 évesek (fő)	2 432	2 404	2 360	2 647	2 512
30-34 évesek (fő)	2 238	2 396	2 369	2 326	2 607
35-39 évesek (fő)	2 272	2 242	2 403	2 378	2 335
40-44 évesek (fő)	2 708	2 279	2 256	2 423	2 400
45-49 évesek (fő)	2 664	2 656	2 249	2 236	2 407
50-54 évesek (fő)	2 285	2 631	2 637	2 245	2 241
55-59 évesek (fő)	1 910	2 207	2 563	2 582	2 210
60-64 évesek (fő)	2 038	1 784	2 079	2 437	2 467
65-69 évesek (fő)	2 018	1 841	1 632	1 918	2 265
70-74 évesek (fő)	1 736	1 686	1 567	1 405	1 663
75-79 évesek (fő)	1 393	1 320	1 309	1 240	1 123
80-84 évesek (fő)	598	913	893	905	875
85+ évesek (fő)	498	448	607	676	718
0-19 évesek (fő)	9 793	9 470	8 936	8 699	8 772
20-64 évesek (fő)	21 070	21 068	21 681	21 898	21 549
65+ évesek (fő)	6 243	6 208	6 008	6 144	6 644
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	26,4	25,8	24,4	23,7	23,7
20-64 évesek (%)	56,8	57,3	59,2	59,6	58,3
65+ évesek (%)	16,8	16,9	16,4	16,7	18,0
Átlagos életkor	38,9	39,4	39,8	40,1	40,4

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Pétervásárai kistérségben a lakónépesség 19,7 %-os csökkenése várható 2001-2021 között, lényegében a munkaképes korú lakosság létszámának a rovására (24. táblázat); a 15-19 éves korosztály esetében ez várhatóan 32 % !

24. táblázat: Pétervásárai kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	24 094	22 827	21 571	20 420	19 340
férfiak (fő)	11 459	10 776	10 150	9 607	9 116
nők (fő)	12 635	12 051	11 421	10 813	10 224
0-4 évesek (fő)	1 040	935	877	835	798
5-9 évesek (fő)	1 208	1 019	907	951	811
10-14 évesek (fő)	1 268	1 199	1 006	895	841
15-19 évesek (fő)	1 202	1 193	1 109	927	814
20-24 évesek (fő)	1 540	1 320	1 314	1 230	1 030
25-54 évesek (fő)	9 637	9 030	818	7 520	7 190
55-59 évesek (fő)	1 702	1 635	1 809	1 521	1 216
60-64 évesek (fő)	1 606	1 614	1 562	1 725	1 464
65-74 évesek (fő)	2 900	2 741	2 672	2 658	2 809
75+ évesek (fő)	1 991	2 114	2 197	2 258	2 367
0-19 évesek (fő)	4 718	4 346	3 899	3 608	3 264
20-64 évesek (fő)	14 485	13 599	5 503	11 996	10 900
65+ évesek (fő)	4 891	4 855	4 869	4 916	5 176
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	19,6	19,0	18,1	17,7	16,9
20-64 évesek (%)	60,1	59,6	25,5	58,7	56,4
65+ évesek (%)	20,3	21,3	22,6	24,1	26,8

Forrás: Habcsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Balassagyarmati kistérség lakónépessége a vizsgált időszak alatt (a Nógrád megyei átlaghoz közel azonos arányban) 7,8 %-kal csökken (25. táblázat), a 15-19 éves korosztály esetében ez várhatóan 31,7 % !

25. táblázat: Balassagyarmati kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	43 283	42 463	41 673	40 862	39 883
férfiak (fő)	20 746	20 271	19 847	19 444	18 965
nők (fő)	22 537	22 192	21 826	21 418	20 918
0-4 évesek (fő)	2 050	1 900	1 887	1 876	1 796
5-9 évesek (fő)	2 534	2 034	1 886	1 872	1 857
10-14 évesek (fő)	2 664	2 557	2 053	1 903	1 886
15-19 évesek (fő)	2 683	2 603	2 488	1 992	1 831
20-24 évesek (fő)	3 142	2 761	2 661	2 539	2 018
25-29 évesek (fő)	3 157	3 102	2 723	2 618	2 482
30-34 évesek (fő)	2 996	3 112	3 055	2 677	2 569
35-39 évesek (fő)	2 647	2 961	3 076	3 017	2 641
40-44 évesek (fő)	3 214	2 616	2 932	3 047	2 988
45-49 évesek (fő)	3 614	3 152	2 576	2 893	3 009
50-54 évesek (fő)	2 837	3 496	3 060	2 509	2 821
55-59 évesek (fő)	2 697	2 686	3 334	2 931	2 413
60-64 évesek (fő)	2 298	2 511	2 530	3 164	2 794
65-69 évesek (fő)	2 206	2 108	2 324	2 364	2 975
70-74 évesek (fő)	1 841	1 883	1 834	2 040	2 096
75-79 évesek (fő)	1 424	1 432	1 494	1 486	1 665
80-84 évesek (fő)	707	991	1 031	1 095	1 113
85+ évesek (fő)	572	558	729	839	929
0-19 évesek (fő)	9 931	9 094	8 314	7 643	7 370
20-64 évesek (fő)	26 602	26 397	25 947	25 395	23 735
65+ évesek (fő)	6 750	6 972	7 412	7 824	8 778
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	22,9	21,4	20,0	18,7	18,5
20-64 évesek (%)	61,5	62,2	62,3	62,1	59,5
65+ évesek (%)	15,6	16,4	17,8	19,1	22,0
Átlagos életkor	39,7	40,9	42,0	43,1	44,1

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Bátorterenyi kistérségben az elveszületések száma várhatóan 27 %-kal (!) csökken (2021-ig), ami értelemszerűen növeli a térségben élők átlagos életkorát (26. táblázat).

26. táblázat: Bátorterenyi kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	27 817	26 676	25 638	24 658	23 708
férfiak (fő)	13 320	12 790	12 334	11 913	11 506
nők (fő)	14 497	13 886	13 304	12 745	12 202
0-4 évesek (fő)	1 330	1 152	1 072	1 027	971
5-9 évesek (fő)	1 543	1 302	1 136	1 061	1 018
10-14 évesek (fő)	1 701	1 535	1 301	1 139	1 066
15-19 évesek (fő)	1 765	1 645	1 494	1 271	1 113
20-24 évesek (fő)	1 954	1 667	1 563	1 429	1 220
25-29 évesek (fő)	1 880	1 865	1 605	1 514	1 390
30-34 évesek (fő)	1 743	1 839	1 834	1 585	1 500
35-39 évesek (fő)	1 567	1 701	1 804	1 803	1 563
40-44 évesek (fő)	2 066	1 536	1 674	1 781	1 784
45-49 évesek (fő)	2 270	2 002	1 501	1 642	1 752
50-54 évesek (fő)	1 754	2 206	1 957	1 477	1 622
55-59 évesek (fő)	1 700	1 654	2 099	1 874	1 425
60-64 évesek (fő)	1 640	1 556	1 531	1 959	1 757
65-69 évesek (fő)	1 708	1 458	1 400	1 392	1 793
70-74 évesek (fő)	1 336	1 428	1 252	1 217	1 224
75-79 évesek (fő)	1 038	1 041	1 139	1 022	1 005
80-84 évesek (fő)	467	706	732	821	757
85+ évesek (fő)	355	383	544	644	748
0-19 évesek (fő)	6 339	5 634	5 003	4 498	4 168
20-64 évesek (fő)	16 574	16 026	15 568	15 064	14 013
65+ évesek (fő)	4 904	5 016	5 067	5 096	5 527
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	22,8	21,1	19,5	18,2	17,6
20-64 évesek (%)	59,6	60,1	60,7	61,1	59,1
65+ évesek (%)	17,6	18,8	19,8	20,7	23,3
Átlagos életkor	40,6	41,9	43,1	44,1	45,1

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Pásztói kistérségben a lakónépesség várhatóan 7,1 %-kal csökken (összhangban a megyei átlaggal; 27. táblázat).

27. táblázat: Pásztói kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	34 343	33 508	32 856	32 373	31 899
férfiak (fő)	16 395	15 987	15 701	15 513	15 337
nők (fő)	17 948	17 521	17 155	16 860	16 562
0-4 évesek (fő)	1 639	1 459	1 452	1 496	1 485
5-9 évesek (fő)	2 028	1 639	1 469	1 468	1 515
10-14 évesek (fő)	2 080	1 977	1 605	1 443	1 445
15-19 évesek (fő)	2 015	1 973	1 881	1 532	1 372
20-24 évesek (fő)	2 528	2 231	2 191	2 097	1 711
25-29 évesek (fő)	2 444	2 467	2 194	2 167	2 081
30-34 évesek (fő)	2 203	2 391	2 423	2 162	2 140
35-39 évesek (fő)	2 125	2 195	2 392	2 430	2 174
40-44 évesek (fő)	2 507	2 117	2 196	2 401	2 446
45-49 évesek (fő)	2 783	2 448	2 080	2 167	2 377
50-54 évesek (fő)	2 396	2 738	2 425	2 073	2 168
55-59 évesek (fő)	2 128	2 257	2 606	2 327	2 003
60-64 évesek (fő)	1 914	1 988	2 133	2 483	2 233
65-69 évesek (fő)	1 872	1 720	1 814	1 967	2 307
70-74 évesek (fő)	1 582	1 567	1 466	1 569	1 718
75-79 évesek (fő)	1 189	1 211	1 227	1 169	1 268
80-84 évesek (fő)	517	767	813	843	818
85+ évesek (fő)	393	363	489	579	638
0-19 évesek (fő)	7 762	7 048	6 407	5 939	5 817
20-64 évesek (fő)	21 028	20 832	20 640	20 307	19 333
65+ évesek (fő)	5 553	5 628	5 809	6 127	6 749
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	22,6	21,0	19,5	18,3	18,2
20-64 évesek (%)	61,2	62,2	62,8	62,7	60,6
65+ évesek (%)	16,2	16,8	17,7	18,9	21,2
Átlagos életkor	40,0	41,1	42,1	42,9	43,7

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Rétsági kistérség várhatóan megőrzi lakónépességét, ami alapvetően az idősebb korosztály lélekszámának növekedésével magyarázható (28. táblázat), a 15-19 éves korosztály lélekszáma 36,1 %-kal csökken !

28. táblázat: Rétsági kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	25 764	25 718	25 585	25 355	25 138
férfiak (fő)	12 504	12 596	12 610	12 539	12 457
nők (fő)	13 260	13 122	12 975	12 816	12 681
0-4 évesek (fő)	1 211	1 117	1 115	1 123	1 115
5-9 évesek (fő)	1 525	1 228	1 128	1 115	1 125
10-14 évesek (fő)	1 624	1 521	1 221	1 115	1 103
15-19 évesek (fő)	1 673	1 569	1 468	1 172	1 069
20-24 évesek (fő)	1 873	1 753	1 636	1 525	1 224
25-54 évesek (fő)	11 034	11 275	11 025	10 862	10 691
55-59 évesek (fő)	1 506	1 701	2 032	1 782	1 717
60-64 évesek (fő)	1 439	1 447	1 637	1 963	1 731
65-74 évesek (fő)	2 431	2 418	2 461	2 674	3 167
75+ évesek (fő)	1 448	1 689	1 862	2 024	2 196
0-19 évesek (fő)	6 033	5 435	4 932	4 525	4 412
20-64 évesek (fő)	15 852	16 176	16 330	16 132	15 363
65+ évesek (fő)	3 879	4 107	4 323	4 698	5 363
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	23,4	21,1	19,3	17,8	17,6
20-64 évesek (%)	61,5	62,9	63,8	63,6	61,1
65+ évesek (%)	15,1	16,0	16,9	18,5	21,3

Forrás: Habcsek László: Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Salgótarjáni kistérség lakónépessége várhatóan 13,2 %-kal csökken. Ez a szám különösen magas, ha figyelembe vesszük, hogy a legidősebb korcsoportokhoz tartozók aránya ezzel egyidejűleg 66,5 %-kal nő (29. táblázat).

29. táblázat: Salgótarjáni kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	69 806	67 197	64 807	62 622	60 544
férfiak (fő)	32 960	31 656	30 501	29 491	28 565
nők (fő)	36 846	35 541	34 306	33 131	31 979
0-4 évesek (fő)	3 369	3 091	2 934	2 827	2 741
5-9 évesek (fő)	3 949	3 394	3 131	2 984	2 883
10-14 évesek (fő)	4 093	3 949	3 399	3 144	3 004
15-19 évesek (fő)	4 441	4 140	4 012	3 472	3 218
20-24 évesek (fő)	5 234	4 132	3 875	3 786	3 294
25-29 évesek (fő)	4 854	4 945	3 919	3 701	3 640
30-34 évesek (fő)	4 520	4 784	4 876	3 871	3 670
35-39 évesek (fő)	4 230	4 443	4 707	4 813	3 822
40-44 évesek (fő)	4 903	4 115	4 328	4 606	4 725
45-49 évesek (fő)	5 585	4 695	3 946	4 174	4 464
50-54 évesek (fő)	4 897	5 291	4 464	3 770	4 009
55-59 évesek (fő)	4 695	4 612	5 018	4 257	3 612
60-64 évesek (fő)	4 243	4 303	4 282	4 698	4 010
65-69 évesek (fő)	3 682	3 752	3 862	3 895	4 305
70-74 évesek (fő)	2 989	3 076	3 195	3 335	3 410
75-79 évesek (fő)	2 232	2 238	2 373	2 520	2 669
80-84 évesek (fő)	1 103	1 428	1 480	1 616	1 757
85+ évesek (fő)	787	809	1 006	1 153	1 311
0-19 évesek (fő)	15 852	14 574	13 476	12 427	11 846
20-64 évesek (fő)	43 161	41 320	39 415	37 676	35 246
65+ évesek (fő)	10 793	11 303	11 916	12 519	13 452
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	22,7	21,7	20,8	19,8	19,6
20-64 évesek (%)	61,8	61,5	60,8	60,2	58,2
65+ évesek (%)	15,5	16,8	18,4	20,0	22,2
Átlagos életkor	40,0	41,0	42,0	43,0	43,7

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A Szécsényi kistérségben élő 0-4 év közötti lakónépesség lélekszáma gyakorlatilag alig csökken, ami az alacsonyabb jövedelmű népesség nagyobb gyermekvállalási hajlandóságával magyarázható (30. táblázat).

30. táblázat: Szécsényi kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	20592	20187	19931	19815	19759
férfiak (fő)	9839	9571	9434	9402	9433
nők (fő)	10753	10616	10497	10413	10326
0-4 évesek (fő)	1143	1038	1049	1104	1129
5-9 évesek (fő)	1246	1140	1043	1059	1119
10-14 évesek (fő)	1325	1239	1138	1044	1062
15-19 évesek (fő)	1259	1298	1223	1129	1038
20-24 évesek (fő)	1390	1202	1250	1190	1102
25-29 évesek (fő)	1442	1374	1199	1254	1200
30-34 évesek (fő)	1427	1411	1352	1184	1242
35-39 évesek (fő)	1394	1425	1415	1360	1196
40-44 évesek (fő)	1481	1373	1411	1408	1357
45-49 évesek (fő)	1508	1455	1358	1402	1406
50-54 évesek (fő)	1249	1467	1426	1342	1394
55-59 évesek (fő)	1320	1205	1426	1394	1318
60-64 évesek (fő)	1201	1224	1131	1350	1327
65-69 évesek (fő)	1128	1069	1106	1031	1240
70-74 évesek (fő)	823	949	919	965	906
75-79 évesek (fő)	676	624	739	732	780
80-84 évesek (fő)	318	437	420	510	516
85+ évesek (fő)	262	257	326	357	427
0-19 évesek (fő)	4973	4715	4453	4336	4348
20-64 évesek (fő)	12412	12136	11968	11884	11542
65+ évesek (fő)	3207	3336	3510	3595	3869
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	24,2	23,4	22,3	21,9	22,0
20-64 évesek (%)	60,3	60,1	60,0	60,0	58,4
65+ évesek (%)	15,6	16,5	17,6	18,1	19,6
Átlagos életkor	39,3	40,2	41,1	41,7	42,2

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

Az Észak-magyarországi régió a 2021-ig szóló demográfiai előrejelzései 6,7 %-os népességszám csökkenéssel számolnak (31. táblázat).

31. táblázat: Észak-magyarországi régió lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató	év				
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	1 302 835	1 273 752	1 250 583	1 232 033	1 214 960
férfiak (fő)	619 899	605 187	594 572	586 966	580 486
nők (fő)	682 936	668 565	656 011	645 067	634 474
0-4 évesek (fő)	68 600	63 850	63 883	64 467	63 750
5-9 évesek (fő)	79 646	68 331	63 882	64 147	64 889
10-14 évesek (fő)	84 942	79 393	68 295	64 036	64 402
15-19 évesek (fő)	88 167	84 169	78 820	67 942	63 737
20-24 évesek (fő)	98 569	85 915	82 605	77 840	67 339
25-29 évesek (fő)	92 511	95 019	83 264	80 456	76 098
30-34 évesek (fő)	85 503	90 436	93 184	81 875	79 340
35-39 évesek (fő)	79 813	84 261	89 442	92 389	81 371
40-44 évesek (fő)	93 434	78 299	83 012	88 437	91 543
45-49 évesek (fő)	101 592	90 459	76 243	81 233	86 836
50-54 évesek (fő)	85 038	97 473	87 316	74 021	79 195
55-59 évesek (fő)	76 240	80 389	92 950	83 774	71 420
60-64 évesek (fő)	71 313	70 423	75 084	87 558	79 336
65-69 évesek (fő)	66 365	63 651	63 687	68 635	80 671
70-74 évesek (fő)	55 291	56 174	54 973	55 681	60 632
75-79 évesek (fő)	42 002	42 704	44 434	44 430	45 543
80-84 évesek (fő)	18 998	27 955	29 412	31 386	32 121
85+ évesek (fő)	14 811	14 851	20 097	23 726	26 737
0-19 évesek (fő)	321 355	295 743	274 880	260 592	256 778
20-64 évesek (fő)	784 013	772 674	763 100	747 583	712 478
65+ évesek (fő)	197 467	205 335	212 603	223 858	245 704
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	24,7	23,2	22	21,2	21,1
20-64 évesek (%)	60,2	60,7	61	60,7	58,6
65+ évesek (%)	15,2	16,1	17	18,2	20,2
Átlagos életkor	38,9	39,9	40,9	41,7	42,4

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

Ezen belül a 0-4 év közöttiek aránya 7 %-kal, a 15-19 éveseké pedig 27,7 %-kal csökken 2021-ig, eközben az átlagos életkor mindössze 3,5 évvel nő.

Ezzel szemben hazánkban 2021-ig a lakónépesség várhatóan csak 3,4 %-kal csökken; a 0-4 éves korosztály lélekszáma gyakorlatilag változatlan marad (32. táblázat).

32. táblázat: Magyarország lakónépességének várható megoszlása (fő)

Mutató					
	2001	2006	2011	2016	2021
Népesség száma	10 200 298	10 074 634	9 999 852	9 931 296	9 846 716
férfiak (fő)	4 851 012	4 783 411	4 753 319	4 732 672	4 706 610
nők (fő)	5 349 286	5 291 223	5 246 533	5 198 624	5 140 106
0-4 évesek (fő)	486 746	484 566	497 046	497 248	482 281
5-9 évesek (fő)	581 718	490 642	489 368	501 940	502 220
10-14 évesek (fő)	623 533	584 081	493 750	492 549	505 153
15-19 évesek (fő)	668 392	626 689	588 833	498 701	497 573
20-24 évesek (fő)	811 727	672 808	634 417	596 840	506 977
25-29 évesek (fő)	785 145	814 153	679 848	641 854	604 542
30-34 évesek (fő)	701 359	786 651	818 879	685 469	647 857
35-39 évesek (fő)	610 826	699 281	787 004	819 706	687 554
40-44 évesek (fő)	712 813	602 724	693 210	781 344	814 549
45-49 évesek (fő)	826 428	693 522	590 334	680 817	768 969
50-54 évesek (fő)	701 971	793 206	669 903	572 912	662 681
55-59 évesek (fő)	610 416	664 479	756 936	642 685	552 194
60-64 évesek (fő)	534 244	567 253	623 715	715 191	610 328
65-69 évesek (fő)	491 745	481 520	516 918	573 579	661 919
70-74 évesek (fő)	436 544	419 903	418 902	454 337	508 965
75-79 évesek (fő)	338 609	341 277	335 405	341 079	373 805
80-84 évesek (fő)	151 693	228 448	237 756	238 858	248 015
85+ évesek (fő)	126 389	123 431	167 628	196 187	211 134
0-19 évesek (fő)	2 360 389	2 185 978	2 068 997	1 990 438	1 987 227
20-64 évesek (fő)	6 294 929	6 294 077	6 254 246	6 136 818	5 855 651
65+ évesek (fő)	1 544 980	1 594 579	1 676 609	1 804 040	2 003 838
Megoszlás					
0-19 évesek (%)	23,1	21,7	20,7	20	20,2
20-64 évesek (%)	61,7	62,5	62,5	61,8	59,5
65+ évesek (%)	15,1	15,8	16,8	18,2	20,4
Átlagos életkor	39,3	40,3	41,2	42	42,7

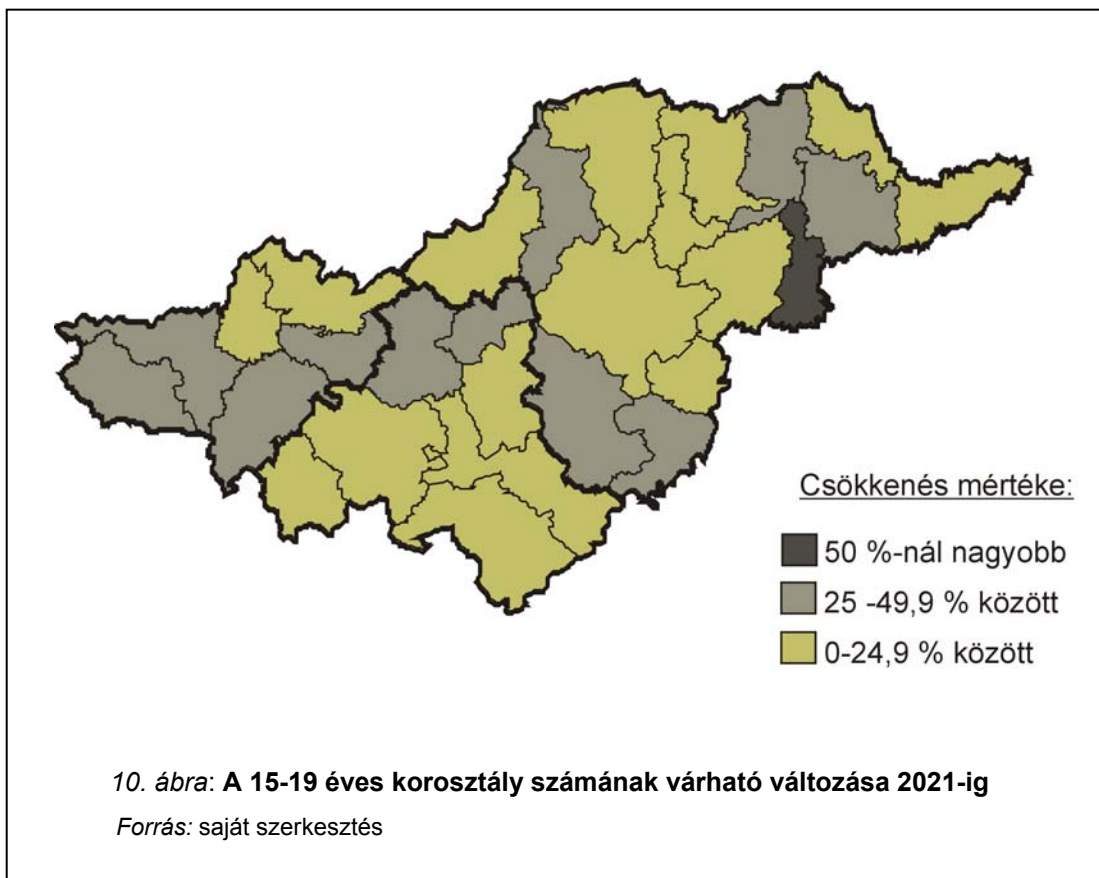
Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

A demográfiai folyamatok az Észak-magyarországi régió kistérségeit különbözőképpen érintik. Az iskolai jellegű szakképzés legjobban érintett (15-19 év közötti) korosztály vonatkozásában a Tokaji kistérségben várható a legnagyobb csökkenés (33. táblázat).

33. táblázat: A 15-19 éves korosztály számának változása 2021-ig

	kistérség neve	2006.	2021.	2021/2006.
B-A-Z	Abaúj-Hegyközi	956	672	70,3
	Bodrogközi	1 201	925	77,0
	Edelényi	2 462	1 959	79,6
	Encsi	2 487	2 079	83,6
	Kazincbarcikai	4 661	2 964	63,6
	Mezőcsáti	999	692	69,3
	Mezőkövesdi	2 795	1 851	66,2
	Miskolci	18 961	14 336	75,6
	Ózdi	4 884	3 940	80,7
	Sáropataki	2 163	1 517	70,1
	Sátoraljaújhelyi	3 053	2 399	78,6
	Szerencsi	4 887	3 716	76,0
	Sziksói	1 513	1 333	88,1
	Tiszaújvárosi	3 163	2 402	75,9
	Tokaji	1 275	617	48,4
Heves	Bélapátfalvai	764	472	61,8
	Egri	6 327	4 932	78,0
	Füzesabonyi	2 359	1 977	83,8
	Gyöngyösi	4 410	3 474	78,8
	Hatvani	3 196	2 465	77,1
	Hevesi	2 520	1 956	77,6
	Pétervásárai	1 193	814	68,2
Nógrád	Balassagyarmati	2 603	1 831	70,3
	Bátonyterenyei	1 645	1 113	67,7
	Pásztói	1 973	1 372	69,5
	Rétsági	1 569	1 069	68,1
	Salgótarjáni	4 140	3 218	77,7
	Szécsényi	1 298	1 038	80,0
Észak-magyarország		84 169	63 737	75,7
Magyarország		626 689	497 573	79,4

Általában is elgondolkodtató, hogy a régió tizenegy kistérségében 25-49,9 %-kal csökken az érintett korosztály lélekszáma (10. ábra).

Igazolható, hogy a csökkenés a gazdaságilag egyébként is kedvezőtlen helyzetű kistérségekben jelentkezik, további gondokat (pl.: az egyébként is alacsony aktivitási ráta várhatóan romlik, stb.) gerjesztve.

3.12 Régióban élők iskolázottsági helyzete

A munkaügyi statisztikák azt igazolják, hogy a munkanélküliség egyik alapvető oka az alulképzettség. Ebből logikusan következik, hogy a munkaerőpiaci esélyek képzéssel javíthatóak, különösen az alacsony iskolai végzettségűek esetében.

a) Az Észak-magyarországi régióban a foglalkoztatottak iskolai végzettsége rosszabb az országos átlagnál. Pozitívum azonban, hogy évről-évre csökken az általános iskola 8 osztályát vagy annál kevesebbet végzettek aránya (34. táblázat).

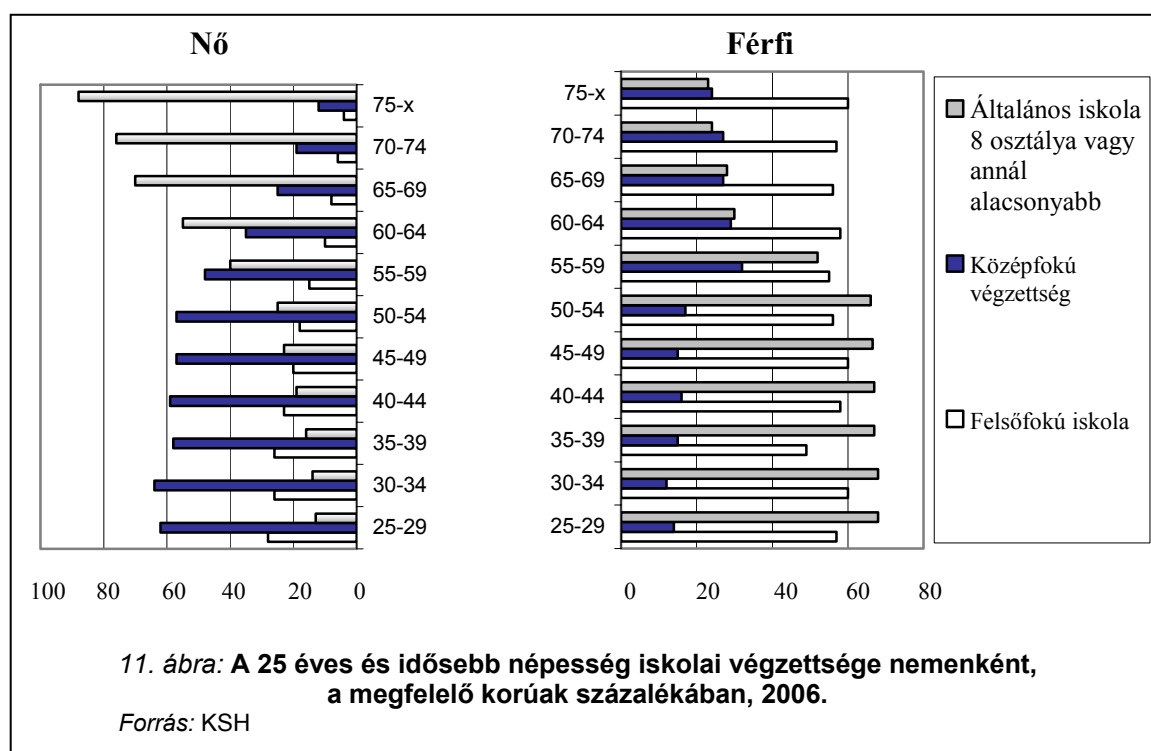
34. táblázat: Gyermekek, tanulók száma régióként, kistérségenként (2006)

Terület	Óvoda	Általános isk.	Szakiskola	Speciális szakisk.	Gimnázium	Szakközépiskola	Összesen
Miskolci kistérség	9 031	23 774	4 086	163	7 895	13 438	58 387
Edelényi	1 275	4 043	85	33	239	330	6 005
Encsi kistérség	1 031	3 265	571		366	199	5 432
Kazincbarcikai	2 188	5 943	1 659	24	605	2 766	13 185
Mezőkövesdi	1 260	3 964	416	15	434	830	6 919
Ózdi	2 436	8 058	938	42	882	1 458	13 814
Sárospataki	968	2 645	412		1 353	170	5 548
Sátoraljaújhelyi	873	2 444	499	20	382	1 621	5 839
Szerencsi	1 653	4 782	413		904	434	8 186
Szikszói	747	2 257	89		335	24	3 452
Tiszaújvárosi	1 286	3 481	283	31	710	570	6 361
Abaúj-Hegyközi	601	1 803	110			128	2 642
Bodrogközi	699	2 097				28	2 824
Mezőcsáti	639	1 572			326	146	2 683
Tokaji	506	1 291	596		397	801	3 591
B-A-Z megye	25 193	71 419	10 157	328	14 828	22 943	144 868
Egri	2 560	6 766	2 103	118	3 596	5 586	20 729
Hevesi	1 395	3 949	404		562	253	6 563
Füzesabonyi	1 402	3 480			333	150	5 365
Gyöngyösi	2 500	6 210	1 026	42	956	2 713	13 447
Hatvani	1 742	4 541	1 085		951	1 340	9 659
Pétervásárai	667	1 768	128		79	127	2 769
Bélapátfalvai	375	1 002			33		1 410
Heves megye	10 641	27 716	4 746	160	6 510	10 169	59 942
Balassagyarmati	1 341	3 939	1 107	192	1 485	1 104	9 168
Bátonyterenyei	789	2 091	355		369	327	3 931
Pásztói	1 063	2 984			361	187	4 595
Rétsági	771	1 914	26		58		2 769
Salgótarjáni	2 180	6 128	815	39	1 484	2 663	13 309
Szécsényi	728	1 647	188		375	336	3 274
Nógrád megye	6 872	18 703	2 491	231	4 132	4 617	37 046
Észak-magyarország	42 706	117 836	17 394	719	25 500	37 729	241 884
Közép-Magyarország	88 785	216 603	22 728	2 096	79 558	82 849	492 619
Közép-Dunántúl	35 010	95 872	16 445	1 472	24 345	29 253	202 397
Nyugat-Dunántúl	29 609	81 017	12 392	1 124	21 394	29 736	175 272
Dél-Dunántúl	31 117	83 007	14 925	959	22 115	25 524	177 647
Észak-Alföld	56 142	152 186	22 732	1 129	39 136	42 498	313 823
Dél-Alföld	43 236	115 337	19 595	1 298	31 830	39 701	250 997
MIND-ÖSSZESEN	326 605	861 858	126 211	8 797	243 878	287 290	1 854 639

Forrás: KSH.

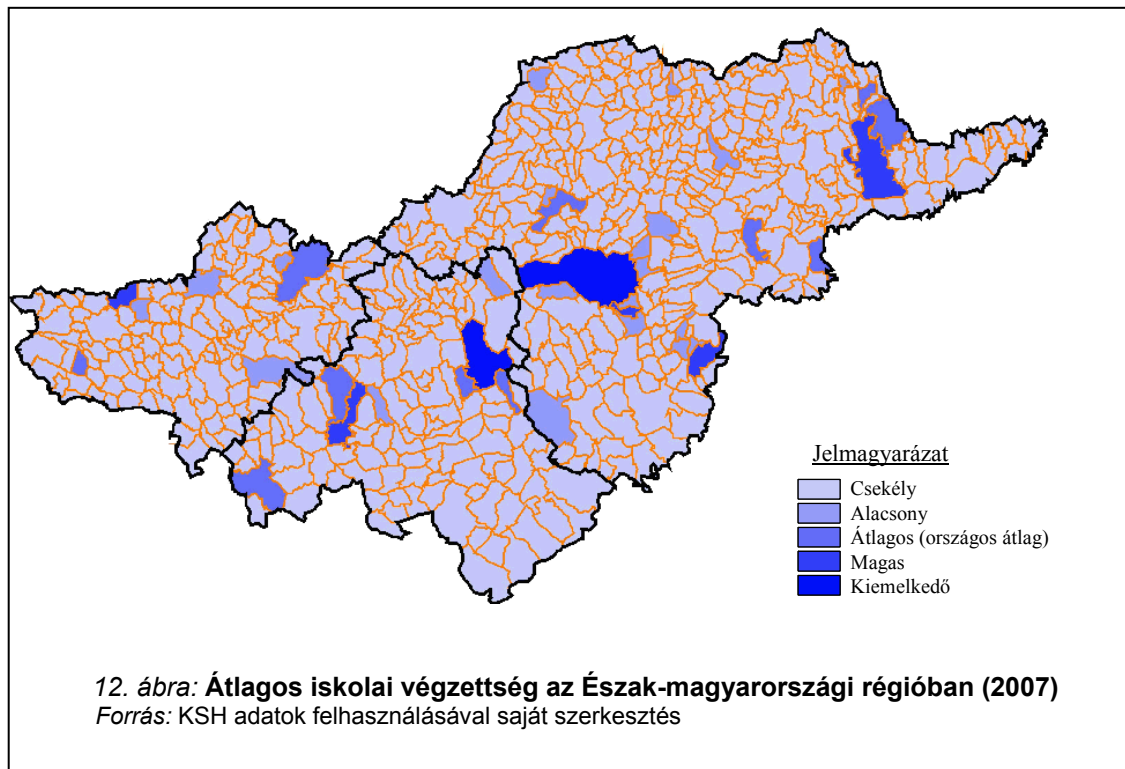
b) A nők iskolai végzettsége az elmúlt években számottevően javult; ennek ellenére még mindig kedvezőtlenebb a férfiakénál, ami elsősorban a korösszetétellel függ össze (a nők között több az időskorú, jórészt alacsony végzettségű).

c) A népesség iskolázottsági szintjének változását jól szemlélteti a 25 éves és idősebb népességen belüli arányváltozás. A népesség egészéről elmondható, hogy jelenleg a férfiak iskolázottsági szintje még mindig magasabb, annak ellenére, hogy egyre több nő tanul tovább (11. ábra).

A foglalkoztatottak több mint kétharmada szakiskolai, ill. gimnáziumi és egyéb középiskolai végzettséggel rendelkezik. A szakiskolai végzettségűek aránya a férfiaknál közel 25 százalékponttal haladja meg a nőkéét.

e) A régió településeiben, ill. kistérségeiben mért iskolázottsági színvonal jelentős eltéréseket mutat. Egyértelműen beigazolódik, hogy a gazdasági színvonal és az iskolai végzettség között szoros korreláció van. A városokban lakók iskolai végzettsége magasabb, különösen Miskolcon és Tiszaújvárosban (12. ábra).

f) Az Észak-magyarországi régióban (ezen belül a kistérségek többségében) a humán fejlettségi index alacsony. Ennek többek között az az oka, hogy csökkent a születések száma, öregedett a térség népessége, a régió egyes kistérségeiben romlott a tanulási hajlandóság, a roma lakosság körében továbbra is alacsony a nyolc, vagy annál több osztály szerzetek aránya. Amíg az Észak-magyarországi régió népesedési folyamatai többségében összhangban állnak a hazai- és az európai tendenciákkal, a régión belül a tanulási hajlandóság avval ellentétes. Az alacsony jövedelmű társadalmi csoportok tanulási hajlandóságának csökkenése a meglévő gondokat súlyosbítja, mert a gazdasági növekedésre és a jólét emelésére irányuló regionális törekvéseket a képzetlen (alulképzett) munkaerő növekvő aránya egyrészt derékba törheti (töri), másrészt a fenntartó önkormányzatokra egyre nagyobb terhet ró. A jelenség ismert; hathatós érdemi lépések (amelyek a 8 általános, majd a szakma megszerzésére ösztönöznék az innen kikerülő fiatalokat) ma is hiányoznak!

35. táblázat: A megyei szintű humán fejlettségi indexek (HDI) alakulása 1990-2006 között

Megye, régió	1990.	1996.	1999.	2001.	2006.
Budapest	0,899	0,915	0,866	0,865	0,867
Pest	0,448	0,417	0,790	0,802	0,808
<i>Közép-Magyarország</i>	<i>0,673</i>	<i>0,693</i>	<i>0,838</i>	<i>0,847</i>	<i>0,848</i>
Fehér	0,656	0,709	0,821	0,828	0,829
Komárom-Esztergom	0,517	0,562	0,805	0,802	0,811
Veszprém	0,685	0,733	0,805	0,806	0,807
<i>Közép-Dunántúl</i>	<i>0,619</i>	<i>0,668</i>	<i>0,812</i>	<i>0,814</i>	<i>0,816</i>
Győr-Moson-Sopron	0,818	0,883	0,841	0,839	0,841
Vas	0,652	0,788	0,823	0,825	0,826
Zala	0,593	0,684	0,813	0,804	0,803
<i>Nyugat-Dunántúl</i>	<i>0,688</i>	<i>0,785</i>	<i>0,827</i>	<i>0,826</i>	<i>0,828</i>
Baranya	0,452	0,451	0,798	0,795	0,793
Somogy	0,324	0,280	0,789	0,784	0,781
Tolna	0,462	0,376	0,805	0,799	0,796
<i>Dél-Dunántúl</i>	<i>0,413</i>	<i>0,369</i>	<i>0,797</i>	<i>0,792</i>	<i>0,789</i>
Borsod-Abaúj-Zemplén	0,261	0,169	0,788	0,782	0,779
Heves	0,508	0,524	0,800	0,789	0,786
Nógrád	0,419	0,218	0,776	0,772	0,770
<i>Észak-Magyarország</i>	<i>0,396</i>	<i>0,304</i>	<i>0,790</i>	<i>0,782</i>	<i>0,779</i>
Hajdú-Bihar	0,359	0,406	0,797	0,792	0,794
Jász-Nagykun-Szolnok	0,411	0,330	0,789	0,785	0,786
Szabolcs-Szatmár-Bereg	0,029	0,039	0,773	0,764	0,761
<i>Észak-Alföld</i>	<i>0,266</i>	<i>0,258</i>	<i>0,785</i>	<i>0,780</i>	<i>0,778</i>
Bács-Kiskun	0,295	0,322	0,796	0,787	0,786
Békés	0,519	0,543	0,796	0,789	0,787
Csongrád	0,592	0,610	0,815	0,806	0,807
<i>Dél-Alföld</i>	<i>0,468</i>	<i>0,491</i>	<i>0,802</i>	<i>0,794</i>	<i>0,792</i>
Összesen	0,584	0,595	0,817	0,814	0,814
<i>Vidék (Budapest nélkül)</i>				0,798	0,794

Forrás: Nemes-Jakob (2003). A 2006. évi HDI saját számítás a KSH adatai alapján

Változatlanul a főváros tartja vezető szerepét (előnyét kisebb mértékben növelte). Az emberi fejlettség indexében a nyugat-dunántúli megyék és Fejér megye áll az élen a vidéket tekintve. Ugyanakkor az észak-magyarországi megyék folyamatosan gyengül (a jövedelmi pozíciók erős befolyása érvényesült). A dél-alföldi és a dél-dunántúli régió, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar stabilizálta helyzetét, mérőszámaik jóval az országos átlag alattiak.

Az Észak-magyarországi régió kistérségeiben 2002 óta a humán fejlettségi indexet érdemben befolyásoló hatás nem ment végbe (36. táblázat).

36. táblázat: Észak-magyarországi régió kistérségei humánindexének helyzete

Országos rangsor		Kistérség	Az írástudók aránya a 6 évesnél idősebb népességen belül, 1990 (%)	A 6 évesnél idősebb népesség által átlagosan elvégzett osztályszám, 1990 (tanév)	Az egy állandó lakosra jutó összes bel-földi jövedelem, 1990 (Ft/fő)	Születéskor várható átlagos élettartam, 1995-2000 (év)	Képzettségi index	A belföldi jövedelem indexe	A születéskor várható átlagos élettartam indexe	Humán index (HI)
2002.	2006.									
1.	1.	Győri	98,70	8,98	405.390	71,89	0,81	0,93	0,70	0,812
17.	18.	Egri	97,91	8,83	333.716	71,47	0,67	0,69	0,65	0,668
29.	30.	Gyöngyösi	97,98	8,37	308.781	71,38	0,59	0,60	0,64	0,609
44.	44.	Miskolci	98,22	8,80	283.368	70,07	0,71	0,52	0,47	0,566
54.	56.	Hatvani	98,36	8,14	267.821	70,59	0,60	0,46	0,54	0,532
57.	59.	Balassagyarmati	97,77	8,27	262.459	70,87	0,54	0,45	0,57	0,520
59.	67.	Salgótarjáni	98,02	8,43	265.270	70,15	0,61	0,46	0,48	0,515
63.	68.	Kazincbarcikai	98,13	8,38	250.471	70,12	0,61	0,41	0,48	0,498
88.	89.	Mezőkövesdi	98,02	8,00	213.739	69,50	0,52	0,28	0,40	0,402
91.	94.	Pásztói	98,08	7,92	217.166	69,40	0,51	0,29	0,39	0,399
95.	95.	Füzesabonyi	97,76	7,81	209.621	69,82	0,45	0,27	0,44	0,386
98.	98.	Bátonyterenyi	97,94	7,97	204.164	69,41	0,50	0,25	0,39	0,381
106.	109.	Sárospataki	97,27	8,14	207.897	68,71	0,44	0,26	0,30	0,337
113.	112.	Sátoraljaújhelyi	97,35	8,00	198.967	68,71	0,43	0,23	0,30	0,321
117.	121.	Ózdi	97,65	7,99	181.530	68,45	0,47	0,17	0,27	0,304
126.	125.	Sziksói	97,23	7,71	167.758	69,32	0,35	0,13	0,38	0,286
131.	131.	Hevesi	96,43	7,46	173.030	69,50	0,19	0,15	0,40	0,246
138.	131.	Encsi	96,39	7,56	152.894	69,11	0,21	0,08	0,35	0,212
146.	146.	Edelényi	95,96	7,54	160.753	68,67	0,14	0,10	0,30	0,182

Forrás: KSH

Változatlanul tartja az Egri kistérség az országos rangsorban az előkelő helyét, míg a régió kistérségeinek 1/3-a kedvezőtlen helyzetűek közé sorolható.

3.13 SWOT elemzés

A régióban bekövetkezett társadalmi változások híven tükröződnek azt elmúlt két évtized demográfiai- és humán fejlettségi (elsősorban az egészségi helyzetet és az iskolázottsági) mutatóiban.

Demográfiai konklúziók

Veszélyek:

- Az Észak-magyarországi régió lakónépessége (elsősorban gazdasági okok miatt) 1990-től folyamatosan (az országos átlagnál jobban), 2021-ig várhatóan a 2000 évihez képest 5-6 %-kal csökken.
- Az élveszületések arányán belül a 2000. évi bázishoz képest 6-8 %-kal nő a roma születések száma!
- Beiskolázási és foglalkoztatási szempontból különösen veszélyes, hogy csökken a 15-19 éves korosztály lélekszáma!
- A régiónak a 15-29 év közötti korosztályt megtartó képessége rossz!

Iskolázottság

Veszélyek:

- Az Észak-magyarországi régió humán fejlettségi indexe alacsonyabb az országos átlagnál!
 - A régió kistérségeinek 1/3-a a kimondottan rossz humán fejlettségi index kategóriájába tartozik!
 - Az alacsonyabb jövedelmű kistérségekben alacsony az iskolázottság (örökösi kör!)
- Érdemi változás 2002 óta nem mutatható ki!

3.2 Régió gazdasági- és munkaerőpiaci helyzete, várható tendenciák

A gazdaság helyzete és a humán fejlettségi index szoros endogén kapcsolatban áll egymással: az iskolázottság és a szakképzettség pozitív és negatív irányban egyaránt befolyásolja a gazdasági teljesítőképességet és fordítva is igaz. Ezért minden szakképzésre vonatkozó regionális vizsgálat kiemelten elemzi a gazdaság helyzetét (teljesítőképességét és szerkezetét), ill. annak várható tendenciáit.

3.21 Gazdasági helyzet és a várható tendenciák

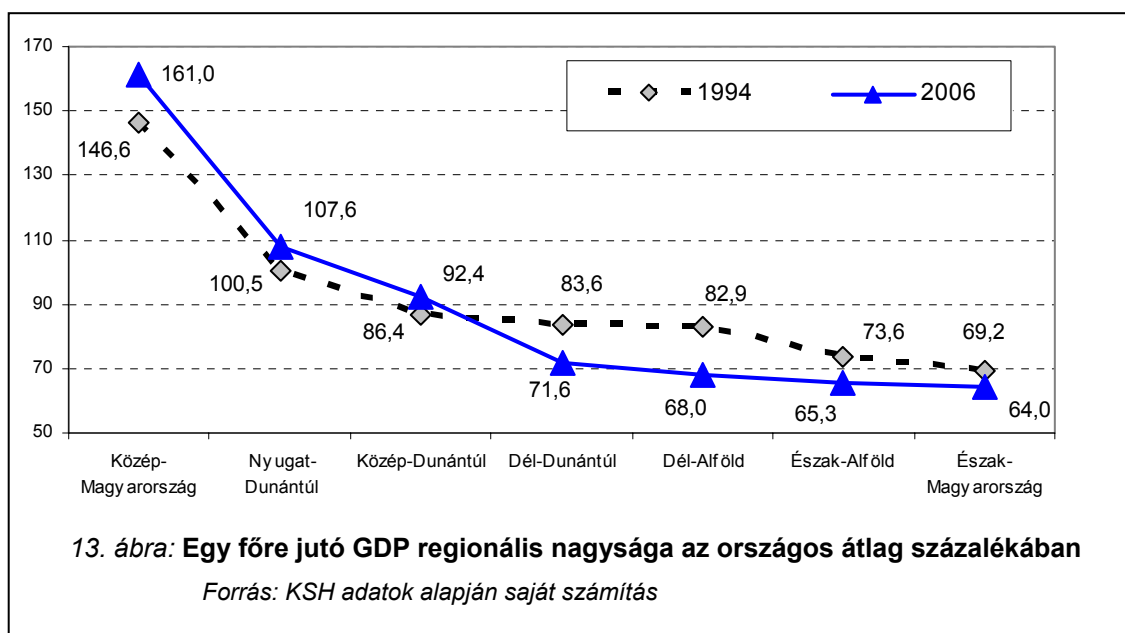
a) Közismert, hogy az Észak-magyarországi régió gazdasági teljesítménye az 1990-es évek elejétől látványosan visszaesett, elmarad az országos átlagétól. Különösen alacsony Nógrád megye teljesítménye (37. táblázat).

37. táblázat: Egy főre jutó GDP alakulása folyóáron (Ft/fő)

Év	Egy főre jutó GDP-országos	Egy főre jutó GDP-BAZ megye	Egy főre jutó GDP-Heves megye	Egy főre jutó GDP-Nógrád megye
1994.	455	299	307	260
1995.	544	418	405	322
1996.	669	468	493	380
1997.	830	570	599	435
1998.	983	670	716	553
1999.	1.113	736	805	605
2000.	1.290	827	916	698
2001.	1.458	936	1.093	819
2002.	1.691	1.054	1.250	925
2003.	1.870	1.182	1.398	1.025
2004.	2.050	1.371	1.523	1.116
2005.	2.185	1.499	1.528	1.105
2006.	2.363	1.563	1.626	1.169

Forrás: KSH megyei statisztikai évkönyvei

b) A gazdasági változások ellenére az Észak-magyarországi régió helyzete változatlan, a meglévő diszparitások állandósultak. A régió az egy főre jutó GDP hazai rangsorában tartósan az utolsó (13. ábra).

c) Még szembetűnőbbek a régió kistérségei közötti különbségek, amit szemléletesen fejez ki a kistérségek gazdasági fejlettségének vizsgálatára, a KSH által bevezetett kilenc változó. A jelzőszámok alapján öt fejlettségi típust különítettek el egymástól aszerint, hogy az egyes kistérségek mutatói az átlaghoz viszonyítva hol helyezkednek el. Az elemzés eredményei azt mutatják, hogy Észak-Magyarország 28 kistérsége közül mindössze egy (az egri kistérség) tartozik a „dinamikusan fejlődő”, s kettő (a miskolci és a gyöngyösi) a „fejlődő” kistérségek csoportjába. A „felzárkózók” táborába is csak 3 kistérség került. Ellenben a rangsor végét jelentő „stagnáló” és „lemaradó” típusba sorolódott 8, illetve 9 kistérség, népességszámban kifejezve a régió lakosságának mintegy 55 %-a.

A KSH tipológiájában Borsod-Abaúj-Zemplén kistérségei közül kettő kivételével (ezek a miskolci és tiszaujvárosi) valamennyi „stagnáló” vagy „lemaradó”. A megye egykori ipari jellegű települései közül Ózd és Putnok a nehézipar leépülése következtében még mindig súlyos foglalkoztatási gondokkal küzd. A térség egyoldalú iparszerkezete csak lassan formálódik át. A megye Szlovákiával határos része iparihiányos, fejletlen infrastruktúrájú terület. Dél-Borsod-, Tokaj-Hegyalja és Zemplén kiegyensúlyozottabb, kevésbé egyoldalú gazdasági szerkezettel. A zempléni körzet foglalkoztatási gondjaiban a fejlesztések hosszú évtizedeken át tartó elmaradása játszott közre.

Nem települtek nagyvállalatok, a lakosság megélhetését a mezőgazdasági és ipari szövetkezetek alapozták meg. Ezek működése azonban a 90-es években bekövetkező piacvesztés következtében ellehetetlenült.

A térség gazdaságában ma is jelentős szerepe van a ruházati iparnak és porcelángyártásnak. Meghatározó továbbá a 28 települést érintő tokaj-hegyaljai szőlőművelés- és feldolgozás.

Heves megye gazdaságát markáns területi egyenlőtlenségek jellemzik. A megye északi területe (Pétervására és környéke) válságtérség. Heves megye középső része (az Eger-Gyöngyös-Hatvan alkotta tengely) gazdaságilag fejlettebb. Eger körzete az Észak-magyarországi régió egyetlen „dinamikusan fejlődő” típusba sorolt kistérsége; Gyöngyös térsége „fejlődő”, Hatvané pedig a „felzárkózó” minősítést kapta. A megye déli és délkeleti részei alapvetően alacsonyabb aktivitási rátájú mezőgazdasági területek. A füzesabonyi kistérség „stagnáló” a hevesi pedig „lemaradó” a KSH tipológiája szerint.

Nógrád megyében a salgótarjáni és bátonyterenyi körzetek válságtérségek. A salgótarjáni ipar válsága a bátonyterenyi térségre is kihatott, mivel a bányászat mellett évtizedeken át ez biztosította a lakosság megélhetését. A rétsági kistérség egyike a régió három felzárkózást mutató kistérségének. A megye fennmaradó három kistérsége közül a szécsényi körzet lemaradó, a balassagyarmati és pásztói körzetek pedig stagnálnak. A szécsényi kistérségben a burgonyatermesztésnek és a szarvasmarha tenyésztésnek, a balassagyarmatiban a boglyós gyümölcs termesztésének, a pásztói körzetben pedig a szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermesztésnek jutott fontos szerep a '90-es évek végén.

A régió kistérségei közül az 1000 lakosra jutó ipari foglalkoztatottak száma a legnagyobb (159 fő) és a legkisebb (10 fő).

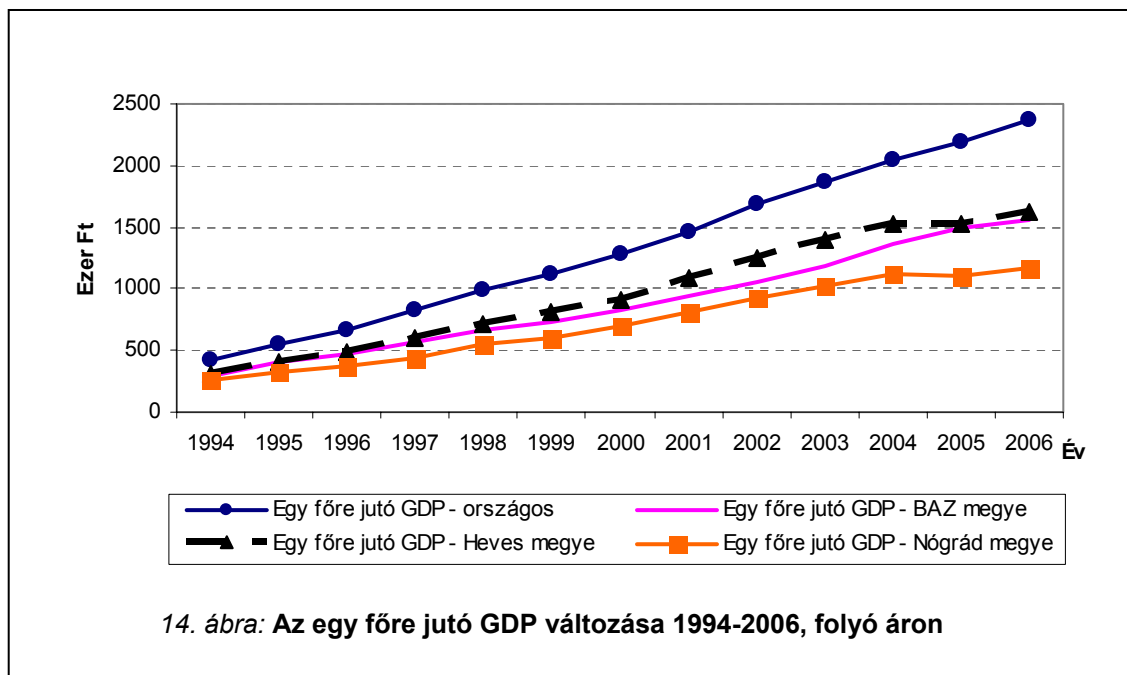
Az 1990-es évek közepétől Heves megye gazdaságában a pozitív tendenciák felerősödtek, s megindult (s mind a mai napig tart) egy lassú felzárkózás az országos átlaghoz.

38. táblázat: A GDP alakulása 1994 és 2006 között (előző év = 100 %)

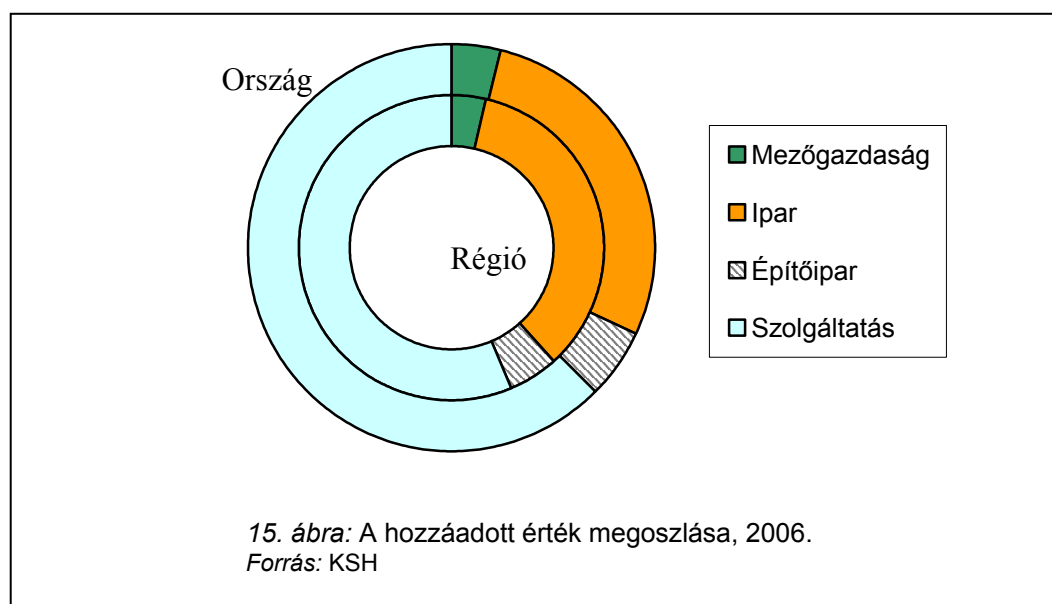
Megye, régió	Részesedés az országos GDP-ből, %												
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
B-A-Z	5,1	5,5	5,2	5,1	5,0	4,8	4,7	4,6	4,6	4,6	4,9	5,0	4,7
Heves	2,3	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,3	2,4	2,4	2,2	2,2
Nógrád	1,3	1,3	1,2	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
É-Magyarországi régió	8,8	9,2	8,8	8,5	8,6	8,3	8,4	8,3	8,1	8,2	8,4	8,3	8,0
Ország összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Forrás: Magyarország kistérségei: Észak-Magyarország, KSH 2007, Megyei Statisztikai évkönyvek, Területi Statisztikai Évkönyvek

Borsod-Abaúj-Zemplén és Nógrád megyében a gazdasági dinamika 2004-ben megtört (14. ábra).

d) Napjainkban az Észak-magyarországi régió gazdasági szerkezete két vonatkozásban tér el az országostól: az ipar hozzájárulása a hozzáadott értékhez a hazai átlagnál nagyobb, míg a szolgáltatásoké kisebb. Igaz ez annak ellenére, hogy a régi húzóágazatnak számító nehézipar leépült, még mindig a térségben állították elő 2006-ban a hazai ipar hozzáadott értékének egytizedét (39-40. táblázatok és 15. ábra).

39. táblázat: A bruttó hozzáadott érték a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint (2006)

(folyó áron, millió Ft)

Megye, régió	Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	Ipar	Építőipar	Szolgáltatások	Ágazatok összesen (alapáron)
	A, B	C, D, E	F	G-O	A-O
Borsod-Abaúj-Zemplén	37 003	285 079	46 170	478 932	847 184
Heves	31 900	124 780	21 517	229 266	407 473
Nógrád	9 966	51 291	11 706	129 283	202 246
Észak-Magyarország	78 869	461 150	79 393	837 481	1 456 903
Ország összesen	676 643	4 486 289	875 960	11 333 597	17 372 489

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvei

Az elmúlt évtizedben jelentősen visszaesett a térség mezőgazdaságának-; erősen hullámzott az ipar teljesítménye.

Észak-magyarországi régióban az országos átlagnál kisebb a mezőgazdaság részesedése a bruttó hozzáadott értékből (5,7 %), az iparé viszont magasabb (35,6 %). A régió megyéi között ugyanakkor számottevőek az eltérések: a mezőgazdaság (vad- és erdőgazdálkodással, halászattal együtt) aránya Hevesben a legmagasabb (7,3 %). Az ipar részaránya Borsod-Abaúj-Zemplénben (37,4 %) és Hevesben (35,4 %) meghaladja az országos átlagot, míg Nógrádban (28,3 %) az alatt marad. A szolgáltatások részesedése a régión belül Nógrádban (60,2 %) a legmagasabb.

40. táblázat: A bruttó hozzáadott érték a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2005

(folyó áron, millió Ft)

Megye, régió	Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	Ipar	Építőipar	Szolgáltatások	Ágazatok összesen (alapáron)
	A, B	C, D, E	F	G-O	A-O
Borsod-Abaúj-Zemplén	41 119	343 794	48 359	504 433	937 705
Heves	26 598	135 483	22 839	236 083	421 003
Nógrád	9 508	50 395	11 102	132 947	203 952
Észak-Magyarország	77 225	529 672	82 300	873 463	1 562 660
Ország összesen	803 059	3 655 875	669 611	6 979 243	12 107 788

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvei, 2006.

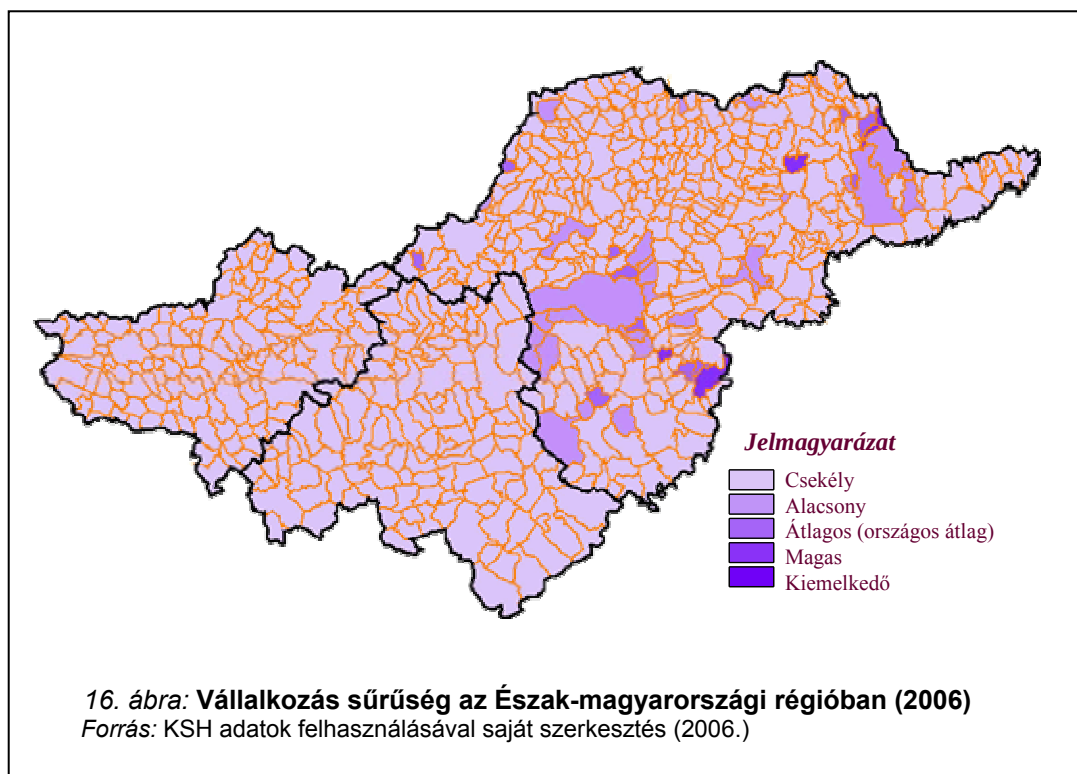
e) A régióban 2006 végén közel 104 ezer gazdasági szervezetet regisztráltak, melyek kilenctizede vállalkozásként tevékenykedett. Ez utóbbiak országosnál nagyobb hányada, 76 %-a működik valójában. A régióban található a Dél-Dunántúl után a legkevesebb, 77 ezer vállalkozás, amely az országosnak 9 %-át teszi ki. Javult ugyan a vállalkozási aktivitás, de továbbra is alacsonyabb (2006-ban pl. B-A-Z megyében 1000 lakosra mindössze 54,1 vállalkozás jutott, ez csupán 62,6 %-a az országos átlagnak) (41. táblázat).

41. táblázat: Vállalkozások száma (db/ezer lakos)

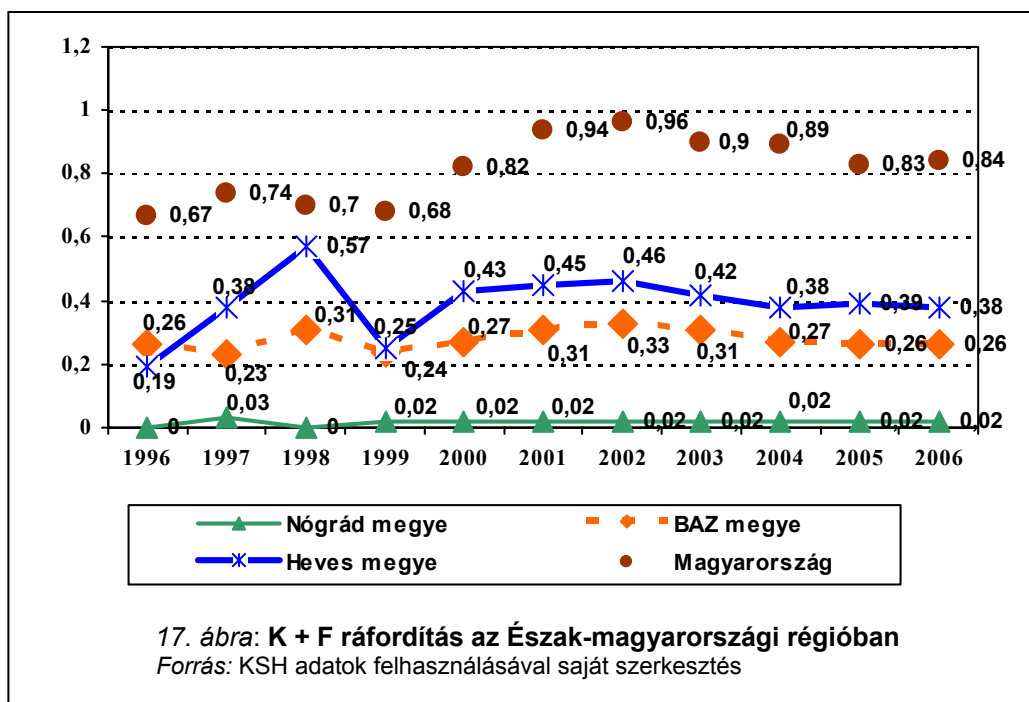
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
B-A-Z megye	44,8	53,7	60,4	62,3	45,0	46,0	50,0	52,0	56,0	56,0	56,0	56,0	55,5	56,0	54,1
Ország átlag	72,4	85,7	98,6	102,0	69,0	72,0	77,0	80,0	84,0	83,0	83,0	84,0	84,2	86,0	86,3
%	62,0	63,0	61,0	60,0	65,0	64,0	65,0	65,0	66,0	67,5	67,0	66,6	66,0	65,1	62,6

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvei

A vállalkozás sűrűség a régió településeinek többségében csekély (16. ábra).

A régióban a K+F ráfordítások aránya jóval kisebb, mint az országos átlag (17. ábra).

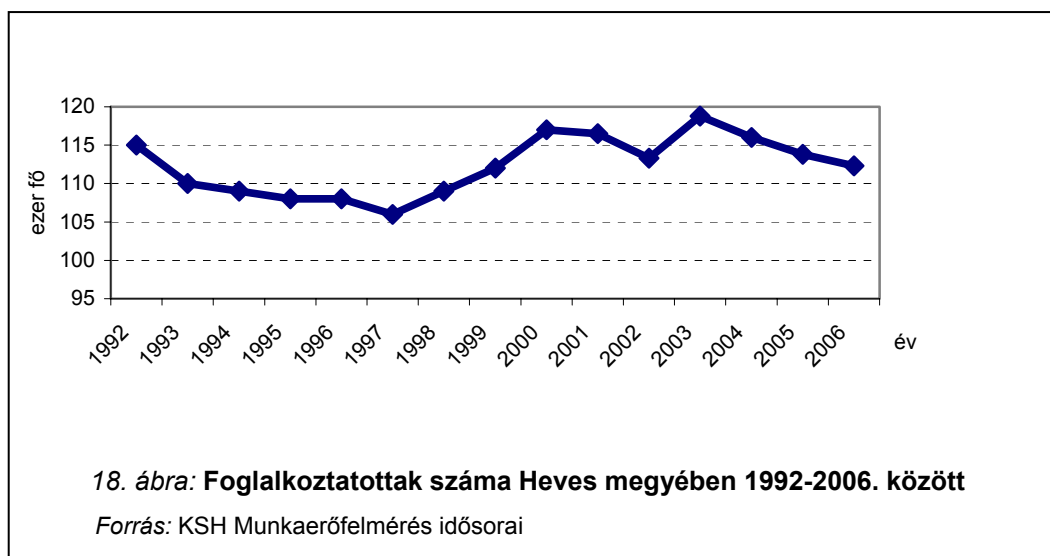
Országos viszonylatban is a legalacsonyabb a K+F aktivitás Nógrád megyében (gyakorlatilag az adatok a statisztikai hibahatáron belül vannak); valamivel kedvezőbb a helyzet Heves megyében; rendkívül alacsony Borsod-Abaúj-Zemplén megyében

3.22 Munkaerőpiaci helyzet

Az Észak-magyarországi régióban 2003 óta folyamatosan romlik a munkaerőpiaci helyzet, nő az álláskeresők száma.

- a) Az Észak-magyarországi régió egyik legnagyobb problémája az alacsony foglalkoztatottság. A KSH munkaerőfelmérése szerint 1999 és 2006 között csaknem 3 %-kal bővült ugyan a foglalkoztatottak száma, arányuk azonban a 15-74 éves népességen belül rendkívül alacsony (44 %). A munkanélküliek aránya a munkaképes korú népességen belül 3 százalékponttal magasabb az országos átlagnál. A foglalkoztatottság alacsony szintje és a magas munkanélküliség együttes hatására a népesség gazdasági aktivitása lényegesen elmarad az országostól. Ez alól csak Heves megye jelent kivételt (18. ábra).

A régióban az inaktív keresők száma és aránya már évek óta meghaladja az aktív keresőket, miközben országosan fordított a helyzet.

- b) Az inaktívak száma és aránya az 1990-es években nőtt. A létszámleépítések során a nyugdíjkorhatárt még el nem érő, de azt megközelítő foglalkoztatottak közül sokan választották a korengedményes, illetve az előnyugdíj lehetőségét. Emellett jelentősen bővült a rokkantsági nyugdíjban részesülők száma.
- c) Nemek szerint eltérő a gazdasági aktivitás, a régióban a 15-74 éves népességen belül a férfi aktív keresők aránya mintegy 15 százalékponttal magasabb a nőkéénél.

Az álláskeresők száma évről-évre nő (2008. júliusában 88.581 fő, míg az előző év hasonló időszakában 81.042 fő), az álláskeresők száma csak Szécsényben csökkent, Tiszaújvárosban, Füzesabonyban, Salgótarjánban 15-21 %-kal nőtt (42. táblázat).

42. táblázat: 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása a régióban (ezer fő)

Év	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazdaságilag		15-74 éves népesség
			aktív	nem aktív	
1999.	418,2	54,3	472,5	510,8	983,3
2000.	429,6	48,0	477,6	504,9	982,5
2001.	428,9	39,6	468,5	511,8	980,3
2002.	430,3	41,6	471,9	504,6	976,5
2003.	437,3	47,0	484,3	487,3	971,6
2004.	431,1	46,2	477,3	490,0	967,3
2005.	418,7	49,7	468,4	492,0	960,4
2006.	422,8	52,3	475,1	479,6	954,7

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyvei

- d) A 15-74 éves korosztály arányának csökkenése a mérséklődő élveszületésekkel függ össze. A régió helyzete ebből a szempontból is kedvezőtlenebb az országosnál. A foglalkozási arány a 25-64 évesek körében a legmagasabb, de alig éri el az 50 %-ot (43. táblázat).

43. táblázat: A 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása a régióban, 2006

Megnevezés	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Gazdaságilag aktív	Gazdaságilag nem aktív	Aktivitási arány (%)	Munkanélküliségi ráta (%)	Foglalkoztatási arány (%)
	1000 fő						
Borsod-Abaúj-Zemplén	235,6	32,1	267,7	277,1	49,1	12,0	43,2
Heves	112,3	11,3	123,6	122,3	50,3	9,1	45,7
Nógrád	74,9	8,9	83,8	80,2	51,1	10,6	45,7
Észak-magyarországi régió	422,8	52,3	475,1	479,6	49,8	11,0	44,3
Ország	3.930,1	316,8	4.246,9	3.474,9	55,0	7,5	50,9

Forrás: KSH.

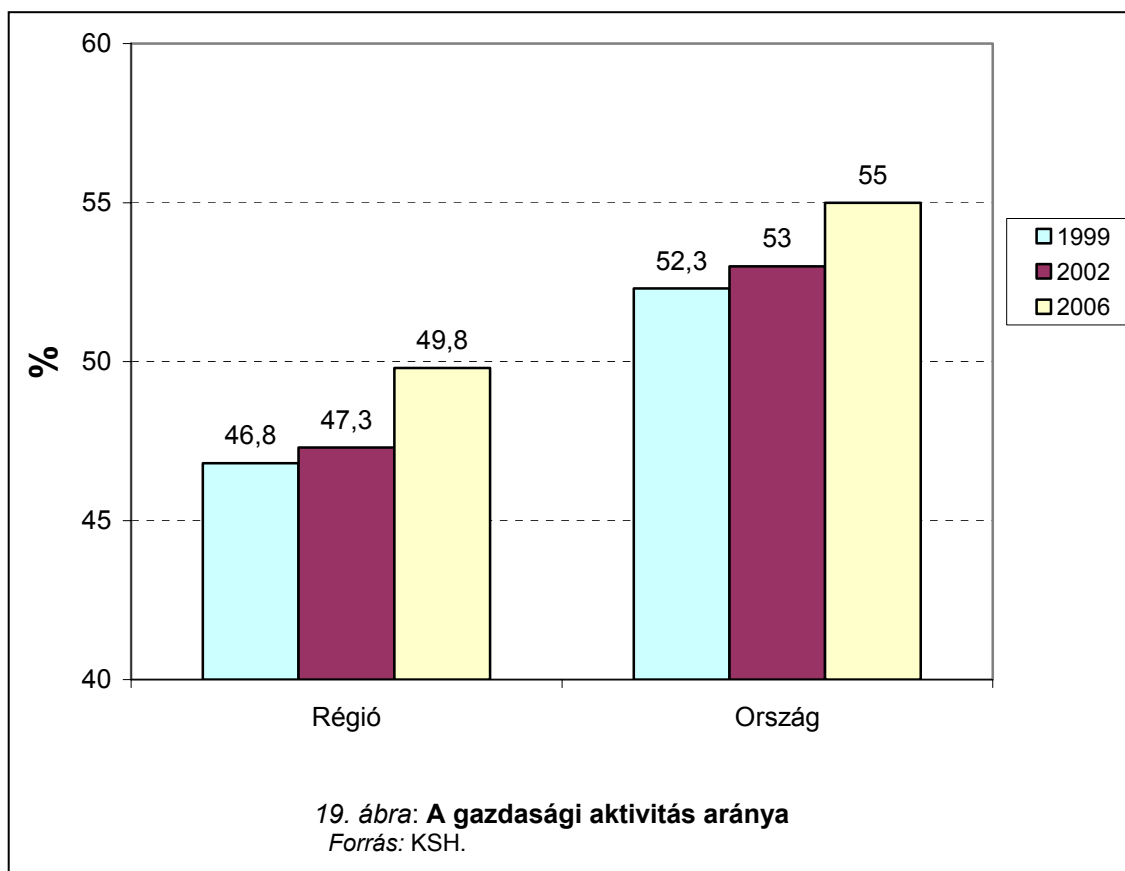
A fiataloknál a tanulási idő kitolódása, az idősebbek között a nyugdíj melletti munkavállalás visszaszorulása okozza az alacsony arányszámokat. A régiók rangsorában mindhárom korcsoportban az Észak-magyarországi régió az utolsó, illetve az utolsó előtti helyet foglalja el. A nők foglalkoztatási aránya minden korcsoportban lényegesen elmarad a férfiakétól.

- e) A KSH munkaerő-felmérése alapján a 15-74 éves foglalkoztatottak egyharmada az iparban dolgozik az Észak-magyarországi régióban. Ez az arány 5 százalékponttal haladja meg az országos átlagot, bizonyítva a régió ipari jellegét. A foglalkoztatottak hányada az építőiparban csaknem megegyezik az országossal, míg a mezőgazdaságban és a szolgáltatások területén kisebb annál (44. táblázat, 19. ábra).

44. táblázat: A foglalkoztatottak megoszlása (%), 2005.

Nemzetgazdasági ág	Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	Ipar és építőipar	Szolgáltatások	A munkanélküliek aránya, %, 2005.december
	Foglalkoztatottjai az összes foglalkoztatott %-ában, 2005. febr.			
Abaúj-Hegyközi	12,6	23,6	63,8	22,9
Bodrogközi	7,3	44,1	48,6	20,8
Edelényi	5,6	31,8	62,6	17,8
Encsi	8,8	26,7	64,5	19,7
Kazincbarcikai	1,0	46,6	52,4	12,3
Mezőcsáti	14,8	35,2	50,0	15,5
Mezőkövesdi	8,0	35,6	56,5	8,0
Miskolci	1,8	28,0	70,2	8,7
Ózdi	1,9	44,1	54,0	14,1
Sárospataki	9,1	34,6	56,4	13,0
Sátoraljaújhelyi	2,7	42,6	54,6	12,0
Szerencsi	8,5	32,5	59,1	14,9
Szikszói	9,8	25,7	64,5	17,7
Tiszaújvárosi	3,1	52,9	44,0	7,4
Tokaji	6,3	26,8	66,0	14,6
Borsod-Abaúj-Zemplén megye összesen	3,9	34,3	61,6	12,0
Bélapátfalvai	5,2	41,5	53,3	10,0
Egri	2,9	30,2	66,9	5,1
Füzesabonyi	10,3	33,4	56,3	9,0
Gyöngyösi	4,9	42,5	52,0	6,4
Hatvani	5,2	45,9	48,9	4,8
Hevesi	12,0	40,4	47,6	14,3
Pétervásárai	5,5	47,3	47,2	11,7
Heves megye összesen	5,6	38,7	55,7	7,5
Balassagyarmati	4,1	38,9	57,1	8,2
Bátonyterenyei	3,5	48,2	48,4	13,3
Pásztói	4,2	48,8	47,0	9,0
Rétsági	2,9	48,8	48,2	7,6
Salgótarjáni	1,5	39,0	59,5	13,4
Szécsényi	3,6	48,3	48,1	13,7
Nógrád megye összesen	3,0	43,5	53,4	11,0
Észak-Magyarország összesen	4,2	37,3	58,5	10,7

Forrás: KSH

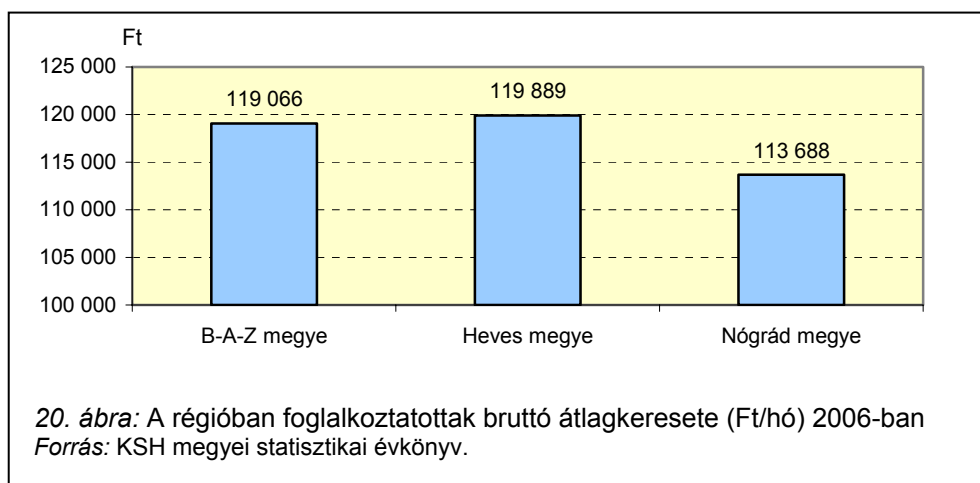
- f) Az Észak-magyarországi régió kedvezőtlen gazdasági helyzetét, az ország többi térségétől való leszakadását az átlagkeresetek is tükrözik. Az alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete 2006-ban 92.112 forint volt, az országos átlag 91 %-a. (A tendencia lassan javul, 1999-ben a régióban a havi bruttó átlagkereset még 85 %-a volt az országosnak, a különbség tehát tovább csökkent!) A keresetek 1999 és 2006 között több mint másfélszeresére emelkedtek a régióban.
- g) Gazdasági áganként eltérő a keresetek nagysága: a pénzügyi tevékenységben az alkalmazásban állók kétszer annyit kerestek 2006-ban, mint a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátásban dolgozók. A pénzügyi tevékenységen kívül átlag felettiek a havi bruttó átlagkeresetek az oktatásban, a közigazgatásban és az iparban. A régiós átlagtól való elmaradás a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátáson kívül a kereskedelemben, az építőiparban és a mezőgazdaságban számottevő (45. táblázat).

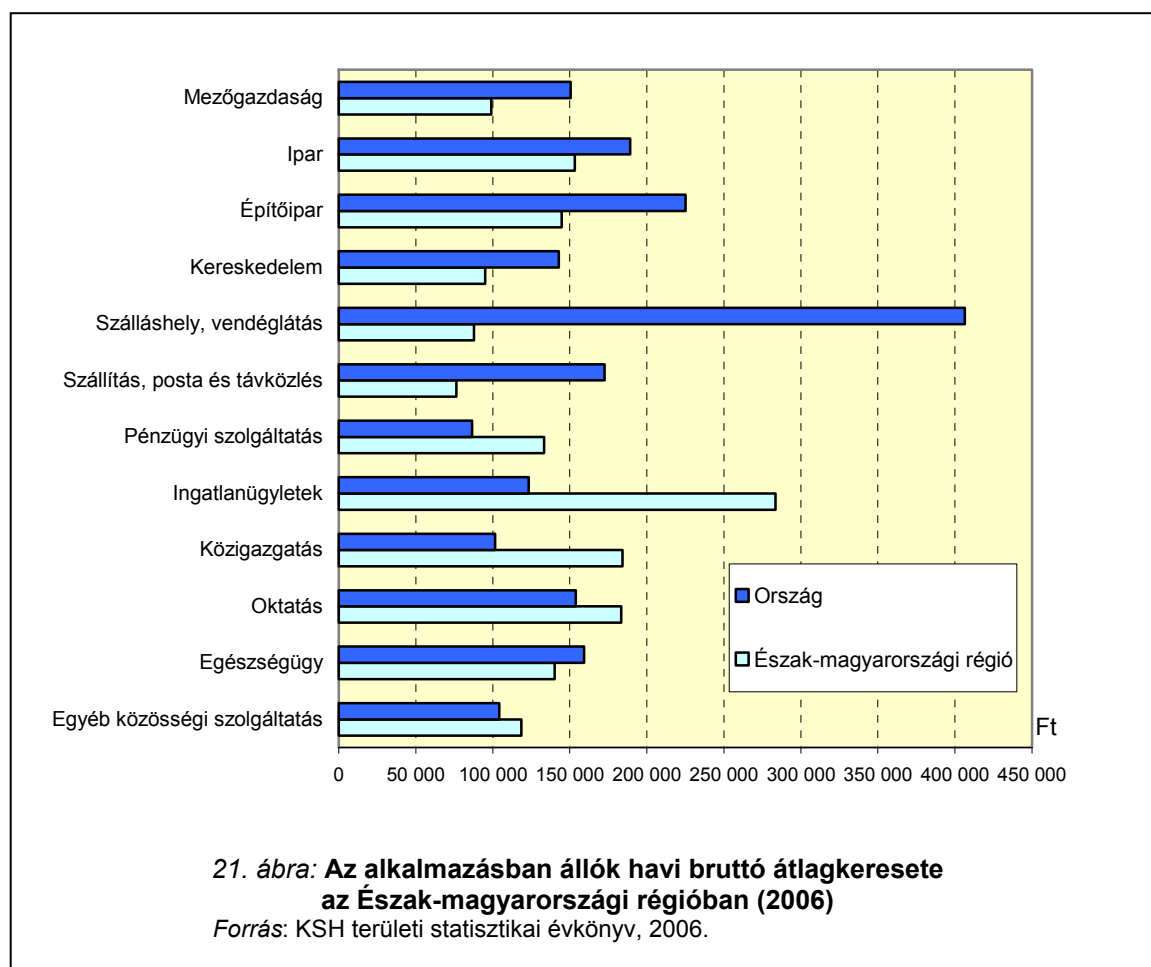
45. táblázat: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete gazdasági ág szerint, 2006 (Ft)

Ágazat	Régió								
	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	94 359	113 899	108 092	107 434	109 559	98 980	101 548	104 611	104 346
Ipar	190 720	171 214	158 286	137 049	159 807	153 316	126 144	129 154	159 332
Ebből: feldolgozóipar	185 271	168 925	155 782	115 583	154 302	144 732	121 829	125 576	153 918
Építőipar	112 550	91 875	105 810	93 944	97 003	95 098	93 519	92 579	101 581
Kereskedelem, javítás	160 766	104 019	99 762	89 130	98 141	87 906	90 348	88 233	123 275
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	103 087	78 559	80 306	72 417	77 635	76 423	76 345	69 597	86 507
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	223 075	129 448	146 225	143 843	139 936	133 221	128 828	128 225	172 619
Pénzügyi közvetítés	479 530	322 801	293 946	286 422	301 085	283 469	307 476	296 036	406 413
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	168 628	103 627	98 363	106 749	102 514	93 095	90 058	99 887	142 929
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	266 944	202 140	208 837	192 798	201 280	184 148	185 123	199 018	225 100
Oktatás	200 353	184 958	187 931	184 941	185 862	183 354	184 035	181 824	189 230
Egészségügyi, szociális ellátás	165 952	148 340	144 474	143 819	145 532	140 220	140 651	140 094	150 517
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	167 527	129 424	120 214	123 735	124 148	118 481	114 609	115 048	141 803
Összesen	190 575	147 954	143 703	135 050	142 960	138 837	129 239	129 938	157 607

Forrás: KSH területi statisztikai évkönyv, 2006

A bruttó átlagkereset vonatkozásában a megyék között lényeges eltérések vannak: Heves megyei a legtöbb, a régiós átlaghoz közeli a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei átlagkereset, a legalacsonyabb pedig Nógrád megyében, mintegy 113.688 forint. (20-21. ábra).

A férfiak és a nők képzettsége közötti különbség évről évre csökken, mindez nem mondható el az alkalmazásban állók havi bruttó és nettó átlagkeresetéről. A régióban a férfiak havi bruttó átlagkeresete közel 20 %-kal, a nettó pedig 15 %-kal magasabb, mint a nőké. Kedvezőnek mondható, hogy ez a különbség némileg alacsonyabb, mint az országos átlagkeresetek között meglévő eltérés.

- h) Az 1990-es évek végén megindult (elsősorban feldolgozóipari exportra alapozott) gazdasági növekedés az elmúlt években megtorpant. A foglalkoztatottság alakulása is követte ezt a tendenciát (46. táblázat).

46. táblázat: Foglalkoztatottak nyilvántartott álláskeresők jövedelme és személyi jövedelemadója az Észak-magyarországi régióban (2006)

Kistérség	A mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	Az ipar és az építőipar	A szolgáltatások	A nyilvántartott álláskeresőök	A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresőök		A pályakezdekők	Az ezer lakosra jutó adózók száma, 2006	Egy adófizetőre jutó		1 hónapra jutó burrtó átlagkereset
									személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem	személyi jövedelemadó	
									Ft, 2006		
foglalkoztatottjai az összes foglalkoztatott százalékában, 2001. február 1.				aránya a munkavállalási korú állandó népességből, %, 2006		aránya a nyilvántartott álláskeresőkből, %, 2006					
Abaúj–Hegyközi	12,6	23,6	63,8	22,6	13,9	61,5	11,4	293	1 183 135	174 826	98 595
Bodrogközi	7,3	44,1	48,6	21,5	12,9	59,7	11,6	274	1 057 980	134 442	88 165
Edelényi	5,6	31,8	62,6	17,0	9,6	56,3	15,3	308	1 217 019	186 472	101 418
Encsi	8,8	26,7	64,5	20,4	11,9	58,2	12,4	301	1 209 899	183 551	100 825
Kazinbarcikai	1,0	46,6	52,4	11,2	6,1	55,0	12,9	376	1 513 156	269 170	126 096
Mezőcsáti	14,8	35,2	50,0	16,2	9,6	59,3	10,7	326	1 194 690	165 223	99 558
Mezőkövesdi	8,0	35,6	56,5	7,6	3,7	48,5	13,4	387	1 338 941	230 590	111 578
Miskolci	1,8	28,0	70,2	8,2	4,9	59,5	9,1	406	1 540 240	310 629	128 353
Ózdi	1,9	44,1	54,0	14,3	8,8	61,5	10,4	317	1 270 667	191 588	105 889
Sárospataki	9,1	34,6	56,4	13,8	7,3	52,8	9,9	387	1 282 892	209 127	106 908
Sátoraljaújhelyi	2,7	42,6	54,6	12,8	7,6	59,0	11,6	393	1 369 124	235 345	114 094
Szerencsi	8,5	32,5	59,1	13,0	7,5	57,9	14,1	337	1 280 032	197 465	106 669
Szikszói	9,8	25,7	64,5	18,4	11,8	64,3	13,1	306	1 259 937	188 351	104 995
Tiszaújvárosi	3,1	52,9	44,0	7,7	4,0	52,0	11,7	438	1 783 939	391 882	148 662
Tokaji	6,3	26,8	66,9	15,5	9,7	62,6	10,6	359	1 282 197	217 679	106 850
Borsod-Abaúj-Zemplén megye összesen	3,9	34,3	61,8	11,7	6,8	58,3	11,4	369	1 428 794	261 381	119 066
Bélapátfalvai	5,2	41,5	53,3	8,8	4,2	48,3	9,9	361	1 198 093	174 510	99 841
Egri	2,9	30,2	66,9	4,7	1,9	41,3	12,5	478	1 592 938	345 856	132 745
Füzesabonyi	10,3	33,4	56,3	8,5	4,4	51,6	12,4	365	1 222 948	192 704	101 912
Gyöngyösi	4,9	42,5	52,6	5,8	2,7	46,3	10,9	436	1 533 730	307 193	127 811
Hatvani	5,2	45,9	48,9	4,8	1,8	36,6	7,3	438	1 444 168	259 699	120 347
Hevesi	12,0	40,4	47,6	14,8	9,0	60,8	8,0	332	1 191 945	186 564	99 329
Pétervásárai	5,5	47,3	47,2	11,4	5,8	51,0	7,5	348	1 207 724	192 888	100 644
Heves megye összesen	5,6	38,7	55,7	7,2	3,5	49,1	9,9	417	1 438 667	274 845	119 889
Balassagyarmati	4,1	38,9	57,1	8,5	4,5	53,1	10,1	425	1 435 530	253 153	119 628
Bátonyterenyei	3,5	48,2	48,4	13,3	7,3	54,9	7,7	371	1 274 223	194 058	106 185
Pásztói	4,2	48,8	47,0	8,4	4,3	51,4	8,4	401	1 279 963	199 657	106 664
Rétsági	2,9	48,8	48,2	7,0	3,2	45,7	9,4	434	1 396 496	242 993	116 375
Salgótarjáni	1,5	39,0	59,5	13,0	7,6	58,7	9,5	400	1 429 753	264 987	119 146
Szécsényi	3,6	48,3	48,1	14,5	8,6	59,4	11,1	362	1 168 465	171 293	97 372
Nógrád megye összesen	3,0	43,5	53,4	10,8	6,0	55,4	9,4	402	1 364 254	233 840	113 688

Forrás: KSH megyei statisztikai évkönyv, 2006.

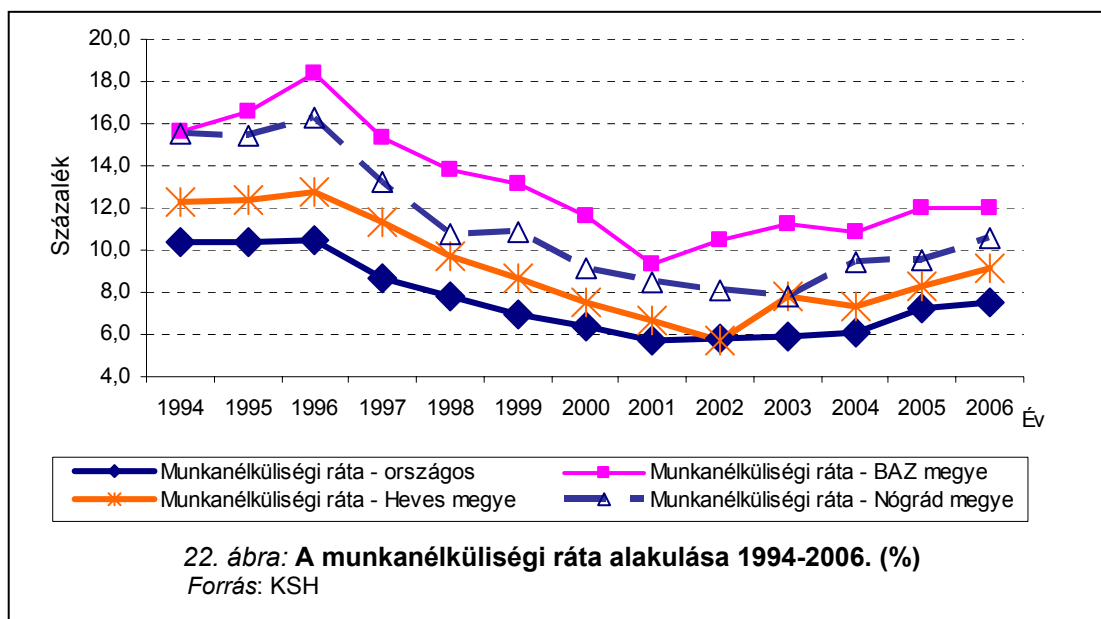
Hasonló tendenciák figyelhetők a munkanélküliségi ráta változása esetén (47. táblázat).

47. táblázat: Munkanélküliségi ráta változása (%)

Év	Országos	BAZ megye	Heves megye	Nógrád megye
1994.	10,4	15,6	12,3	15,5
1995.	10,4	16,6	12,4	15,4
1996.	10,5	18,4	12,8	16,3
1997.	8,7	15,3	11,3	13,2
1998.	7,8	13,8	9,7	10,8
1999.	7,0	13,1	8,7	10,9
2000.	6,4	11,6	7,5	9,1
2001.	5,7	9,3	6,7	8,5
2002.	5,8	10,5	5,7	8,1
2003.	5,9	11,2	7,8	7,8
2004.	6,1	10,9	7,3	9,4
2005.	7,2	12,0	8,3	9,5
2006.	7,5	12,0	9,1	10,6
2007.	9,6	17,4	10,3	14,6

Forrás: KSH.

- i) A régió három megyéje közül legmagasabb Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a munkanélküliség (22. ábra), míg Heves megyében (gazdasági helyzetének javulásával összhangban) a munkanélküliségi ráta az országos átlag szintjére csökkent.

- j) Országos viszonylatban az Észak-magyarországi régióban a legmagasabb az alacsony iskolai végzettségű munkanélküliek aránya (48-49-50. táblázat).

48. táblázat: Munkanélküliség alakulása (2000-2006)

Megye, főváros, régió	A munkanélküliek száma, ezer fő				Munkanélküliségi ráta, %			
	2000	2004	2005	2006	2000	2004	2005	2006
Budapest	41,3	35,5	37,7	37,8	5,2	4,4	4,7	4,8
Pest	23,1	22,8	29,7	28,9	5,1	4,7	5,9	5,6
Közép-Magyarország	64,4	58,3	67,4	66,7	5,2	4,5	5,2	5,1
Fejér	9,3	11,8	11,6	9,4	5,2	6,4	6,3	4,9
Komárom-Esztergom	7,1	7,3	10,8	10,9	5,4	5,2	7,5	7,5
Veszprém	6,3	7,9	8,5	9,8	4,0	5,0	5,3	6,1
Közép-Dunántúl	22,7	27,0	30,9	30,1	4,8	5,6	6,3	6,1
Győr-Moson-Sopron	8,2	7,2	8,4	8,4	4,3	3,8	4,3	4,3
Vas	5,8	7,1	9,7	9,1	4,6	5,8	8,0	7,4
Zala	5,0	6,3	8,7	8,6	3,8	4,7	6,4	6,3
Nyugat-Dunántúl	19,0	20,6	26,8	26,1	4,2	4,6	5,9	5,7
Baranya	11,1	11,6	13,3	12,1	7,1	8,0	8,4	7,6
Somogy	11,0	7,8	11,8	12,9	8,4	6,1	9,2	10,3
Tolna	8,3	8,1	9,0	9,7	8,3	7,7	8,8	9,6
Dél-Dunántúl	30,4	27,5	34,1	34,7	7,8	7,3	8,8	9,0
Dunántúl	72,1	75,1	91,8	90,9	5,5	5,8	6,9	6,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	30,5	29,3	31,7	32,1	11,6	10,9	12,0	12,0
Heves	9,7	9,2	10,3	11,3	7,5	7,3	8,3	9,1
Nógrád	7,8	7,7	7,7	8,9	9,1	9,4	9,5	10,6
Észak-Magyarország	48,0	46,2	49,7	52,3	10,1	9,7	10,6	11,0
Hajdú-Bihar	14,5	11,9	17,6	20,0	7,1	5,7	8,4	9,2
Jász-Nagykun-Szolnok	15,3	9,5	12,8	15,7	9,4	6,2	8,3	9,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	21,7	19,2	21,2	29,4	11,2	9,5	10,3	13,6
Észak-Alföld	51,5	40,6	51,6	65,1	9,2	7,2	9,1	10,9
Bács-Kiskun	12,4	15,7	18,5	20,4	5,7	7,1	8,5	9,4
Békés	8,3	9,0	12,0	11,1	5,8	6,5	8,4	7,8
Csongrád	7,0	8,0	12,9	10,3	4,0	4,9	7,5	5,9
Dél-Alföld	27,7	32,7	43,4	41,8	5,2	6,3	8,2	7,8
Alföld és Észak	127,2	119,5	144,7	159,2	8,1	7,6	9,2	9,9
Összesen	263,7	252,9	303,9	316,8	6,4	6,1	7,2	7,5
Ebből:								
megyék	222,4	217,4	266,2	279,0	6,7	6,5	7,8	8,1

49. táblázat: Regisztrált munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása (2006, fő)

Régió	A regisztrált munkanélküliek közül			Nyilvántartott pályakezdő álláskereső	ebből	
	legfeljebb 8 osztályt végzett	középfokú végzettségű	diplomás		nő	diplomás
Közép-Magyarország	12 318	24 404	4 741	2 178	1 113	429
Közép-Dunántúl	12 743	20 555	1 613	2 636	1 424	297
Nyugat-Dunántúl	10 199	16 477	1 589	1 864	997	343
Dél-Dunántúl	25 530	27 531	1 797	4 710	2 300	373
Észak-Magyarország	41 883	41 159	2 332	9 186	4 208	577
Észak-Alföld	46 825	46 468	3 229	10 534	4 998	854
Dél-Alföld	23 513	35 795	2 738	5 787	3 135	602
Összesen:	173 011	212 389	18 039	36 895	18 175	3 475

Forrás: KSH Területi statisztikai évkönyv, 2006.

50. táblázat: Nyilvántartott munkanélküliek megoszlása állománycsoportok szerint, 2006 (fő)

Régió	Nyilvántartott álláskereső	ebből				
		fizikai foglalkozású	szellemi foglalkozású	férfi	nő	egy éven túl álláskereső
Közép-Magyarország	41 463	27 527	13 936	18 804	22 659	6 238
Közép-Dunántúl	34 911	27 953	6 958	17 280	17 631	6 424
Nyugat-Dunántúl	28 265	22 830	5 435	14 517	13 748	5 725
Dél-Dunántúl	54 858	46 986	7 870	29 039	25 819	15 851
Észak-Magyarország	85 374	73 648	11 726	47 206	38 168	28 975
Észak-Alföld	96 522	82 758	13 764	52 176	44 346	28 024
Dél-Alföld	62 046	50 674	11 372	31 067	30 978	16 528
Összesen:	403 439	332 378	71 061	210 089	193 350	107 765

Forrás: KSH Területi statisztikai évkönyv, 2007.

- k) Az Észak-magyarországi régióban a munkanélküliek több mint háromnegyede az általános iskola 8 osztályát vagy annál kevesebbet, illetve szakmunkásképzőt, szakiskolát végzett. Kéttizedük gimnáziumi és egyéb középiskolai, mintegy 4 %-uk pedig főiskolai, egyetemi végzettségű. Árnyalatnyi az eltérés az országos átlagtól, országosan a magasabb végzettségűek hányada néhány százalékponttal meghaladja a régióét. Nemenként számottevőbb az eltérés a régió belüli, a férfi munkanélkülieknek alig egyötöde, ezzel szemben a nőknek egyharmada végzett gimnáziumot, főiskolát vagy egyetemet.

A régió kistérségei között jelentős eltérések vannak (51. táblázat).

2008 nyarán az Észak-magyarországi régióban 90.975 munkanélkülit tartottak nyilván; legtöbbjüket (59.200) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Mindhárom megyében ismét nő az álláskeresők száma (52. táblázat)

51. táblázat: Foglalkoztatottak, regisztrált munkanélküliek, a régió kistérségeiben (2005)

Sor-szám	Megnevezés	A mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	Az ipar és az építőipar	A szolgáltatások	A munkanélküliek aránya	
		foglalkoztatottjai az összes foglalkoztatott %-ában, 2001. február 1.			(%, 2005. december 20.)	(%, 2007. december 20.)
Borsod-Abaúj-Zemplén megye						
1.	Abaúj-Hegyközi	12,6	23,6	63,8	22,9	23,1
2.	Bodrogközi	7,3	44,1	48,6	20,8	20,6
3.	Edelényi	5,6	31,8	62,6	17,8	19,8
4.	Encsi	8,8	26,7	64,5	19,7	20,1
5.	Kazincbarcikai	1,0	46,6	52,4	12,3	12,4
6.	Mezőcsáti	14,8	35,2	50,0	15,5	15,3
7.	Mezőkövesdi	8,0	35,6	56,5	8,0	8,1
8.	Miskolci	1,8	28,0	70,2	8,7	9,1
9.	Ózdi	1,9	44,1	54,0	14,1	15,2
10.	Sárospataki	9,1	34,6	56,4	13,0	13,6
11.	Sátoraljaújhelyi	2,7	42,6	54,6	12,0	13,2
12.	Szerencsi	8,5	32,5	59,1	14,9	16,2
13.	Szikszói	9,8	25,7	64,5	17,7	17,8
14.	Tiszaújvárosi	3,1	52,9	44,0	7,4	7,1
15.	Tokaji	6,3	26,8	66,9	14,6	14,8
	Összesen	3,9	34,3	61,8	12,0	12,4
Heves megye						
1.	Bélapátfalvai	5,2	41,5	53,3	10,0	10,4
2.	Egri	2,9	30,2	66,9	5,1	5,3
3.	Füzesabony	10,3	33,4	56,3	9,0	8,6
4.	Gyöngyösi	4,9	42,5	52,6	6,4	6,4
5.	Hatvani	5,2	45,9	48,9	4,8	4,9
6.	Hevesi	12,0	40,4	47,6	14,3	14,2
7.	Pétervásárai	5,5	47,3	47,2	11,7	11,9
	Összesen	5,6	38,7	55,7	7,5	7,9
Nógrád megye						
1.	Balassagyarmati	4,1	38,9	57,1	8,2	8,3
2.	Bátonyterenyei	3,5	48,2	48,4	13,3	13,4
3.	Pásztói	4,2	48,8	47,0	9,0	9,1
4.	Rétsági	2,9	48,8	48,2	7,6	7,8
5.	Salgótarjáni	1,5	39,0	59,5	13,4	13,6
6.	Szécsényi	3,6	48,3	48,1	13,7	13,8
	Összesen	3,0	43,5	53,4	11,0	11,2
Észak-Magyarország		4,2	37,3	58,5	10,7	12,2

Forrás: KSH Területi statisztikai évkönyv, 2007, Munkaügyi Központ

52. táblázat: Nyilvántartott álláskeresők és ellátásuk*

Megnevezés	2000	2003	2004	2005	2006
Nyilvántartott álláskereső	14.557	13.086	14.585	15.508	14.923
ebből:					
férfi	8.119	7.015	7.742	8.065	7.929
pályakezdő	869	1.044	1.138	1.459	1.483
fizikai foglalkozású	12.318	11.155	12.389	13.148	12.531
legfeljebb 8 osztályt végzett	6.347	6.220	6.866	7.281	6.870
középfokú végzettségű	7.757	6.396	7.188	7.615	7.425
főiskolát, egyetemet végzett	453	470	531	612	628
25 éves és fiatalabb	3.083	2.548	2.784	3.140	3.027
26-50 éves	9.682	8.753	9.597	10.141	9.555
51 éves és idősebb	1.792	1.785	2.204	2.227	2.341
180 napon túl nyilvántartott álláskereső	7.717	5.745	6.839	7.320	7.315
ezen belül: férfi	4.128	2.994	3.422	3.582	3.648
Bejelentett betöltetlen álláshely	879	681	538	585	266
Álláskeresői járadékban részesült	4.310	3.837	4.073	3.737	3.369
Álláskeresői segélyben részesült				1.015	1.637
Rendszeres szociális segélyben részesült	1.697	4.704	5.577	5.543	4.684
Aktív foglalkoztatáspolitikai eszközrel támogatott	5.376	4.773	3.618	3.808	2.794

* A Foglalkoztatási Hivatal adatai alapján

Forrás: KSH

- l) A képzés a munkaerőpiac közötti összhang hiányát szemlélteti, hogy a régióban magas munkanélküliség mellett növekvő igény van szak- és betanított munkásokra.
- m) Különös figyelmet érdemel, hogy a régióban (különösen egyes kistérségeiben, ill. településeiben) nő a roma lakosok aránya, ami az elmúlt évek tapasztalatai szerint várhatóan tovább rontja az aktivitási rátát. Ez az adat messze elmarad az EU átlagos foglalkoztatási rátájától (53.-55. táblázat).

53. táblázat: A roma népesség gazdasági aktivitása és inaktivitása, 1991-2021 teljes (minősített) roma népesség (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Jellemzők	1991-ben	2001-ben	Alap	Felzárkózó	Lemaradó
			változat szerint 2021-ben		
<i>Roma lakónépesség száma</i>	78200	94800	134444	130167	138506
<i>0-14 évesek száma</i>	30742	39333	51521	43694	59211
<i>15-64 évesek száma</i>	45126	52432	76944	79785	74027
Legfeljebb 8 osztályt végzett	40848	45413	57407	51918	61892
Szakmunkás végzettségű	3844	6200	12582	17858	8205
Legalább középfokú végzettségű	434	819	6955	10009	3930
<i>65 évesek és idősebbek száma</i>	2332	3035	5979	6688	5268
Legfeljebb 8 osztályt végzett	2332	3031	5296	5930	4660
Szakmunkás végzettségű	0	0	348	385	310
Legalább középfokú végzettségű	0	4	335	373	298
<i>Foglalkoztatottak</i>	21138	6288	18691	28232	9755
Legfeljebb 8 osztályt végzett	17629	3606	10163	14422	5075
Szakmunkás végzettségű	3209	2356	5604	9264	3121
Legalább középfokú végzettségű	300	326	2924	4546	1559
<i>Munkanélküliek</i>	4902	12631	14072	11933	16093
Legfeljebb 8 osztályt végzett	4581	11038	11079	8497	13761
Szakmunkás végzettségű	297	1497	2438	2787	1941
Legalább középfokú végzettségű	24	96	555	649	391
<i>Gazdaságilag aktívak együtt</i>	26040	18919	32763	40165	25848
Legfeljebb 8 osztályt végzett	22210	14644	21242	22919	18836
Szakmunkás végzettségű	3506	3853	8042	12051	5062
Legalább középfokú végzettségű	324	422	3479	5195	1950
<i>Gazdaságilag nem aktívak együtt</i>	52160	75881	101681	90002	112658
Legfeljebb 8 osztályt végzett	51712	73133	92982	78623	106927
Szakmunkás végzettségű	338	2347	4888	6192	3453
Legalább középfokú végzettségű	110	401	3811	5187	2278
<i>Aktívak aránya a 15-64 éves népességhez (%)</i>	57,7	36,1	42,6	50,3	34,9
Legfeljebb 8 osztályt végzett	54,4	32,2	37,0	44,1	30,4
Szakmunkás végzettségű	91,2	62,1	63,9	67,5	61,7
Legalább középfokú végzettségű	74,7	51,5	50,0	51,9	49,6
<i>Munkanélküliségi rára (%)</i>	18,8	66,8	43,0	29,7	62,3
Legfeljebb 8 osztályt végzett	20,6	75,4	52,2	37,1	73,1
Szakmunkás végzettségű	8,5	38,9	30,3	23,1	38,3
Legalább középfokú végzettségű	7,4	22,7	16,0	12,5	20,1

54. táblázat: A roma népesség gazdasági aktivitása és inaktivitása, 1991-2021 teljes (minősített) roma népesség (Heves megye)

Jellemzők	1991-ben	2001-ben	Alap	Felzárkózó	Lemaradó
			változat szerint 2021-ben		
<i>Roma lakónépesség száma</i>	24100	27900	35722	35357	36002
<i>0-14 évesek száma</i>	8973	10209	11476	10227	12655
<i>15-64 évesek száma</i>	14354	16689	22102	22757	21426
Legfeljebb 8 osztályt végzett	12898	14586	16807	15396	18012
Szaktanulmányos végzettségű	1368	1909	3491	4784	2395
Legalább középfokú végzettségű	88	194	1804	2577	1019
<i>65 évesek és idősebbek száma</i>	773	1002	2144	2373	1921
Legfeljebb 8 osztályt végzett	773	995	1889	2093	1691
Szaktanulmányos végzettségű	0	0	122	133	111
Legalább középfokú végzettségű	0	7	133	147	119
<i>Foglalkoztatottak</i>	7368	3604	7198	9517	4965
Legfeljebb 8 osztályt végzett	6145	2529	4488	5459	3301
Szaktanulmányos végzettségű	1144	993	1943	2874	1257
Legalább középfokú végzettségű	79	82	767	1184	407
<i>Munkanélküliek</i>	1404	3473	3445	2855	4057
Legfeljebb 8 osztályt végzett	1315	3236	2953	2254	3700
Szaktanulmányos végzettségű	84	223	343	414	265
Legalább középfokú végzettségű	5	14	149	187	92
<i>Gazdaságilag aktívak együtt</i>	8772	7077	10643	12372	9022
Legfeljebb 8 osztályt végzett	7460	5765	7441	7713	7001
Szaktanulmányos végzettségű	1228	1216	2286	3288	1522
Legalább középfokú végzettségű	84	96	916	1371	499
<i>Gazdaságilag nem aktívak együtt</i>	15328	20823	25079	22985	26980
Legfeljebb 8 osztályt végzett	15184	20025	22731	20003	25357
Szaktanulmányos végzettségű	140	693	1327	1629	984
Legalább középfokú végzettségű	4	105	1021	1353	639
<i>Aktívak aránya a 15-64 éves népességhez (%)</i>	61,1	42,4	48,2	54,4	42,1
Legfeljebb 8 osztályt végzett	57,8	39,5	44,3	50,1	38,9
Szaktanulmányos végzettségű	89,8	63,7	65,5	68,7	63,5
Legalább középfokú végzettségű	95,5	49,5	50,8	53,2	49,0
<i>Munkanélküliségi ráta (%)</i>	16,0	49,1	32,4	23,1	45,0
Legfeljebb 8 osztályt végzett	17,6	56,1	39,7	29,2	52,8
Szaktanulmányos végzettségű	6,8	18,3	15,0	12,6	17,4
Legalább középfokú végzettségű	6,0	14,6	16,3	13,6	18,4

55. táblázat: A roma népesség gazdasági aktivitása és inaktivitása, 1991-2021 teljes (minősített) roma népesség (Nógrád megye)

Jellemzők	1991-ben	2001-ben	Alap	Felzárkózó	Lemaradó
			változat szerint 2021-ben		
<i>Roma lakónépesség száma</i>	21500	28800	45395	42985	47875
<i>0-14 évesek száma</i>	7224	8981	11953	10433	13535
<i>15-64 évesek száma</i>	13425	18488	29897	28913	30890
Legfeljebb 8 osztályt végzett	12184	15886	22179	19233	25152
Szakmunkás végzettségű	1119	2194	5075	6276	3979
Legalább középfokú végzettségű	122	408	2643	3404	1759
<i>65 évesek és idősebbek száma</i>	851	1331	3545	3639	3450
Legfeljebb 8 osztályt végzett	848	1326	3165	3247	3080
Szakmunkás végzettségű	0	0	175	181	171
Legalább középfokú végzettségű	3	5	205	211	199
<i>Foglalkoztatottak</i>	7384	4737	11237	13327	8883
Legfeljebb 8 osztályt végzett	6357	3190	6588	7314	5460
Szakmunkás végzettségű	915	1350	3232	4149	2488
Legalább középfokú végzettségű	112	197	1417	1864	935
<i>Munkanélküliek</i>	1224	3514	4224	3230	5363
Legfeljebb 8 osztályt végzett	1146	3253	3630	2618	4822
Szakmunkás végzettségű	75	228	431	457	392
Legalább középfokú végzettségű	3	33	163	155	149
<i>Gazdaságilag aktívak együtt</i>	8608	8251	15461	16557	14246
Legfeljebb 8 osztályt végzett	7503	6443	10218	9932	10282
Szakmunkás végzettségű	990	1578	3663	4606	2880
Legalább középfokú végzettségű	115	230	1580	2019	1084
<i>Gazdaságilag nem aktívak együtt</i>	12892	20549	29934	26428	33629
Legfeljebb 8 osztályt végzett	12753	19750	27079	22981	31485
Szakmunkás végzettségű	129	616	1587	1851	1270
Legalább középfokú végzettségű	10	183	1268	1596	874
<i>Aktívak aránya a 15-64 éves népességhez (%)</i>	64,1	44,6	51,7	57,3	46,1
Legfeljebb 8 osztályt végzett	61,6	40,6	46,1	51,6	40,9
Szakmunkás végzettségű	88,5	71,9	72,2	73,4	72,4
Legalább középfokú végzettségű	94,3	56,4	59,8	59,3	61,6
<i>Munkanélküliségi rára (%)</i>	14,2	42,6	27,3	19,5	37,6
Legfeljebb 8 osztályt végzett	15,3	50,5	35,5	26,4	46,9
Szakmunkás végzettségű	7,6	14,4	11,8	9,9	13,6
Legalább középfokú végzettségű	2,6	14,3	10,3	7,7	13,7

56. táblázat: Lisszaboni stratégia foglalkoztatási céljai

Foglalkoztatási ráta	EU átlag (2004) (%)			Unió célkitűzé- sek (2010) (%)	Magyarország (2004) (%)
	EU-15	EU-10	EU-25		
Összesen (15-64)	64,7	56,0	63,3	70	56,8 (romák: 29,0)
Nők	56,8	50,2	55,7	60	50,7 (romák: 20,0)
Férfiak	72,7	62,0	70,9	71	63,1 (romák: 38,0)
55 feletti korosztály	42,5	32,3	41,0	50	31,1 (romák: 5,0)

Régió gazdasági- és munkaerőpiaci helyzetére vonatkozó konklúziók

Erősségek:

- Az Észak-magyarországi régióban az ipari termelés visszaesése (a nehézipari jelleg megszűnése) ellenére még mindig erősek az ipari tradíciók (jól szemlélteti ezt a zöldmezős termelő beruházások is).
- Az elmúlt évtizedben az autópálya építések hatására kedvezőbbé vált a régió elérhetősége, csökkentek a logisztikai akadályok, ami felértékelte a régiót a jövőbeni befektetők előtt.

Gyengeségek:

- A régió, különösen Borsod-Abaúj-Zemplén megye néhány kistérségének imázsa változatlanul rossz, ami rontja a térség versenyképességét.
- Az alacsony aktivitási ráta nem jelent különös vonzerőt a befektetők számára.

Veszélyek:

- A pozitív tendenciák ellenére a helyi gondok, a gazdaság alacsony teljesítőképessége (hozzáadott értéke és termelékenység) miatt változatlanok, a felzárkózás folyamata nem indult meg.
- Alacsony a régióban az aktivitási ráta.
- Átképzések egy része, mint azt a munkaerőpiaci adatok is alátámasztják, nem járult hozzá a munkaerő piaci potenciáljának növeléséhez.
- A régióban a munkanélküliség nagyobb az országos átlagnál, ami egyes társadalmi szektorhoz tartozó fiatalok esetében nem növeli a tanulási hajlandóságot (minek tanuljak, ha úgysem lehet elhelyezkedni!)

Szakképzéssel kapcsolatos konklúziók

Veszélyek:

- A középfokú képzésben tapasztalható verseny következtében, különösen az érettségi nélküli szakmák esetében, romlott a beiskolázhatók szociális háttere, hozott ismeretanyaga, ami egyre több pedagógiai problémát vet fel.
- A növekvő arányú roma lakosság körében az átlagosnál rosszabbak az iskolázottsági mutatók, így romlanak a munkábaállási esélyeik. Különösen kedvezőtlenek a roma nők munkaerőpiaci kilátásai.
- A régióban nőtt az érettségit is adó középiskolákban továbbtanuló fiatalok létszáma, ami azt eredményezte, hogy a szakiskolákba a leggyengébb tanulási képességekkel rendelkező tanulók jelentkeznek. A meghosszabbított és emelt szintű közismereti képzés követelményeit a szakiskolai tanulók meghatározó hányada nem tudja teljesíteni, amely növekvő számú bukást és lemorzsolódást, alacsony szintű elméleti tudást eredményez a 9. és a 10. évfolyamokon. Így a 16. életévig tartó tankötelezettséget a régió szakiskolái sokszor nem tudják biztosítani: a lemorzsolódás aránya – a csökkenés ellenére – még mindig ebben az intézménytípusban a legnagyobb.

Lehetőségek:

- Nő a szakmunkások iránti kereslet.
- Munkaerőpiaci igények folyamatos monitorizálása, visszacsatolása a képzőhelyeknek.
- Területileg koncentrált speciális, kiscsoportos felzárkóztató programok kidolgozása, pályázatfigyelés, forrásteremtés.

3.3 Szakképzés helyzete a régióban, várható tendenciák

3.31 Szakképzés iránti kereslet

A szakképzés iránti igény megismerését egyrészt a munkaerőpiaci bizonytalanságok, másrészt a munkaadók bizonytalan üzleti helyzete, jövőbeni elképzeléseinek hiányosságai nehezítik; a külföldi érdekeltségű társaságok pedig középtávú elképzeléseikbe nem adnak betekintési lehetőséget.

A szakképzés iránt mutatkozó igényt ezért az Észak-magyarországi régióban elsősorban az un. divathatások, s kisebb mértékben a munkaadók részéről megnyilvánuló kereslet befolyásolja. Ennek következtében az un. divatszakmákban végzettek egy része nem talál munkát, miközben számos (elsősorban építőipari szakma) végzettségei iránt nő a kereslet. Ezért számos kritika éri mind a szülőket, mind pedig a gazdaság szereplőit részéről magát a szakképzést. (A szülők a szakma megszerzése utáni elhelyezkedési lehetőség hiányával szembesítik legtöbbször a képzőintézményeket, míg a gazdaság szereplői, az igényeknek megfelelő képzettségű és felkészültségű szakembereket hiányolják joggal.) Gyakorlatilag megszűntek a családoknak a szakmát tovább adó hagyományai, kihaltak azok a családok, ahol a szakmai elhivatottság apáról fiúra szállt generációkon keresztül.

A régióban megfogalmazódó szakképzés iránti igényeket több irányból közelítettük meg:

- szűrőpróbaszerűen kérdőíves felméréssel vizsgáltuk az általános iskola 8. osztályában tanulók továbbtanulási szándékait, ill. igényeit; személyes elbeszélgetéseket folytattunk az érintett tanulócsoporthoz osztályfőnökeivel és néhány szülővel;
- felvettük a kapcsolatot az illetékes kamarai szervezetekkel, teszteltük a munkaadói igényeket;
- elemeztük a munkaügyi központok munkanélküliségi adatait.

a) A megkérdezett vállalkozások nem jeleztek érdemi létszámbővülést, miközben termelés-, ill. forgalombővüléssel számolnak az elkövetkező 3-5 évben. Ezt részben a meglévő állományi létszámmal, másrészt alvállalkozókkal kívánják megoldani. Ugyanakkor határozott elképzeléseket fogalmaznak meg az un. hiány- és kevésbé keresett szakmákkal kapcsolatosan. (Ez utóbbira irányuló megkérdezés eredményeit foglalja össze az 57. táblázat, ahol a kereslet nagyságát 6 fokozatú rangsorskálán minősítettük 110 munkaadóval. A táblázat az összesített eredményt szemlélteti.) Ennek alapján egyértelmű, hogy elsősorban az építőipari és a finommechanikai és fémipari szakmák iránt várható a legnagyobb kereslet, míg a mezőgazdasági szakmákkal rendelkezők iránti érdeklődés markánsan csökken.

57. táblázat: Szakmák iránti igény változásának tendenciája

Ssz.	szakma megnevezése	növekvő kereslet			csökkenő kereslet		
		3	2	1	- 1	- 2	- 3
1.	Ács-állványozó			X			
2.	Általános ápolónő, ápoló			X			
3.	Autószerelő		X				
4.	Bolti eladó			X			
5.	Borász			X			
6.	Bördízműves			X			
7.	Burkoló		X				
8.	CAD-CAM informatikus			X			
9.	Cukrász			X			
10.	Egyéb iratkezelő					X	
11.	Épületasztalos		X				
12.	Épületasztalos		X				
13.	Épületbádogos	X					
14.	Festő, mázoló és tapétázó		X				
15.	Fodrász				X		
16.	Fonó						X
17.	Gépi forgácsoló	X					
18.	Gyümölcs és szőlőtermesztő					X	
19.	Hegesztő		X				
20.	Hitel asszisztens					X	
21.	Irodai adminisztrátor, ímók					X	
22.	Járműfényező		X				
23.	Karosszérialakatos		X				
24.	Kazánkezelő (vizsgázott fűtő)				X		
25.	Kovács			X			
26.	Kőműves	X					
27.	Könyvtári, levéltári nyilvántartó					x	
28.	Kötő				X		
29.	Köztisztasági munkagépkészítő				X		
30.	Laboráns				X		
31.	Lakatos	X					
32.	Műanyag-feldolgozó		X				
33.	Nehézgépkészítő				X		
34.	Növény, zöldségtermesztő					X	
35.	Pék, sütő, térszaktári munkás			X			
36.	Pénzügyi és biztosítási ügynök					X	
37.	Pénztárosok, pénzkészítők					X	
38.	Szabász					X	
39.	Szakács			X			
40.	Szakápoló		X				
41.	Szarvasmarha tartó, tenyésztő						X
42.	Szellőző és klímászerelő				X		
43.	Szerszámkészítő		X				
44.	Szociális asszisztens			X			
45.	Szoftverfejlesztő					X	
46.	Targoncavezető		X				
47.	Textilfestő, -nyomó, készítő				X		
48.	Textilipari gépkészítő						X
49.	Titkár					X	
50.	Ügyfél-tájékoztató					X	
51.	Villamossági szerelő			X			
52.	Virág-, faiskolai kertész, parképítő				X		

Ssz.	szakma megnevezése	növekvő kereslet			csökkenő kereslet		
		3	2	1	- 1	- 2	- 3
53.	Vízgazdálkodási foglalkozások				X		
54.	Agrárgazdasági gépszerelő, gépjavító			X			
55.	Állattenyésztő					X	
56.	Állattenyésztő és állategészségügyi technikus					X	
57.	Ápolási asszisztens				X		
58.	Ápoló			X			
59.	Autóelektronikai műszerész		X				
60.	Automatikai műszerész		X				
61.	Belsőépítési szerkezet- és burkolatszerelő		X				
62.	Biztonságtechnikai szerelő, kezelő			X			
63.	Bőrműves			X			
64.	Burkoló	X					
65.	Bútorasztalos			X			
66.	Bútoműves			X			
67.	Cipész, cipőkészítő, cipőjavító			X			
68.	Csecsemő- és gyermekápoló			X			
69.	Dísznövénykertész				X		
70.	Édesipari termékgyártó			X			
71.	Egészségügyi asszisztens		X				
72.	Elektromechanikai műszerész		X				
73.	Elektromos gép- és készülékszerelő		X				
74.	Elektronikai műszerész		X				
75.	Építő- és szállítógép-szerelő		X				
76.	Épület- és építménybádogos	X					
77.	Épületgépészeti csőhálózat- és berendezés-szerelő	X					
78.	Épületlakatos	X					
79.	Erdészeti szakmunkás				X		
80.	Fényképész és fotótermék-kereskedő				X		
81.	Festő	X					
82.	Finommechanikai műszerész		X				
83.	Fogtechnikus			X			
84.	Gáz- és tüzeléstechnikai műszerész	X					
85.	Gazda				X		
86.	Gépgyártósori gépkezelő, gépszerelő				X		
87.	Gépi forgácsoló		X				
88.	Géplakatos		X				
89.	Gipszmintakészítő			X			
90.	Hangszerkészítő és -javító				X		
91.	Haszongépjármű vezető			X			
92.	Húsipari termékgyártó			X			
93.	Hűtő- és klímaberendezés-szerelő, karbantartó			X			
94.	Idegenvezető				X		
95.	Informatikai rendszergazda			X			
96.	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező			X			
97.	Jogi asszisztens						X
98.	Kádár, bognár						X
99.	Kályhás					X	
100.	Kárpitos				X		
101.	Kéményvizsgáló				X		
102.	Kereskedelmi menedzserasszisztens						X
103.	Kereskedelmi ügyintéző						X
104.	Kereskedelmi, háztartási és vendéglátóipari gép-szerelő		X				
105.	Kereskedő				X		

Ssz.	szakma megnevezése	növekvő kereslet			csökkenő kereslet		
		3	2	1	- 1	- 2	- 3
106.	Kertész				X		
107.	Kozmetikus				X		
108.	Kőfaragó, műköves és épületszobrász			X			
109.	Könyvkötő			X			
110.	Logisztikai ügyintéző			X			
111.	Lótartó és -tenyésztő				X		
112.	Magasépítő technikus			X			
113.	Marketing- és reklámügyintéző			X			
114.	Másoló- és irodagép műszerész			X			
115.	Masször			X			
116.	Mechatronikai műszerész			X			
117.	Mélyépítő technikus			X			
118.	Mentőápoló				X		
119.	Mérnökasszisztens					X	
120.	Molnár					X	
121.	Motor- és kerékpárszerelő					X	
122.	Műszakicikk-kereskedő			X			
123.	Népi kézműves			X			
124.	Nyomdai gépmester				X		
125.	Nyomdaipari technikus				X		
126.	Optikai üvegcsiszoló				X		
127.	Órás			X			
128.	Ortopédiai eszközkészítő			X			
129.	Orvosi elektronikai technikus			X			
130.	Orvosi laboratóriumi technikai asszisztens			X			
131.	Ötvös			X			
132.	Parképítő és -fenntartó technikus				X		
133.	Pék			X			
134.	Pék-cukrász			X			
135.	Pénzügyi-számviteli ügyintéző			X			
136.	Pincér		X				
137.	Porcelánkészítő és -festő					X	
138.	Szabó			X			
139.	Szakács		X				
140.	Számítógép-szerelő, -karbantartó		X				
141.	Szerkezetlakatos		X				
142.	Szerszámkészítő		X				
143.	Szíjgyártó és nyerges				X		
144.	Szociális gondozó			X			
145.	Tejtermékgyártó			X			
146.	Tetőfedő	X					
147.	Textilműves				X		
148.	Útépítő				X		
149.	Ügyviteli szakügyintéző			X			
150.	Üvegműves					X	
151.	Üzemeltető gépésztechnikus					X	
152.	Üzleti szakügyintéző					X	
153.	Vállalkozási ügyintéző					X	
154.	Vasúti járműszerelő			X			
155.	Vasúti pályamunkás			X			
156.	Vegyi- és kalorikusgép szerelő és karbantartó				X		
157.	Vendéglős			X			
158.	Villanyszerelő	X					
159.	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő				X		

Forrás: saját felmérés

b) A KSH előrejelzései alapján a régió mindhárom megyéjében nő a szakmunkások iránti kereslet (58-60. táblázat).

58. táblázat: Szakmunkások iránti kereslet változása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (fő)

Befejezett legmagasabb végzettség	év				
	2001.	2006.	2011.	2016.	2021.
A legalább 15 éves népesség száma	610866	607113	603257	595878	587842
ebből: nő	324368	322520	320082	315368	310147
15-24 éves	110395	102227	97137	87616	79110
25-54 éves	309497	308035	295830	288767	286996
55-64 éves	82546	83401	93226	96275	86346
65 éves és idősebb	108428	113450	117064	123220	135390
8 osztálynál kevesebbet végzett	79845	58683	42418	30134	21018
ebből: nő	54628	40813	29576	20778	14045
15-24 éves	6552	5737	4971	4109	3520
25-54 éves	14077	11422	9124	7080	5584
55-64 éves	8499	4388	3257	3012	2512
65 éves és idősebb	50717	37136	25066	15933	9402
8 osztályt végzett	214654	199536	174918	145829	119960
ebből: nő	121767	114605	103993	90973	79236
15-24 éves	47158	44250	39129	32321	28970
25-54 éves	78842	65538	49896	37179	27216
55-64 éves	46274	33957	25769	19849	12312
65 éves és idősebb	42380	55791	60124	56480	51462
Szakmunkás végzettségű	118732	128935	136314	141246	142031
ebből: nő	37538	41784	43886	44464	43439
15-24 éves	22216	14910	11204	7689	4487
25-54 éves	93176	100956	97980	92158	84931
55-64 éves	3322	13069	24660	31549	31485
65 éves és idősebb	18	0	2470	9850	21128
Középfokú végzettségű	147198	158942	178075	196818	213995
ebből: nő	84452	94134	106063	116914	125765
15-24 éves	31664	34414	38642	40055	38886
25-54 éves	87648	87964	91475	99505	111303
55-64 éves	17325	22132	26987	27841	26147
65 éves és idősebb	10561	14432	20971	29417	37659
Felsőfokú végzettségű	50437	61017	71532	81851	90838
ebből: nő	25983	31184	36564	42239	47662
15-24 éves	2805	2916	3191	3442	3247
25-54 éves	35754	42155	47355	52845	57962
55-64 éves	7126	9855	12553	14024	13890
65 éves és idősebb	4752	6091	8433	11540	15739

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

59. táblázat: Szakmunkások iránti kereslet változása Heves megyében (fő)

Befejezett legmagasabb végzettség	év				
	2001.	2006.	2011.	2016.	2021.
A legalább 15 éves népesség száma	274230	272809	271175	267084	262112
ebből: nő	146964	146311	145251	142770	139779
15-24 éves	46384	40871	38587	35076	31821
25-54 éves	135667	136128	129975	126258	125464
55-64 éves	38226	40311	45134	44953	38154
65 éves és idősebb	53953	55499	57479	60797	66673
8 osztálynál kevesebbet végzett	39368	28200	19688	13294	8548
ebből: nő	27585	20252	14306	9641	6052
15-24 éves	1950	1631	1414	1164	989
25-54 éves	4890	3958	3092	2319	1802
55-64 éves	4132	1998	1286	1193	942
65 éves és idősebb	28396	20613	13896	8618	4815
8 osztályt végzett	92621	86232	75909	62893	51692
ebből: nő	52143	49503	45312	39753	34625
15-24 éves	19575	17664	15882	13147	12019
25-54 éves	32707	26628	19574	14054	10178
55-64 éves	21580	16254	11793	8576	4956
65 éves és idősebb	18759	25686	28660	27116	24539
Szakmunkás végzettségű	54445	60013	63945	66571	67141
ebből: nő	17652	19948	21074	21404	20992
15-24 éves	9947	6269	4570	3170	1833
25-54 éves	42847	46935	45153	42245	39263
55-64 éves	1641	6809	12945	15837	14683
65 éves és idősebb	10	0	1277	5319	11362
Középfokú végzettségű	63937	69389	77718	85811	92390
ebből: nő	37401	41877	47252	52070	55788
15-24 éves	13567	14011	15378	16137	15625
25-54 éves	38167	38624	39809	43084	47764
55-64 éves	7567	10378	12924	12611	10868
65 éves és idősebb	4636	6376	9607	13979	18133
Felsőfokú végzettségű	23859	28975	33915	38515	42341
ebből: nő	12183	14731	17307	19902	22322
15-24 éves	1345	1296	1343	1458	1355
25-54 éves	17056	19983	22347	24556	26457
55-64 éves	3306	4872	6186	6736	6705
65 éves és idősebb	2152	2824	4039	5765	7824

Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

60. táblázat: Szakmunkások iránti kereslet változása Nógrád megyében

Befejezett legmagasabb végzettség	év				
	2001.	2006.	2011.	2016.	2021.
A legalább 15 éves népesség száma	184551	182256	180091	176421	171965
ebből: nő	97691	96764	95466	93397	90817
15-24 éves	29957	26986	25701	23090	20145
25-54 éves	92727	91784	86656	83386	81923
55-64 éves	26781	27100	29674	30104	26256
65 éves és idősebb	35086	36386	38060	39841	43641
8 osztálynál kevesebbet végzett	27489	19614	13679	9228	6055
ebből: nő	18745	13764	9725	6556	4199
15-24 éves	1613	1359	1176	945	797
25-54 éves	3844	2936	2139	1540	1138
55-64 éves	3158	1611	1097	941	700
65 éves és idősebb	18874	13708	9267	5802	3420
8 osztályt végzett	68480	64377	57283	48228	39700
ebből: nő	38488	36776	33677	29777	25882
15-24 éves	13432	12180	10793	8671	7446
25-54 éves	26828	22765	17570	13085	9687
55-64 éves	15695	11999	9036	7394	4818
65 éves és idősebb	12525	17433	19884	19078	17749
Szakmunkás végzettségű	35232	38365	40560	42001	42170
ebből: nő	10796	12106	12768	12967	12732
15-24 éves	6055	3886	2858	1983	1113
25-54 éves	28015	30115	28597	26749	24381
55-64 éves	1155	4364	8227	9920	9500
65 éves és idősebb	7	0	878	3349	7176
Középfokú végzettségű	40517	44313	50357	56335	61472
ebből: nő	23097	26307	30201	33694	36389
15-24 éves	8182	8867	10105	10634	10003
25-54 éves	24908	25374	26731	29435	33222
55-64 éves	4856	6366	7747	7863	7397
65 éves és idősebb	2571	3706	5774	8403	10850
Felsőfokú végzettségű	12833	15587	18212	20629	22568
ebből: nő	6565	7811	9095	10403	11615
15-24 éves	675	694	769	857	786
25-54 éves	9132	10594	11619	12577	13495
55-64 éves	1917	2760	3567	3986	3841
65 éves és idősebb	1109	1539	2257	3209	4446

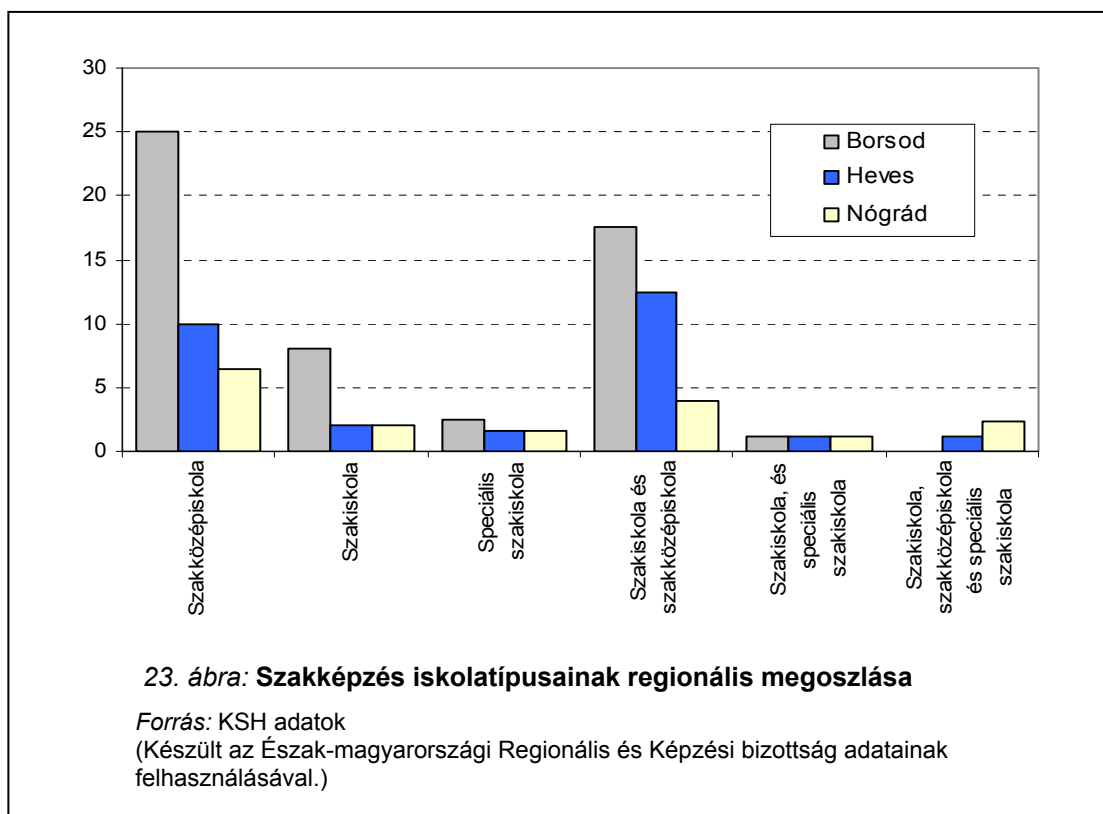
Forrás: KSH Népességtudományi Kutató Intézet, Előreszámítási adatbázis, 2003.

3.32 Szakképzés kínálati helyzete a régióban

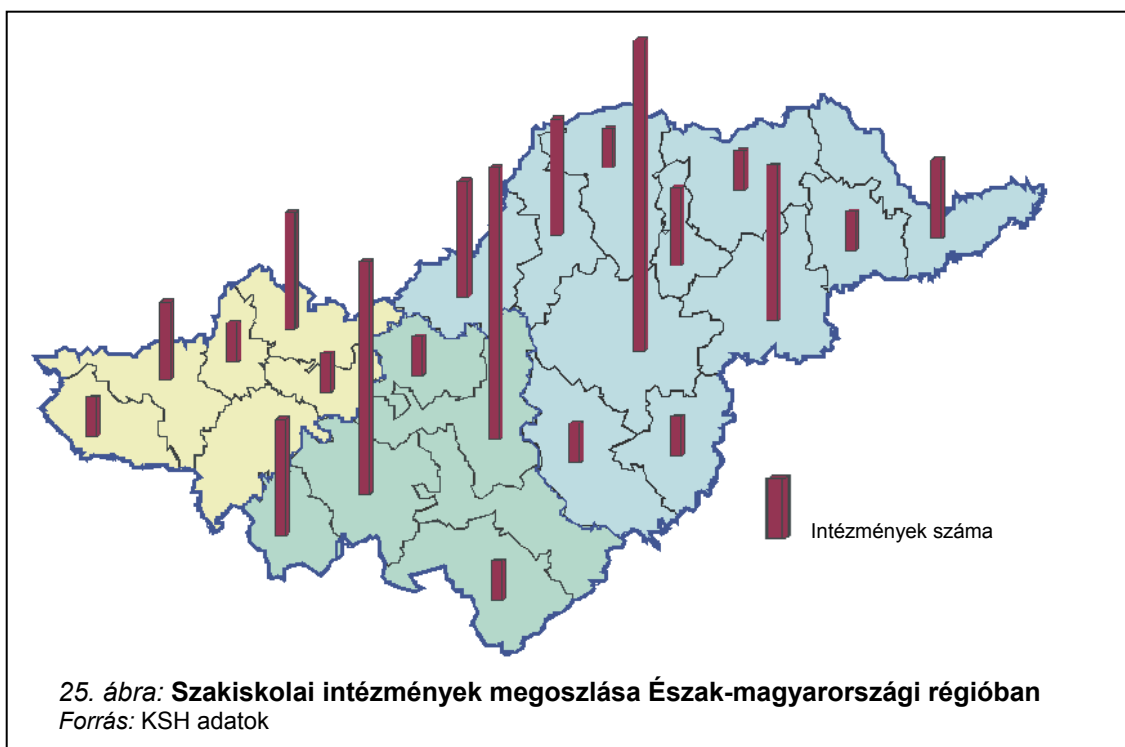
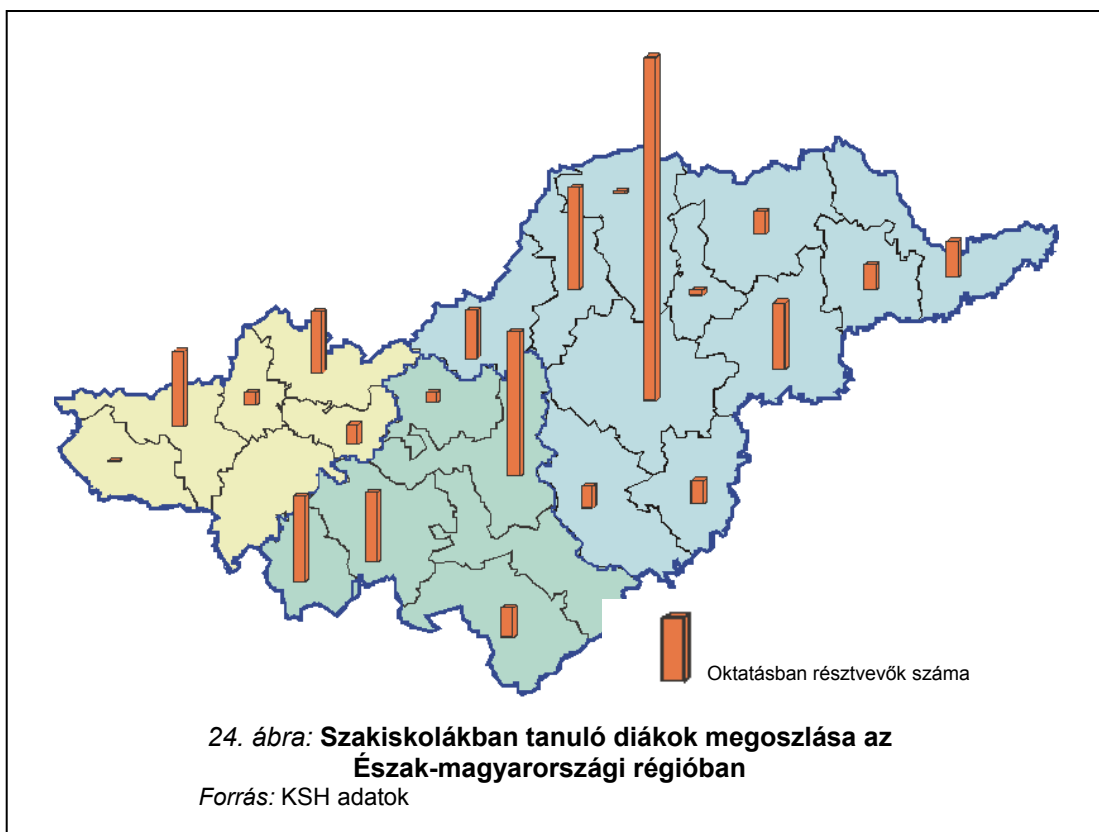
A kínálati helyzetet egyrészt az intézményi ellátottság, másrészt a felkínált szakmák megszerzésének lehetősége határozza meg.

Intézményi ellátottság helyzete

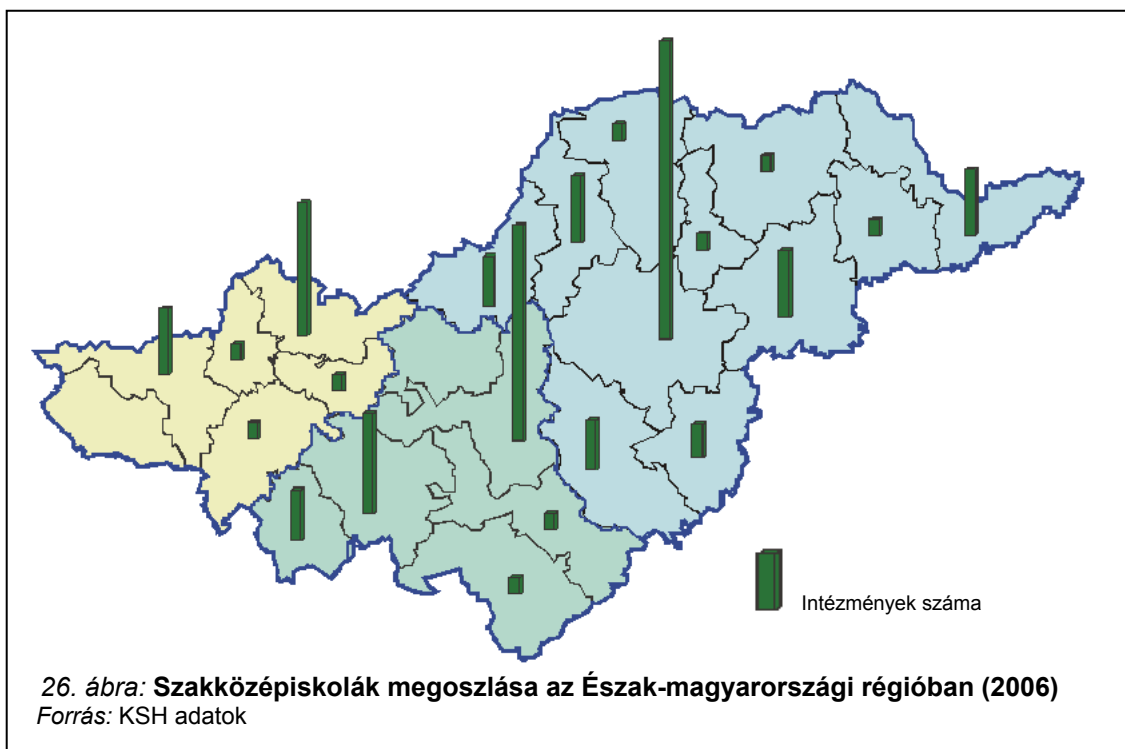
- a) Az Észak-magyarországi régióban a szakképzés intézményi háttere, mennyiségi szempontból jó. Az országos tendenciákkal összhangban a szakközépiskolai háttér az erősebb. Ennek nyilván az is oka, hogy szakmunkásképzőből kikerülők elhelyezkedési esélyei, a munkaerő-piaci képzésekbe való bekapcsolódás-, továbbá a pályamódosítás esélyei rosszabba, mint az érettségivel is rendelkezőknek.

A kínálati viszonyokat alapvetően meghatározza az adott térség gazdasági helyzete. A gazdaságilag hátrányos helyzetű kistérségekben rendkívül alacsony a szakképzésben résztvevők száma (24. ábra), beszűkült a szakmák iránti érdeklődés. Ezekben a kistérségekben a foglalkoztatottak közel 38 %-a 8, vagy annál kevesebb iskolai osztályt végzett. Különösen kedvezőtlen ez az arány a romák körében, ahol közel 86 %-uk alacsony iskolai végzettségű.

- b) Az elmúlt években a régióban több szakmunkásképző, a gyermeklétszám megtartása és presztízs szempontokból szakközépiskolává alakult át, ill. indított szakközépiskolai osztályokat (26. ábra). Gyakorlatilag a régió 6 kistérségében nincs szakképzőiskola (61. táblázat).

61. táblázat: Szakközépiskolák megoszlása az Észak-magyarországi régióban (2006)

Statisztikai kistérség	Intézmények száma	Oktatott szakmák száma	Képzésben résztvevők száma (fő)
Borsod-Abaúj-Zemplén megye			
Abaúj-Hegyközi			
Bodrogközi			
Edelényi	1	2	36
Encsi	1	1	18
Kazincbarcikai	4	15	629
Mezőcsáti	1	1	37
Mezőkövesdi	2	7	147
Miskolci	21	82	4.525
Ózdi	5	12	270
Sárospataki			
Sátoraljaújhelyi	4	8	237
Szerencsi	1	1	40
Szikszeri	1	2	23
Tiszaújvárosi	1	4	91
Tokaji	2	5	155
Összesen:	44	140	6.208
Heves megye			
Bélapátfalvai			
Egri	10	38	1.229
Füzesabonyi	1	2	52
Gyöngyösi	4	15	546
Hevesi	1	3	107
Hatvani	2	4	122
Pétervásárai	1	1	25
Összesen:	19	63	2.081
Nógrád megye			
Balassagyarmati	3	18	355
Bátonyterenyi			
Pásztói	2	3	63
Rétsági			
Salgótarjáni	6	18	596
Szécsényi	1	2	20
Összesen:	12	41	1.034

Forrás: OKÉV adatai alapján

- c) A szakképzésben résztvevők meghatározó része gépészeti (2.720), kereskedelmi (2.524) és vendéglátó-idegenforgalmi (2.093) szakmákat tanul (62. táblázat).

62. táblázat: Tanulók száma régiós összesítésben szakmacsoportonként, 2006. (fő)

Szakmacsoport	B-A-Z	Heves	Nógrád	Összesen
Egészségügy	565	135	68	768
Egyéb szolgáltatások	1 435	297	209	1 941
Elektrotechnika-elektronika	668	296	43	1 007
Élelmiszeripar	327	160	38	525
Építészeti	717	360	247	1 324
Faipar	414	144	106	664
Gépészet	1 578	692	450	2 720
Informatika (szoftver)	642	352	247	1 241
Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció	1 560	673	291	2 524
Könnyűipar	240	70	86	396
Környezetvédelem-vízgazdálkodás	71	0	12	83
Közgazdaság	284	152	78	514
Közlekedés	60	0	0	60
Mezőgazdaság	472	369	66	907
Művészet	787	272	0	1 059
Nyomdaipar	10	0	0	10
Oktatás	243	30	0	273
Szociális szolgáltatások	210	74	0	284
Ügyvitel	302	20	209	531
Vegyipar	106	0	0	106
Vendéglátás-idegenforgalom	1 123	675	295	2 093
Összesen	11 814	4 771	2 445	19 030

Forrás: KIR-STAT, 2007.

Érdemi struktúraváltás nem következett be. Ebben az is szerepet játszott, hogy az iskolák és fenntartók elsősorban a meglévő személyi és tárgyi feltételeik által behatárolt kapacitásaik működtetésében érdekeltek. Jelentősebb profilváltásra csak azokban az iskolákban került sor, ahol a gazdaság szereplőivel szoros kapcsolatot tudtak kialakítani, illetve ahol az oktatott szakmák társadalmi presztízse mozgatta a tanulói igényeket. (A végzett tanulók elhelyezkedéséről az iskoláknak intézményesített formában nincs információjuk.)

- c) A régióban megnőtt az iskola rendszeren kívüli szakképzést folytató szervezetek száma. Jelentős képzési kapacitással rendelkezik az Észak-magyarországi Regionális Munkaerőfejlesztő és Átképző Központ (63. táblázat).

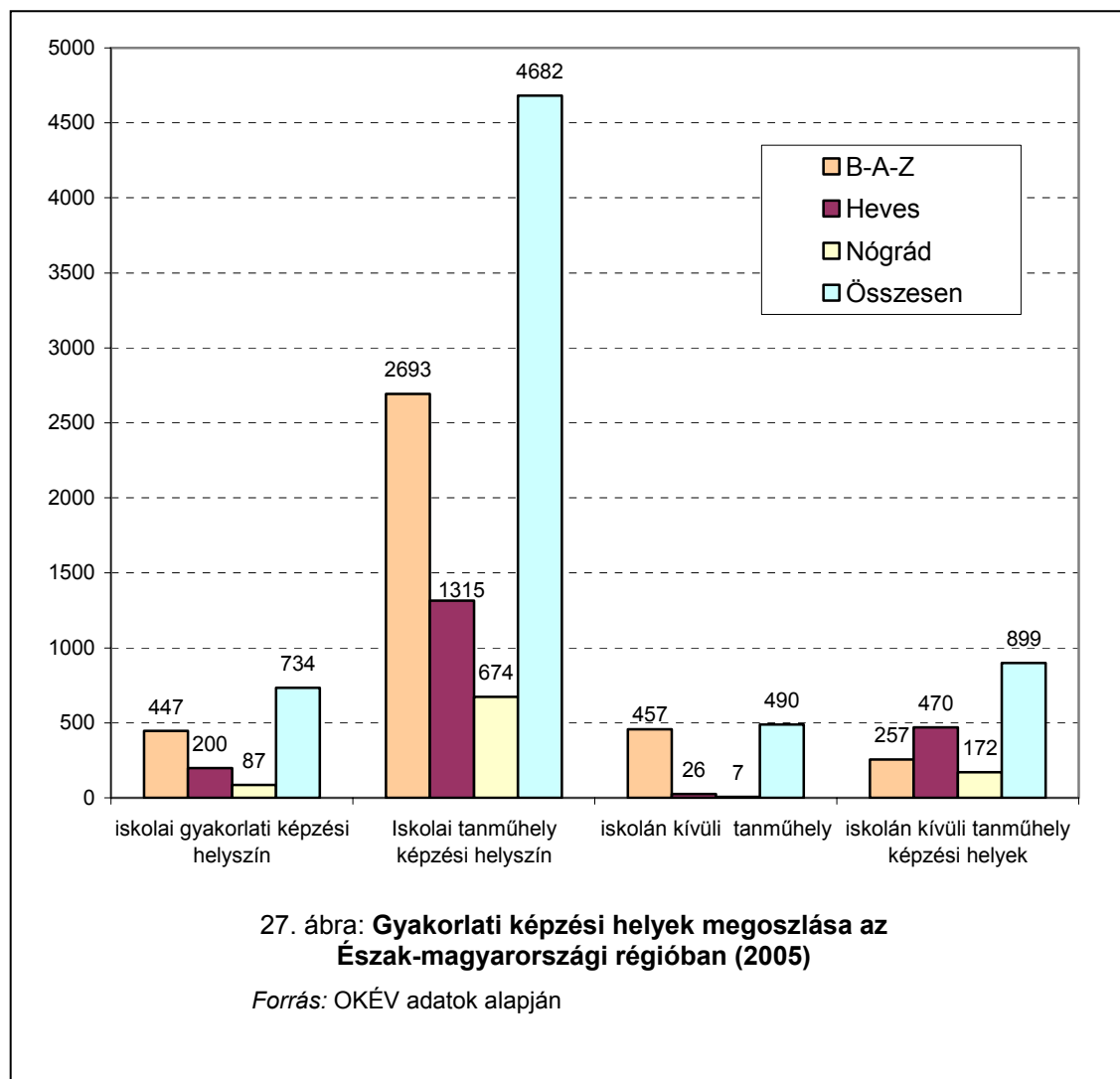
63. táblázat: Tanulók iskolán kívüli gyakorlati helyeinek megoszlása

Kistérség	Iskolán kívüli gyakorlati képzésben résztevők száma	Együttműködési megállapodás alapján	Tanulószerződés alapján
Abaúj-Hegyközi			
Bodrogközi			
Edelényi	18	18	
Encsi	132	20	112
Kazincbarcikai	499	32	467
Mezőcsáti			
Mezőkövesdi	191		191
Miskolci	3 105	878	2 227
Ózdi	277	208	69
Sárospataki	255		255
Sátoraljaújhegyi	303	158	145
Szerencsi	99		99
Sziksói			
Tiszaújvárosi	82	82	
Tokaji	158	55	103
B-A-Z megye	5 119	1 451	3 668
Bélapátfalvai			
Egri	989	241	748
Hevesi			
Füzesabonyi			
Gyöngyösi	496	257	239
Hatvani	384	56	328
Hevesi	93		93
Pétervásárai	17	17	
Heves megye	1 979	571	1 408
Balassagyarmati	169	43	126
Bátonyterenyei			
Pásztói	44	25	19
Rétsági			
Salgótarjáni	385	145	240
Szécsényi	54	54	
Nógrád megye	652	267	385
Észak-magyarországi régió összesen:	7 750	2 289	5 461

Forrás: OKÉV adatok alapján

Az iskolarendszeren kívüli szakképzést folytató intézmények komoly versenytársai az iskoláknak, hiszen a képzésben résztvevők költségviselői maguk a hallgatók, ill. a munkaadók és a munkaadók.

- d) A régióban a gyakorlati képzésekre (Heves megye kivételével) elsősorban a képzőhelyen van lehetőség (27. ábra és 64-66. táblázat).

64. táblázat: Tanulók számának nyitóadatai a gyakorlati képzés helyszíne és formája szerint

KISTÉRSÉG	Csak iskolai tanulmányban, csoportos formában	Csak iskolán kívüli tanulmányban, csoportos formában	Csak iskolán kívüli egyéb munkahelyen, csoportos formában	Csak iskolán kívüli, nem csoportos formában	Iskolai és iskolán kívüli tanulmányi képzési helyen, csoportos formában	Iskolai tanulmányi képzési helyen és iskolán kívüli egyéb formában (nem csoportos)	Egyéb formában (iskolai környezetben csoportos vagy nem csoportos formában)
Abaúj-Hegyközi	56						
Bodrogközi							
Edelényi	108		18				
Encsi	127	87		11			41
Kazincbarcikai	993	153	15	87	206	38	1
Mezőcsáti	40						
Mezőkövesdi	169	39	16	88			
Miskolci	2 883	404	205	709	538	1 542	460
Ózdi	408	22		67	12	73	90
Sárospataki	121	22	112				
Sátoraljaújhelyi	197	74		22	88	90	63
Szerencsi	67	63		36			
Szikszói	90						
Tiszaújvárosi	159	1			59	22	
Tokaji	303			150			
BAZ összesen:	5 721	865	366	1 170	903	1 765	655
Bélapátfalvai							
Egri	1 084	300	27	264	232	353	229
Füzesabonyi							
Gyöngyösi	609	92	17	139		226	
Hatvani	375	179	7	152		46	
Hevesi	197	13	17	63			
Pétervásárai	80		17				
HEVES összesen:	2 345	584	85	618	232	625	229
Balassagyarmati	893	9		61	35	74	
Bátonyterenyi							
Pásztói				19			45
Rétsági							
Salgótarjáni	609	179		6	35	186	38
Szécsényi	52				54		
NÓGRÁD összesen:	1 554	188		86	124	260	83
Régió összesen:	9 620	1 637	451	1 874	1 259	2 650	967

Forrás: OKÉV adatok alapján

65. táblázat: Iskolai és iskolán kívüli tanműhelyek száma

KISTÉRSÉG	Iskolai gyakorlati képzés helyszínei összesen	Iskolai tanműhelyi képzési helyek összesen	Iskolán kívüli tanműhely	Iskolán kívüli tanműhelyi képzési helyek
Abaúj–Hegyközi	5	26		
Bodrogközi				
Edelényi	7			
Encsi	3			
Kazincbarcikai	60	194	130	4
Mezőcsáti	2			
Mezőkövesdi	12	136	3	36
Miskolci	182	1248	315	66
Ózdi	55	462	1	20
Sárospataki	8	105	2	30
Sátoraljaújhelyi	21	142	2	65
Szerencsi	38	36	3	24
Sziksói	5			
Tiszaújvárosi	29	228	1	12
Tokaji	20	116		
BAZ megye összesen	447	2693	457	257
Bélapátfalvai				
Egri	96	459	5	122
Füzesabonyi				
Gyöngyösi	62	576	11	165
Hatvani	7	50	8	145
Hevesi	19	5	2	38
Pétervásárai	16	225		
Heves megye összesen	200	1315	26	470
Balassagyarmati	37	406	1	20
Bátonyterenyei				
Pásztói	2			
Rétsági				
Salgótarjáni	42	264	6	152
Szécsényi	6	4		
Nógrád megye összesen	87	674	7	172
RÉGIÓ összesen	734	4682	490	899

Forrás: OKÉV adatok alapján

66. táblázat: Iskolai tanműhelyben és iskolán kívüli gyakorlati képzésben résztvevők száma

KISTÉRSÉG	(Csak) iskolai tanműhelyben, gyakorlati képzésben résztvevők száma	Iskolán kívüli gyakorlati képzésben résztvevők száma	Iskolán kívüli gyakorlati képzésben résztvevők száma tanulószerződés alapján
Abaúj–Hegyközi	56		
Bodrogközi			
Edelényi	108	18	
Encsi	127	132	112
Kazincbarcikai	993	499	467
Mezőcsáti	40		
Mezőkövesdi	169	191	191
Miskolci	2 883	3 105	2 227
Ózdi	408	277	69
Sárospataki	121	255	255
Sátoraljaújhelyi	197	303	145
Szerencsi	67	99	99
Szikszói	90		
Tiszaújvárosi	159	82	
Tokaji	303	158	103
BAZ megye összesen:	5 721	5 119	3 668
Bélapátfalvai			
Egri	1 084	989	748
Füzesabonyi			
Gyöngyösi	609	496	239
Hatvani	375	384	328
Hevesi	197	93	93
Pétervásárai	80	17	
Heves megye összesen:	2 345	1 979	1 408
Balassagyarmati	893	169	126
Bátonyterenyei			
Pásztói		44	19
Rétsági			
Salgótarjáni	609	385	240
Szécsényi	52	54	
Nógrád megye összesen:	1 554	652	385
Régió összesen:	9 620	7 750	5 461

Forrás: OKÉV adatok alapján

- e) A munkaerőpiac és az iskolarendszerű képzés összhangjának megteremtését gátolja, hogy a gazdaság szereplői fejlesztési programok, koncepciók hiányában maguk sem ismerik előre – legalább középtávon – tevékenységük várható változásait és ennek szakember igényét, vagy ha ismerik is, arról nem adnak tájékoztatást (pl.: a régióban tevékenykedő multinacionális cégek), s azok alapján nem készülnek hosszú távú megyei vagy régió szintű munkaerőpiaci prognózisok.
- f) A régiók munkaügyi központjai részben információk, másrészt eszközök hiányában mindez ideig nem tudták sem a megyei fejlesztési tervhez, sem a közvetlenül az intézményfenntartóknak adott információkkal eredményesen orientálni a képzési struktúra alakítását.

Szakmacsoportonkénti kínálat helyzete

- a) Az Észak-magyarországi régióban az iskolai rendszerű képzésben széles kínálatból (21) választhatnak a szakmát megszerezni kívánók (67. táblázat).
- b) A tanulói jelentkezéseket nemcsak a szakmák presztízse, hanem a feltételrendszer is meghatározó módon befolyásolta. A korábban kedvenc területként ismert autószerelő képzésre az érettségi előírását követően gyakorlatilag nem jelentkeztek. A felsőoktatás „elszívó hatása” miatt is csökkent az érdeklődés az érettségi vizsga le-tételéhez kötött szakképesítések iránt (68.-69. táblázat).

A képzési igény módosulásai miatt szűkült a képzési kínálat, ami az oktatott szak-mák számában megyénként eltérő mértékben, de mindenütt megfigyelhető volt.
- c) Nincs pedagógus hiány, a szakmai kínálattal arányos az oktatók száma (28. ábra). Ugyanakkor gondot okoz a régióban is a szakiskolai pedagógusok átlagosnál na-gyobb terhelése, amely a tantervi előírásokból, a nem megfelelő tárgyi feltételekből, a feladatokhoz képest nem megfelelő anyagi elismerésből, a napi munka során el-szenvedett stressz-helyzetekből, a munka sikertelenségéből is fakad. Az eredmény-telenséget tovább rontja különösen a gyakorlati oktatást végzők szakmai, pedagó-giai és módszertani területen tapasztalt alulképzettsége.

67. táblázat: Régiós összesítés szakmacsoportonkénti és szakterületenkénti bontásban (2006)

ssz.	Szakmacsoport	B-A-Z megye			Heves megye			Nógrád megye			Összesen		
		Intézmény száma	Résztvevők száma (fő)	Oktatott szakmák száma	Intézmény száma	Résztvevők száma (fő)	Oktatott szakmák száma	Intézmény száma	Résztvevők száma (fő)	Oktatott szakmák száma	Intézmény száma	Résztvevők száma (fő)	Oktatott szakmák száma
1.	Egészségügy	5	565	7	3	135	4	2	68	1	10	768	12
2.	Szociális szolgáltatások	6	210	3	1	74	2	-	-	-	7	284	5
3.	Oktatás (oktatás, pedagógia)	4	243	2	2	30	2	-	-	-	6	273	4
4.	Művészet, közművelődés, kommunikáció	6	787	20	4	272	7	-	-	-	10	1.059	27
5.	Egyéb szolgáltatások (személyi, biztonsági, polgárvédelmi, rendészeti, honvédelem, tűzvédelem, munkavédelem, kis- és kézművesipar)	11	1.435	7	6	297	5	2	209	5	19	1.941	17
6.	Gépészet (gépgyártás, gépszerelés, gépkezelés, bányászat, kohászat, finommechanika, anyagvizsgálat, automatika, hegesztés, felületkezelés, minőségbiztosítás)	18	1.578	19	8	692	13	3	450	9	29	2.720	41
7.	Elektrotechnika-elektronika (elektrotechnika, elektronika, távközléstechnika)	11	688	11	5	296	8	1	43	3	17	1.027	22
8.	Informatika (szoftver)	15	642	9	12	352	6	7	247	6	34	1.241	21
9.	Vegyipar (vegyszer, laborvizsgálatok)	2	106	2	-	-	-	-	-	-	2	106	2
10.	Építészet (építészet, építőipar, építőanyag-ipar, közlekedésepítő)	9	717	8	2	360	4	3	247	4	14	1.324	16
11.	Könnyűipar (ruha-, textil-, bőr-, szőrme-, cipő-ipar)	8	240	6	5	70	2	2	86	3	15	396	11
12.	Faipar	9	414	4	4	144	1	2	106	1	15	664	6
13.	Nyomdaipar	1	10	1	-	-	-	-	-	-	1	10	1
14.	Közlekedés (közlekedés-technika, közlekedés-üzemvitel)	1	60	2	-	-	-	-	-	-	1	60	2
15.	Környezetvédelem-vízgazdálkodás	3	71	3	-	-	-	1	12	1	4	83	4
16.	Közigazdaság	9	223	5	4	152	3	2	78	5	15	453	13
17.	Ügyvitel	11	302	5	3	20	3	3	209	5	17	531	13
18.	Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció (kereskedelem, marketing, üzleti adminisztráció, menedzselés, nem gazdasági ügyintézés, szervezés)	19	1.560	18	14	673	17	6	291	10	39	2.524	45
19.	Vendéglátás-idegenforgalom (vendéglátás, idegenforgalom, turizmus)	13	1.185	11	5	675	8	5	295	6	23	5.155	25
20.	Mezőgazdaság (növénytermesztés, kertészet, állattenyésztés, erdészet, vadászat, halászat, térképészet)	15	472	16	6	369	15	3	66	6	24	907	37
21.	Élelmiszeripar	4	327	7	4	160	4	2	38	1	10	525	12

68. táblázat: Bejelentett iskolai rendszeren kívüli szakképesítést szerzettek száma (2007)

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
ABC-eladó	202	201	1	829	780	49	53	51	2	1084
Ács-állványozó	22	19	3	62	61	1	0	0	0	84
Animációsfilm-rajzoló	0	0	0	57	57	0	0	0	0	57
Aranykalászos gazda	0	0	0	33	33	0	20	20	0	53
Asztalos	6	6	0	43	38	5	0	0	0	49
Bádogos és épületbádogos	0	0	0	16	15	1	0	0	0	16
Barlangi idegenvezető / Idegenforgalmi ügyintéző	0	0	0	68	62	6	0	0	0	68
Becsüs (a szakirány megjelölésével)	0	0	0	118	98	20	0	0	0	118
Becsüs II. (a szakirány megjelölésével)	0	0	0	10	9	1	0	0	0	10
Bölcsődei szakgondozó	0	0	0	29	29	0	0	0	0	29
Bőripari varrómunkás (tűző)	0	0	0	16	16	0	0	0	0	16
Bőrtárgykészítő	0	0	0	12	12	0	0	0	0	12
Burkoló	0	0	0	47	46	1	0	0	0	47
Cipőjavító	0	0	0	31	30	1	0	0	0	31
Cipőkészítő	0	0	0	27	26	1	0	0	0	27
Controller	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Cukrász	16	16	0	12	11	1	0	0	0	28
Dajka	11	11	0	814	803	11	0	0	0	825
Dísznövénytermelő	16	16	0	0	0	0	0	0	0	16
Drágakő-meghatározó	0	0	0	15	13	2	0	0	0	15
Egészségügyi operátor	0	0	0	9	9	0	0	0	0	9
Elektronikai műszerész	0	0	0	9	6	3	0	0	0	9
Eljárás szerinti hegesztő (az eljárás megjelölésével)	117	116	1	104	104	0	0	0	0	221
Épületburkoló	13	13	0	41	39	2	0	0	0	54
Épületszobrász	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6
Erdőművelő	0	0	0	36	36	0	30	30	0	66
Érintésvédelem-szabványossági felülvizsgáló	0	0	0	154	151	3	0	0	0	154
Erősáramú berendezések időszakos felülvizsgálója	0	0	0	124	118	6	0	0	0	124
Európai üzleti asszisztens	13	12	1	11	10	1	0	0	0	24
Ezüstkalászos gazda	0	0	0	24	24	0	14	14	0	38
Faipari gépmunkás	0	0	0	37	37	0	0	0	0	37
Fakitermelő	130	123	7	117	114	3	0	0	0	247

68. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Falusi vendéglátó	0	0	0	190	186	4	0	0	0	190
Fazekas	0	0	0	20	20	0	0	0	0	20
Fémforgácsoló	0	0	0	52	52	0	0	0	0	52
Fodrász	0	0	0	255	238	17	0	0	0	255
Fogászati asszisztens	48	43	5	0	0	0	0	0	0	48
Gáz- és olajtüzelőberendezés-minősítő, felülvizsgáló	15	15	0	242	241	1	0	0	0	257
Gáz- és olajtüzelőberendezés-szerelő, üzembe helyező	0	0	0	124	119	5	0	0	0	124
Gazdasági informatikus I.	7	7	0	13	12	1	0	0	0	20
Gazdasági informatikus II.	0	0	0	12	12	0	0	0	0	12
Gázfogadó- és átdóállomás-kezelő	0	0	0	10	10	0	0	0	0	10
Gázvezeték- és -készülékszerelő	0	0	0	37	37	0	0	0	0	37
Gépiró és szövegszerkesztő	0	0	0	84	80	4	15	13	2	99
Grafológus	0	0	0	59	59	0	0	0	0	59
Grafológus szakasszisztens	0	0	0	89	85	4	0	0	0	89
Gumiabroncs-javító és kerékkiegyensúlyozó	0	0	0	57	56	1	0	0	0	57
Gyékény-, szalma-, csuhéj tárgykészítő	0	0	0	20	18	2	0	0	0	20
Gyermek- és ifjúsági felügyelő	0	0	0	157	156	1	17	17	0	174
Gyermek és ifjúságvédelmi asszisztens	0	0	0	14	14	0	0	0	0	14
Gyógypedagógiai asszisztens	0	0	0	405	401	4	0	0	0	405
Gyorsítkeztetési eladó	0	0	0	49	49	0	0	0	0	49
Határrendész	56	54	2	0	0	0	0	0	0	56
Házvezető(nő)	0	0	0	13	13	0	0	0	0	13
Hulladékgyűjtő	2	2	0	13	13	0	0	0	0	15
Humán controlling ügyintéző	0	0	0	16	16	0	0	0	0	16
Hús- és hentesáru-eladó	0	0	0	0	0	0	3	3	0	3
Idegenforgalmi menedzser	0	0	0	13	13	0	0	0	0	13
Idegenforgalmi ügyintéző	9	9	0	0	0	0	0	0	0	9
Idegenvezető	0	0	0	59	57	2	0	0	0	59
Igazgatási ügyintéző	0	0	0	16	16	0	0	0	0	16
Informatikai hálózati rendszer-telepítő	28	28	0	7	7	0	0	0	0	35
Informatikai műszerész	0	0	0	9	9	0	0	0	0	9
Informatikus (a tevékenység megjelölésével)	15	15	0	203	172	31	0	0	0	218

68. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Ingatlanközvetítő	46	45	1	0	0	0	0	0	0	46
Ipari- és kereskedelmihűtőgép-szerelő	0	0	0	13	13	0	0	0	0	13
Iparigáz- és olajtüzelőberendezés-kezelő	0	0	0	260	258	2	0	0	0	260
Irodavezető	0	0	0	89	71	18	0	0	0	89
Jelnyelvi tolmács	0	0	0	39	38	1	0	0	0	39
Kábel szerelő (a tevékenység feltüntetésével)	0	0	0	37	37	0	0	0	0	37
Kárpitos	0	0	0	25	24	1	0	0	0	25
Kéményseprő és tüzeléstechnikai karbantartó	35	35	0	0	0	0	0	0	0	35
Képkerepező és üvegező	0	0	0	21	19	2	0	0	0	21
Kereskedelmi menedzser	0	0	0	66	64	2	0	0	0	66
Kereskedő vállalkozó	740	732	8	3879	3762	117	54	50	4	4673
Kéz- és lábápoló, műkörömépítő	0	0	0	1702	1633	69	0	0	0	1702
Kisteljesítményű kazán-fűtő	0	0	0	15	14	1	0	0	0	15
Klinikai szakápoló (a tevékenység megjelölésével)	0	0	0	19	19	0	0	0	0	19
Kosárfonó és fonottbútor-készítő	28	28	0	0	0	0	0	0	0	28
Kőfaragó	0	0	0	12	9	3	0	0	0	12
Kőműves	13	11	2	231	216	15	0	0	0	244
Könnyűgépkezelő	16	16	0	0	0	0	0	0	0	16
Könyvkötő asszisztens	0	0	0	20	20	0	0	0	0	20
Közbeszerzési referens	0	0	0	532	424	108	0	0	0	532
Közügyintéző asszisztens	0	0	0	33	33	0	0	0	0	33
Külkereskedelmi ügyintéző	0	0	0	9	8	1	0	0	0	9
Lakástextilvarró, -javító	0	0	0	24	24	0	0	0	0	24
Lakberendező	0	0	0	113	109	4	0	0	0	113
Lakóterületi fakitermelő	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5
Logisztikai szervező	0	0	0	34	33	1	0	0	0	34
Logisztikai ügyintéző	34	34	0	252	229	23	0	0	0	286
Marketing- és reklámmenedzser	13	13	0	100	84	16	0	0	0	113
Marketing- és reklámügyintéző	53	51	2	94	70	24	0	0	0	147
Masszőr (gyógy)	0	0	0	15	15	0	0	0	0	15
Mentálhigiénés asszisztens	0	0	0	309	294	15	0	0	0	309
Mentőápoló	37	37	0	0	0	0	0	0	0	37
Mezőgazdasági gépkezelő (a gép megjelölésével)	0	0	0	0	0	0	36	34	2	36
Minőségellenőr	0	0	0	9	9	0	0	0	0	9
Minőségirányítási belső auditor	29	29	0	46	45	1	0	0	0	75

68. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Motorfűrész-kezelő	14	14	0	42	41	1	0	0	0	56
Multimédia-fejlesztő	0	0	0	29	27	2	0	0	0	29
Munkaerő-piaci instruktork	14	13	1	0	0	0	0	0	0	14
Munkavédelmi technikus	0	0	0	83	73	10	0	0	0	83
Műanyag-feldolgozó	0	0	0	34	34	0	0	0	0	34
Műanyag-hegesztő (az eljárás feltüntetésével)	0	0	0	17	17	0	0	0	0	17
NC-, CNC-gépkezelő (a technológia feltüntetésével)	45	40	5	89	86	3	0	0	0	134
NC-, CNC-programozó technológus	0	0	0	11	11	0	0	0	0	11
Nehézgépkezelő	33	33	0	0	0	0	0	0	0	33
Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai menedzser	0	0	0	20	18	2	0	0	0	20
Nevelőszülő	0	0	0	49	48	1	0	0	0	49
Nonprofit ügyintéző	2	2	0	10	10	0	0	0	0	12
Nyilvántartási és okmányügyintéző	24	24	0	0	0	0	0	0	0	24
Nyomdai segédgépmeister	0	0	0	28	28	0	0	0	0	28
Oktatásszervező	0	0	0	31	30	1	0	0	0	31
Papírgyártó és -feldolgozó	0	0	0	26	24	2	0	0	0	26
Parkgondozó	32	31	1	0	0	0	0	0	0	32
Pedagógiai asszisztens	0	0	0	78	71	7	0	0	0	78
Pék	53	53	0	0	0	0	0	0	0	53
Pincér	23	23	0	112	96	16	0	0	0	135
Pirotechnikus (a szakirány megjelölésével)	0	0	0	141	138	3	0	0	0	141
PR-munkatárs	0	0	0	14	13	1	0	0	0	14
PR-szakreferens	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4
Rendőr	17	17	0	0	0	0	0	0	0	17
Röntgenasszisztens	17	17	0	0	0	0	0	0	0	17
Szakács	176	176	0	331	309	22	0	0	0	507
Számítástechnikai műszerész	20	20	0	0	0	0	0	0	0	20
Számítástechnikai programozó	0	0	0	149	120	29	0	0	0	149
Számítástechnikai szoftver-üzemeltető	111	110	1	1612	1533	79	16	15	1	1739
Számítógép-kezelő (-használó)	221	213	8	2810	2653	157	0	0	0	3031
Számítógéprendszer-programozó	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6
Szárazépítő	26	26	0	63	54	9	0	0	0	89
Szellőző- és klímaberendezés-szerelő	0	0	0	26	25	1	0	0	0	26
Személyügyi gazdálkodó	0	0	0	39	39	0	0	0	0	39
Személyügyi ügyintéző	0	0	0	74	68	6	0	0	0	74
Szerkezetlakatos	0	0	0	43	42	1	0	0	0	43
Szobafestő-mázoló és tapétázó	4	0	4	91	84	7	0	0	0	95
Szociális asszisztens	0	0	0	90	89	1	0	0	0	90
Szociális gondozó és ápoló	38	38	0	541	529	12	28	28	0	607

68. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Szociális gondozó és szervező	0	0	0	87	82	5	18	18	0	105
Szociális, gyermek- és ifjúságvédelmi ügyintéző	0	0	0	119	116	3	17	17	0	136
Szőnyegszövő	0	0	0	45	43	2	0	0	0	45
Takarító	15	15	0	458	441	17	0	0	0	473
Társadalombiztosítási ügyintéző	70	67	3	202	184	18	0	0	0	272
Termelésirányító	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8
Töltőállomás-kezelő, eladó	12	12	0	11	11	0	0	0	0	23
Tüzelő- és építőanyag-kereskedő	13	13	0	0	0	0	0	0	0	13
Ügyfélszolgálati asszisztens	0	0	0	12	9	3	0	0	0	12
Vájár (mélyművelő)	0	0	0	47	45	2	0	0	0	47
Vállalkozásszervező	0	0	0	30	30	0	0	0	0	30
Varrómunkás	0	0	0	27	27	0	0	0	0	27
Vasszerelő	0	0	0	16	16	0	0	0	0	16
Vegyianyaggyártó	21	21	0	36	30	6	0	0	0	57
Vendéglátó eladó	18	18	0	0	0	0	0	0	0	18
Vendéglátó menedzser	0	0	0	29	28	1	0	0	0	29
Vendéglátó vállalkozó	315	312	3	1694	1530	164	12	12	0	2021
Villamosmű-kezelő	0	0	0	26	26	0	0	0	0	26
Villamosművi blokkgépész	0	0	0	13	13	0	0	0	0	13
Villamosművi gőzturbinagépész	0	0	0	25	25	0	0	0	0	25
Villamosművi kalorikus gépész	0	0	0	10	10	0	0	0	0	10
Villamosművigázturbinagépész	0	0	0	13	13	0	0	0	0	13
Villámvédelem felülvizsgálója	0	0	0	128	128	0	0	0	0	128
Villanyszerelő	0	0	0	175	148	27	0	0	0	175
Virágkötő	45	45	0	0	0	0	0	0	0	45
Vízvezeték- és központifűtés-szerelő	30	30	0	20	20	0	0	0	0	50
Zöldség- és fűszernövény-termelő	14	14	0	0	0	0	0	0	0	14
Összesen	3 193	3 134	59	23 077	21 837	1 240	333	322	11	26 603

69. táblázat: Bejelentett iskolai rendszerű képzés szerinti szakmákban képesítést szerettek száma (2007)

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
ABC-eladó	18	18	0	0	0	0	0	0	0	18
Ács-állványozó	7	7	0	0	0	0	0	0	0	7
Agrárközgazdasági és áruforgalmazó technikus	0	0	0	18	18	0	0	0	0	18
Alkalmazott fotográfus	6	6	0	0	0	0	0	0	0	6
Általános vegyésztechnikus	33	33	0	0	0	0	0	0	0	33
Ápolási asszisztens	22	22	0	0	0	0	0	0	0	22
Ápoló	126	126	0	153	111	42	14	14	0	293
Asztalos	47	45	2	1	1	0	20	19	1	68
Autóelektronikai műszerész	48	44	4	21	21	0	22	15	7	91
Automatizálási technikus (a szakirány megjelölésével)	6	5	1	0	0	0	0	0	0	6
Autószerelő	100	99	1	25	24	1	7	7	0	132
Burkoló	7	7	0	0	0	0	0	0	0	7
Cukrász	0	0	0	19	17	2	1	1	0	20
Csecsemő- és gyermekápoló	22	22	0	12	9	3	0	0	0	34
Csecsemő- és kisgyermekgondozó	31	31	0	46	46	0	0	0	0	77
Díszműkovács	7	7	0	0	0	0	0	0	0	7
Dísznövény- és zöldségtermesztő	6	4	2	0	0	0	0	0	0	6
Dísznövénykertész	13	12	1	26	26	0	0	0	0	39
Dívat-stílustervező	14	10	4	0	0	0	0	0	0	14
Egészségügyi operátor	15	15	0	0	0	0	0	0	0	15
Elektronikai műszerész	39	28	11	0	0	0	0	0	0	39
Elektrotechnikai technikus	28	28	0	0	0	0	0	0	0	28
Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő	180	179	1	28	21	7	76	72	4	284
Élelmiszer-minősítő technikus	11	9	2	0	0	0	0	0	0	11
Energiatermelő és -hasznosító technikus (a szakirány megjelölésével)	17	14	3	0	0	0	0	0	0	17
Építőanyag-ipari technikus	22	22	0	0	0	0	0	0	0	22
Épületburkoló	14	14	0	2	2	0	0	0	0	16
Épületgépész-technikus	35	34	1	0	0	0	0	0	0	35
Erdésztechnikus	0	0	0	63	47	16	0	0	0	63
Erdőművelő	15	15	0	0	0	0	0	0	0	15

69. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Erősáramú elektronikai technikus	31	26	5	10	9	1	0	0	0	41
Európai üzleti asszisztens	13	11	2	0	0	0	0	0	0	13
Faipari technikus	11	11	0	0	0	0	0	0	0	11
Faipari termelésszervező	12	12	0	0	0	0	0	0	0	12
Fakitermelő	0	0	0	18	18	0	0	0	0	18
Falusi vendéglátó	0	0	0	0	0	0	14	14	0	14
Fémforgácsoló	17	16	1	48	41	7	11	6	5	76
Fényező-mázoló	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4
Festő (a tevékenység megjelölésével)	0	0	0	10	10	0	0	0	0	10
Fizioterápiás asszisztens	20	20	0	0	0	0	0	0	0	20
Fodrász	15	15	0	0	0	0	35	31	4	50
Fogtechnikus	10	9	1	0	0	0	0	0	0	10
Gazdálkodási menedzser asszisztens (a szakok megjelölésével)	0	0	0	0	0	0	15	12	3	15
Gazdasági informatikus II.	22	20	2	0	0	0	22	21	1	44
Gázvezeték- és -készülékszerelő	21	14	7	0	0	0	0	0	0	21
Gépipari számítástechnikai technikus	58	30	28	22	15	7	24	18	6	104
Gépipró és szövegszerkesztő	20	20	0	0	0	0	2	2	0	22
Géplakatos	59	48	11	0	0	0	0	0	0	59
Grafikus (a tevékenység megjelölésével)	22	22	0	14	13	1	0	0	0	36
Gyermek és ifjúságvédelmi asszisztens	44	43	1	0	0	0	0	0	0	44
Gyógypedagógiai asszisztens	51	51	0	0	0	0	0	0	0	51
Háztartás-elektronikai műszerész	0	0	0	5	3	2	0	0	0	5
Hegesztő	36	36	0	0	0	0	28	23	5	64
Híradásipari technikus	26	26	0	0	0	0	0	0	0	26
Humán controlling ügyintéző	19	19	0	0	0	0	0	0	0	19
Húsipari szakmunkás	20	20	0	0	0	0	0	0	0	20
Idégen nyelvi menedzserasszisztens	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
Idégen nyelvi ügyintéző titkár	0	0	0	0	0	0	2	1	1	2

69. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Idegenforgalmi szakmenedzser	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5
Idegenforgalmi technikus	16	16	0	22	19	3	0	0	0	38
Idegenforgalmi ügyintéző	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3
Idegenvezető	0	0	0	61	56	5	0	0	0	61
Igazgatási ügyintéző	13	13	0	0	0	0	16	6	10	29
Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	14	14	0	0	0	0	14	12	2	28
Informatikus (a tevékenység megjelölésével)	37	37	0	0	0	0	50	32	18	87
Integrált ügyfélkapcsolatok asszisztense	7	7	0	0	0	0	0	0	0	7
Ipari elektronikai technikus	56	52	4	24	24	0	0	0	0	80
Ipari- és kereskedelmi hűtőgép-szerelő	23	21	2	0	0	0	0	0	0	23
Ipari informatikai technikus	9	4	5	0	0	0	5	2	3	14
Irodagép-technikus	36	26	10	0	0	0	0	0	0	36
Irodai asszisztens	19	17	2	0	0	0	0	0	0	19
Irodavezető	7	7	0	0	0	0	21	21	0	28
Jogi asszisztens	66	56	10	28	28	0	49	36	13	143
Karosszérialakatos	67	64	3	49	49	0	0	0	0	116
Kerámiakészítő	6	6	0	0	0	0	0	0	0	6
Kereskedelmi menedzser	0	0	0	0	0	0	16	15	1	16
Kereskedelmi szakmenedzser	0	0	0	2	2	0	5	2	3	7
Kereskedelmi technikus	143	128	15	48	47	1	35	23	12	226
Kiadványszerkesztő	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8
Kozmetikus	58	57	1	15	13	2	0	0	0	73
Kőműves	17	17	0	0	0	0	11	11	0	28
Könyvkötő asszisztens	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Környezetvédelmi technikus (a szak megjelölésével)	19	15	4	0	0	0	12	11	1	31
Közlekedésgépészeti technikus, közúti jármű-gépész	39	39	0	19	18	1	6	4	2	64
Közlekedésüzem-viteli, gépjárműüzemi technikus	11	11	0	0	0	0	0	0	0	11
Közlekedésüzem-viteli, szállítmányozási technikus	24	23	1	0	0	0	13	9	4	37
Kultúrcikk-kereskedő	0	0	0	12	12	0	6	6	0	18
Külkereskedelmi ügyintéző	24	23	1	24	21	3	28	16	12	76
Logisztikai ügyintéző	42	42	0	17	17	0	0	0	0	59
Magasépítő technikus	0	0	0	25	20	5	28	21	7	53

69. táblázat folyt.

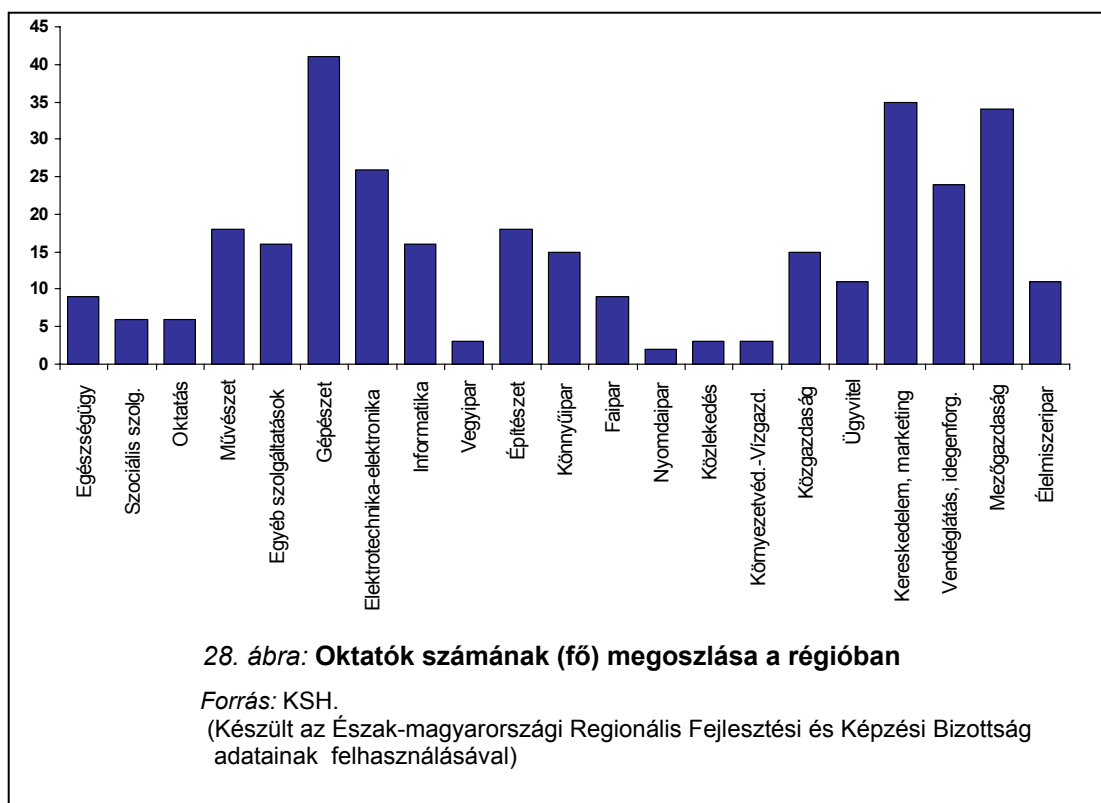
OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Marketing- és reklámmenedzser	0	0	0	0	0	0	12	8	4	12
Marketing- és reklámügyintéző	0	0	0	53	51	2	58	48	10	111
Mechatronikai technikus	61	37	24	0	0	0	0	0	0	61
Mentőápoló	19	19	0	0	0	0	0	0	0	19
Mezőgazdasági gépész	8	4	4	0	0	0	0	0	0	8
Mezőgazdasági gépésztechnikus	12	9	3	0	0	0	0	0	0	12
Mezőgazdasági technikus	0	0	0	13	13	0	0	0	0	13
Motorfűrészes-kezelő	0	0	0	10	10	0	0	0	0	10
Multimédia-fejlesztő	45	45	0	0	0	0	38	31	7	83
Műanyag-feldolgozó	22	21	1	0	0	0	0	0	0	22
Műszaki informatikai mérnökasszisztens	41	26	15	0	0	0	0	0	0	41
Műszaki számítástechnikai technikus	7	7	0	0	0	0	0	0	0	7
Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai menedzser	5	5	0	0	0	0	8	4	4	13
Nőiruha-készítő	6	6	0	11	11	0	0	0	0	17
Növénytermesztő gépész	0	0	0	17	16	1	11	11	0	28
Ötvös (az anyag és a tevékenység megjelölésével)	5	5	0	0	0	0	0	0	0	5
Pedagógiai asszisztens	0	0	0	0	0	0	11	11	0	11
Pék	51	31	20	0	0	0	0	0	0	51
Pék-cukrász	37	28	9	0	0	0	0	0	0	37
Pénzügyi szakügyintéző	42	32	10	24	18	6	0	0	0	66
Pénzügyi-számviteli ügyintéző	137	123	14	21	17	4	61	29	32	219
Pincér	61	59	2	67	58	9	1	1	0	129
Projektmenedzser asszisztens	14	14	0	0	0	0	0	0	0	14
Rendőr	5	5	0	0	0	0	0	0	0	5
Ruhaiipari technikus (a szakirány megjelölésével)	15	15	0	10	10	0	0	0	0	25
Ruházati kereskedő	21	20	1	12	9	3	33	33	0	66
Szakács	104	99	5	71	60	11	2	2	0	177

69. táblázat folyt.

OKJ megnevezés	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Számítástechnikai műszerész	20	14	6	0	0	0	0	0	0	20
Számítástechnikai programozó	13	13	0	0	0	0	15	13	2	28
Számítástechnikai szoftver-üzemeltető	79	63	16	69	57	12	62	34	28	210
Számítógép-kezelő (-használó)	17	15	2	0	0	0	0	0	0	17
Számítógéprendszer-programozó	31	29	2	3	0	3	0	0	0	34
Számviteli szakügyintéző	13	5	8	0	0	0	0	0	0	13
Szárastészta-készítő	15	15	0	0	0	0	0	0	0	15
Szerkezetlakatos	9	9	0	0	0	0	19	9	10	28
Szerszámélező	9	9	0	0	0	0	0	0	0	9
Színész II. (segédszínész)	19	19	0	0	0	0	0	0	0	19
Szobafestő-mázoló és tapétázó	24	24	0	1	1	0	9	9	0	34
Szobrász (az anyag és a tevékenység megjelölésével)	8	7	1	0	0	0	0	0	0	8
Szociális gondozó és ápoló	3	3	0	22	18	4	0	0	0	25
Szociális gondozó és szervező	12	12	0	0	0	0	0	0	0	12
Táncos (a műfaj és a szak megjelölésével)	3	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Távközlési technikus	11	11	0	0	0	0	0	0	0	11
Textilrajzoló és -modelltervező asszisztens	7	7	0	0	0	0	0	0	0	7
Tűzzománczott-dísz tárgy készítő II.	5	4	1	0	0	0	0	0	0	5
Ügyfélszolgálati asszisztens	7	6	1	0	0	0	0	0	0	7
Ügyintéző titkár	25	21	4	0	0	0	23	15	8	48
Üvegműves	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Vadgazdálkodási technikus	0	0	0	20	18	2	0	0	0	20
Vállalkozási ügyintéző	74	66	8	10	7	3	14	7	7	98
Vámügyintéző	31	27	4	0	0	0	0	0	0	31
Varrómunkás	5	4	1	0	0	0	0	0	0	5
Vas- és műszaki kereskedő	15	15	0	0	0	0	13	12	1	28
Vasbeton- és műkökésztő	3	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Vasútüzemvitel-ellátó	14	11	3	0	0	0	0	0	0	14

69. táblázat folyt.

	Borsod-Abaúj-Zemplén megye			Heves megye			Nógrád megye			Összes vizsgázó száma
OKJ megnevezés	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	Vizsgázók száma	Sikeresen vizsgázók száma	Sikertelenül vizsgázók száma	
Vendéglátó eladó	39	39	0	4	4	0	0	0	0	43
Vendéglátó technikus	36	29	7	117	93	24	14	10	4	167
Villamosgép- és készülékszerelő	0	0	0	0	0	0	15	14	1	15
Villanyszerelő	17	17	0	19	17	2	12	12	0	48
Virágkötő-berendező	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5
Vízvezeték- és központifűtés-szerelő	31	26	5	0	0	0	0	0	0	31
Zöldség- és fűszernövény-termelő	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Összesen	3 487	3 161	326	1 486	1 291	195	1 040	796	244	6 013

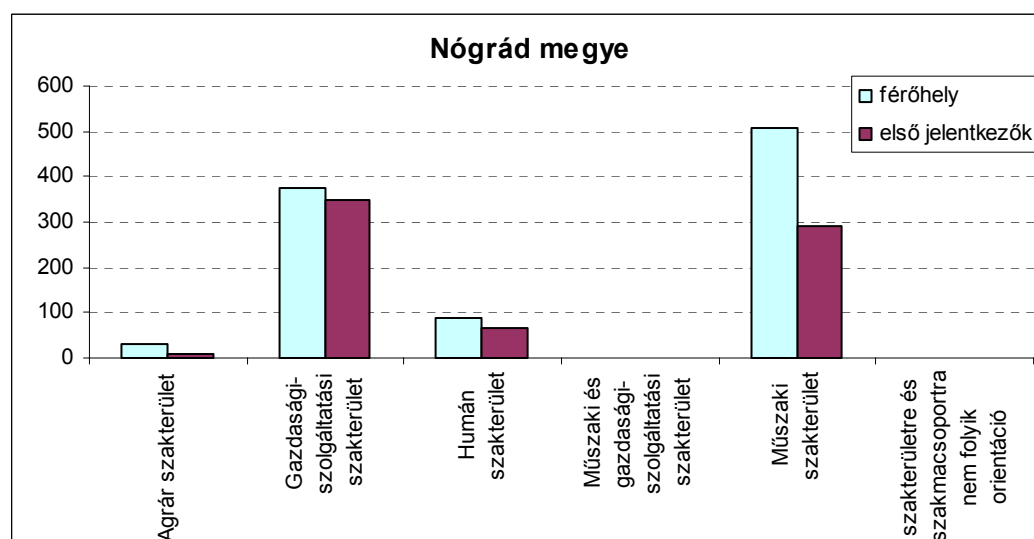
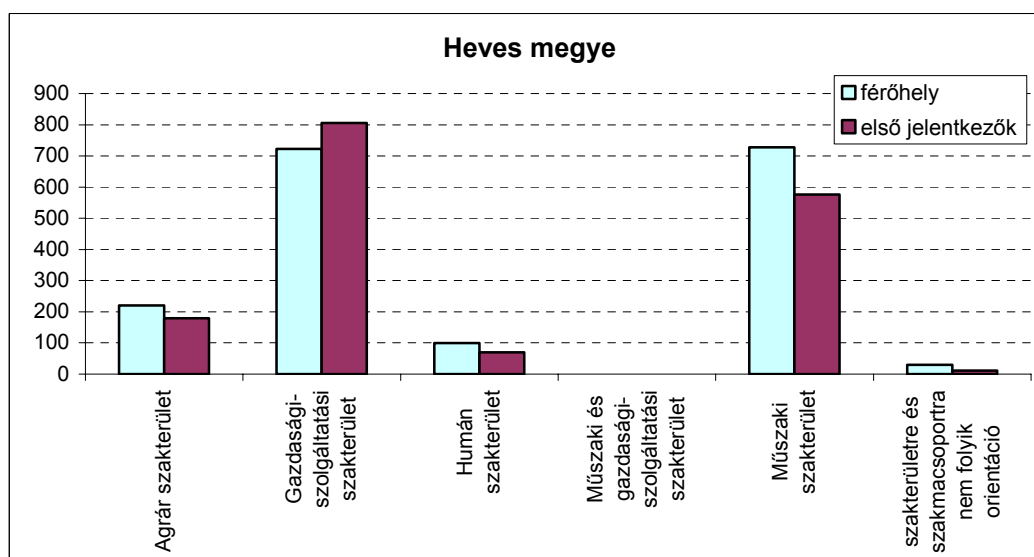
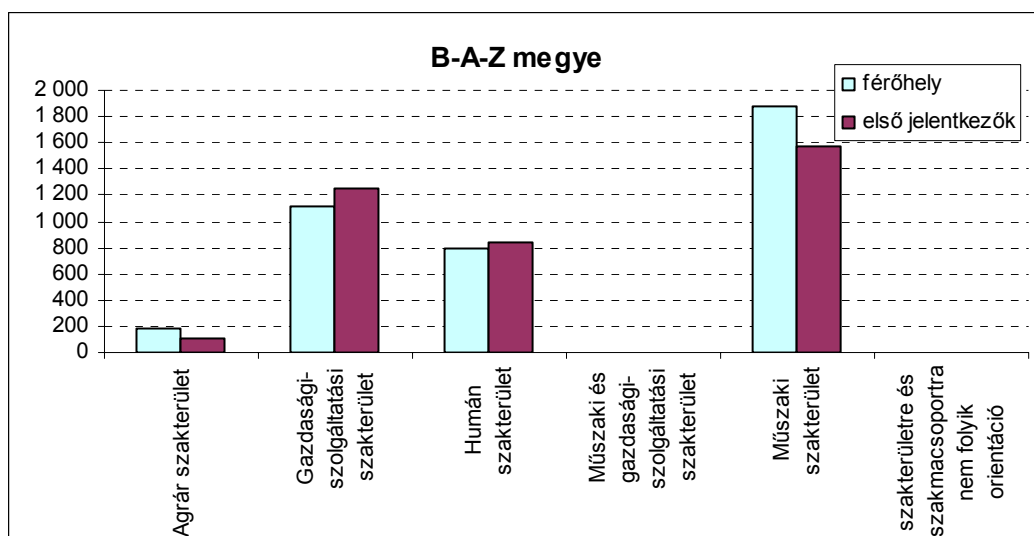
d) Nőtt az iskolarendszeren kívüli szakmai képzések száma. Elgondolkodtató azonban, hogy a növekedés mértéke a régióban az országos rangsor alapján a legalacsonyabb (70. táblázat).

70. táblázat: A képzések fő adatainak alakulása 2005-2006 és 2006-2007-es tanév között régióként (2005-2006 = 100 %)

Régió	A képzések száma (db)	A beíratkozottak száma (fő)	A képzések száma (db)	A beíratkozottak száma (fő)	Változás (fő)
	2005-2006.		2006-2007.		
Közép-Magyarország	319	45.883	231	19.666	- 26.217
Közép-Dunántúl	203	18.110	195	17.321	- 789
Nyugat-Dunántúl	193	15.145	191	16.013	867
Dél-Dunántúl	211	15.792	212	16.011	219
Észak-Magyarország	211	20.185	212	19.666	- 519
Észak-Alföld	210	23.494	216	23.798	304
Dél-Alföld	246	23.421	246	23.841	420
Összesen:	1.593	162.030	1.503	164.154	

Forrás: OKÉV (szakképzési adatok)

e) Változatlan a gazdasági-szolgáltatási és az un. humán szakmák végzettséget szerezni szándékozók száma (29. ábra, 71. táblázat), holott az igény csökken ezek iránt.

29. ábra: Szakközépiskola szakterületenkénti megoszlása első jelentkezés alapján
Forrás: KSH adatok

71. táblázat: Szakiskolai, Speciális szakiskolai és szakközépiskolai képzésben résztvevők száma szakterületenként (B-A-Z., Heves, Nógrád megye) (2006)

Megye	Szakterület	Szakiskolai oktatásban résztvevők száma	Szakközépiskolai oktatásban résztvevők száma	Összesen
B-A-Z	agrár	652	147	799
	gazdasági	1.557	1.774	3.331
	humán	688	2.552	3.240
	műszaki	2.791	1.735	4.526
Heves	agrár	305	224	529
	gazdasági	849	671	1.520
	humán	300	508	808
	műszaki	1.236	678	1.914
Nógrád	agrár	97	7	104
	gazdasági	345	528	873
	humán	197	80	277
	műszaki	772	419	1.191
Összesen		9.789	9.323	19.112

Létszám	Szakterület	Szakiskolai oktatásban résztvevők száma	Szakközépiskolai oktatásban résztvevők száma	Összesen	
Régió	agrár	1.054	378	1.432	7,5
	gazdasági	2.751	2.973	5.724	29,9
	humán	1.185	3.140	4.325	22,6
	műszaki	4.799	2.832	7.631	39,9
	összesen:	9.789	9.323	19.112	100,0

f) Egyre nagyobb arányban jelentkeztek a számítástechnikával, a környezetvédelemmel összefüggő szakképesítésekre. Az ún. divatszakmák azonban a munkaerőpiacon nem mindig keresettek, így e folyamat nemcsak változást okozott, hanem konzerválta is a munkaerőpiac szerint változtatásra érett struktúráját.

Mindhárom megyében elhelyezkedési gondokkal küzdenek például a fodrász szakmában végzettek, de probléma volt a kereskedelmi-vendéglátóipari szakmai végzettségűek tartós elhelyezkedésével is. Ez a közismert tény nem zavarta az iskolákat abban, hogy ezt a képzési formát zavartalanul indítsák, mivel a jelentkezők száma minden évben biztosította a létszám feltöltését.

A kedvezőtlen társadalmi presztízsű szakmákra – függetlenül a gazdaság tényleges igényeitől – nem jelentkeznek elegendően, így az ide tartozó szakmacsoportban, szakmában érdekelt munkaadók az elmúlt években állandóan munkaerőhiánnyal küzdöttek.

A nagyüzemi mezőgazdasági szakmák (pl. mezőgazdasági gépjavító és karbantartó, mezőgazdasági gépész, mezőgazdasági gépszerelő, zöldség- és gyümölcsfeldolgozó) látványosan visszaszorultak. Folyamatosan csökkent a tanulói (és szülői) érdeklődés a ruhaipar iránt. Erre a képzésre a munkaerőpiacon lenne igény, de a várható alacsony jövedelmek, a feszített munkatempó miatt a képző intézményekbe nehéz a beiskolázás. Hasonló problémát érzékeltünk a pék szakma esetében is, ahol a kereseti lehetőségek, a komoly teljesítményelvárások mellett a kedvezőtlen munkaidőbeosztás is hátrányosan befolyásolta a beiskolázást.

g) A munkáltatók (bár a gyakran változó közgazdasági szabályozók miatt nem vállalkoznak hosszabb távú gazdasági prognózisokra) különösen a külföldi érdekeltségű vállalkozások elsősorban fizikai szakmákban (forgácsoló, lakatos, faipari szakmunkás) a miskolci, az egri és a salgótarjáni tapasztalatok alapján keresnek munkavállalókat. (A gazdaságból származó információk beszerzését, a közvetlen kapcsolatok kiépítését az önkormányzatok a szakképző iskolákra bízták. E kapcsolatok azonban elsősorban nem a képzés szerkezetére, hanem a gyakorlati képzőhelyek biztosítására, az iskola számára közvetlenül átadott szakképzési hozzájárulás nagyságára voltak hatással.

h) A munkaügyi központok a munkaadók állásigény bejelentéseit a foglalkozások rendszere (FEOR) szerint, a munkát keresőket a keresett állás, és nem a munkát kereső szakképzettsége szerint tartják nyilván. A szakképzés szerkezetére vonatkozó adatokat a közoktatási statisztika az Országos Képzési Jegyzék szerint rögzíti.

Az összehasonlítás nehéz és csak bizonyos fenntartásokkal lehet elemzési céllal felhasználni, mivel a két rendszer szerinti foglalkozások és szakképesítések egyértelműen nem feleltethetők meg egymásnak.

Az említett gondok miatt egyetlen állami szerv sem foglalkozott a régióban a munkaerő kereslet és a képzési kínálat ilyen formájú összevetésével. A munkaerőpiaci információs rendszer további problémája, hogy nem fedti le a tényleges munkaerő-keresletet. A munkaügyi központok az adatfelvételnél abban érdekelte, hogy a nagyobb létszámú foglalkoztatókat keressék fel a reprezentatív felmérés során. Ezek általában a gyártósorral dolgozó cégek, amelyek alapvetően betanított munkásokat igényelnek. A munkaadók által bejelentett foglalkoztatási igények is részlegesen, mivel a foglalkoztatási törvényben megfogalmazott munkaerő igény bejelentési kötelezettség elmulasztásának szankcionálására nincs lehetőség. A kis létszámú, egy-két fő foglalkoztatását tervező vállalkozások igényei nem jelennek meg, ezzel gyakorlatilag bizonyos szakmák eleve kiszorulnak a munkaügyi szervek (végső soron a szakképzést fenntartók) látóköréből.

i) A végzett tanulók munkanélkülivé válása a szakképzési rendszer strukturális aránytalanságaira, a szakközépiskolák kibocsátása és a munkaerőpiac felvevőképessége közötti összhang hiányára, ill. arra enged következtetni, hogy a szakképzés rendszere még ma sem alkalmazkodik rugalmasan a munkaerőpiac igényeihez. Olyan szakmákban, szakmacsoportokban is folyik képzés, amelyek a munkanélküliek piacán folyamatosan jelen vannak (pl. eladók).

A pályakezdők iránti érdeklődés a megyei munkaügyi központ adatai szerint elsősorban a külföldi tulajdonú vállalatok részéről jelentkezett. A cégek többsége általában gyakorlott munkaerőt keres.

j) A szakmák iránti kereslet változott, ill. további változása várható a piaci igények figyelembevételével (60. táblázat).

Konklúziók

Veszélyek:

- A képzési kereslet és kínálat nincs összhangban. A régió gazdasági szerkezete és a szakképzés kínálati oldala között nincs szignifikáns összefüggés. A munkaerőpiaci szükséglet szempontjából már feszültség van a szakmunkások iránti munkaerőigény és a szakiskolai tanulólétszám-alakulás között, különösen akkor, ha figyelembe vesszük a szakiskolákban továbbtanulók csökkenő arányát is. Ez a trend akkor is aggasztó, ha tekintetbe vesszük, hogy a munkaerő pótlási szükségletének csak egy részét adja az iskolarendszerből kikerülő állomány, figyelembe kell venni az át- és továbbképzésekben résztvevőket, a középiskolai végzettséggel is rendelkező szakmunkásokat, stb. Másik szempont azonban, hogy a gazdaság szereplői előtt egyre inkább felértékelődnek a szakmájukat magas szinten művelő, önállóan dolgozni képes, megbízható, jól képzett szakmunkások.
- Előbb-utóbb szembesülniük kell a régió iskolarendszerű szakképzőhelyeinek avval, hogy azok az intézmények, amelyek nem tudnak váltani, elvesztik működőképességüket, mert egyrészt az iskolarendszeren kívüli képzőhelyek is érdekelték a képzési piacokon, másrészt a multinacionális cégek maguk biztosítják a speciális szakképesítés megszerzését. Azaz új szereplők jelennek meg a képzési piacon, ami tovább rontja az iskolai jellegű szakképzés esélyeit.
- A szakmaszerkezet átalakulása időnként pszeudó igények alapján történt(nik).
- A kínálatbővítést fékezheti a tanári kar felkészületlensége.
- Megszűntek a személyes munkaerőpiaci kapcsolatok, a családon belüli minták és tradíciók.
- A munkaadók igényei (prognózisai) bizonytalanok és garanciák nélküli.
- A képzőhelyek többsége alulinformált a munkaerőpiaci folyamatokról.
- Verseny folyik a tanulókért (fejkvótáért), így munkaerőpiaci szempontból irreleváns szakmák is megmaradnak, ill. arra alkalmatlanok is bennmaradnak a képzési rendszerben.
- A szakmaválasztást elsősorban a divat, valamint az iskolák kínálata befolyásolja.
- Forrás hiányában valamennyi képzőhely nem fejleszthető.
- Az iskolarendszeren kívüli szakképzést folytató intézmények elszívó hatása erősödik.

- Az iskolarendszeren kívüli hallgatók tekintetében nem rendezett a gyakorlati oktatás, hiszen egyes hallgatók a munkájuk megtartása érdekében tanulnak, míg más hallgatók az elhelyezkedésük érdekében. Míg az előbbieknek erőteljesen specializált a gyakorlati tudása, az utóbbiaknak pedig nincs módjuk kellő begyakorlásra. Reális esély lehet e súlyos probléma megoldására a gyakorlati szintvizsga bevezetése.
- Az iskolák kényelmi-, adottságbeli okokból a kívánatosnál lassabban változtatják oktatási kínálatukat.
- A képzőhelyeknek nincs reális képe végzettjeik elhelyezkedéséről, az iskolák többsége a végzést követően teljesen elveszíti kapcsolatát volt hallgatóival.
- Romlik a beiskolázhatók szociális háttere, hozott ismeretanyaga, ami egyre több pedagógiai problémát vet fel !
- A növekvő arányú roma lakosság körében változatlanul az átlagosnál rosszabbak az iskolázottsági mutatók, így romlanak a munkábaállási esélyeik. Különösen kedvezőtlenek a roma nők munkaerőpiaci kilátásai !
- A régióban nőtt az érettségit is adó középiskolákban továbbtanuló fiatalok létszáma, ami azt eredményezte, hogy a szakiskolákba a leggyengébb tanulási képességekkel rendelkező tanulók jelentkeznek. A meghosszabbított és emelt szintű közismereti képzés követelményeit a szakiskolai tanulók meghatározó hányada nem tudja teljesíteni, amely növekvő számú bukást és lemorzsolódást, alacsony szintű elméleti tudást eredményez a 9. és a 10. évfolyamokon. Így a 16. életévig tartó tankötelezettséget a régió szakiskolái sokszor nem tudják biztosítani: a lemorzsolódás aránya – a csökkenés ellenére – még mindig ebben az intézménytípusban a legnagyobb.

Erősségek:

- Kialakult intézményrendszer, működőképes infrastruktúra.
- Megindult a képzési profil és a szakmaszerkezet átalakulása a régió szakképző intézményeiben.

Gyengeségek:

- Gyakorlati feltételek színvonala nem minden esetben felel meg a XXI. század kívánalmainak.
- Régió szakképző intézményeinek együttgondolkodása esetleges.
- A gazdasági igények ismeretének esetlegessége.
- Tanári kar nyelvismerete és mobilitási potenciálja alacsony.

- A gyakorlati képzés tárgyi-technikai-technológiai feltételei az elmúlt évtizedben több vonatkozásban romlottak, a nagyvállalati gyakorlati képzőhelyek megszűnése döntő hatású, kedvezőtlen változás volt. A szakközépiskolai expanzió következtében a szakiskola tárgyi-technikai feltételeinek a javítására arányaiban jóval kevesebb pénz jutott, mint a szakközépiskolára.

Lehetőségek:

- Hálózatépítés. Az iskoláknak egyre inkább fel kell ismernie, hogy „egyedül nehezebben megy”. Ki kell alakítani az együttműködő partnerségi kört, amelyben helyet kell kapjanak a társintézményeken túl a gazdaság szereplői is.
- Határon túli képzőhelyekkel közös programok indítása.
- Nyugat-európai képzőhelyekkel közös programok indítása.
- Új módszerek és képzési formák bevezetése.
- Képzési gyakorlatorientáltságának erősítése.
- Területi koncentráció lehetőséget ad a pénzügyi- és szakmai erők koncentrációjára.
- A gazdasági kamarák szervezésével, koordinálásával megvalósuló szintvizsgák első-sorban a gyakorlatigényes szakmákban biztosíthatják a gyakorlati képzés ellenőrzését, illetve minőségbiztosítást. Ez a megoldás ösztönözheti a szakképzés munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodását.
- Erősíteni kell a pályaorientációs tevékenységet.
- Regionális és kistérségi munkaerőpiaci prognózisok összeállítása, szakképző intézményekhez történő visszacsatolása.
- Az iskoláknak fel kell ismerni a saját információs rendszer szükségességét. Csak ennek birtokában van lehetőségük a profil változtatására, a képzések rugalmasabbá tételére.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani az alacsony gazdasági teljesítményű térségekben a szakmaszerzési beiskolázási propagandára. Ezt a tevékenységet nem 14 éves korban kell megkezdeni az általános iskola 8. osztályában, hanem jóval korábban. Különösen fontos ez a roma fiatalok körében, ahol a továbbtanulási hajlandóság jóval alacsonyabb, mint korosztályos társaiké. A továbbtanulásra való mentális és ismeretbeli felkészítés az utóbbi esetben jóval korábban kell, hogy megkezdődjön. (Beigazolódott, hogy egy-két látványos akció nem hoz tartós eredményt! Az esetleges költségsszigorító intézkedések ezeket a területeket ezért nem érinthetik, ill. a pályázatokkal további forrásokat kell szerezni!)

4. Javaslatok

A szakképzés fejlesztési irányainak meghatározásakor egyrészt az Észak-magyarországi régió demográfiai előrejelzéséből, másrészt a gazdaság szereplőinek elvárásaiból, továbbá a nemzetközi tendenciákból indultunk ki. Ez utóbbit alapvetően az indokolja, hogy az Európai Unióban a kilencvenes években jelentősen emelkedett az állástalanok aránya, és lassult a gazdasági növekedés. Ez kedvezőtlenül hatott a hazai foglalkoztatásra, és kihat iparunk húzó ágazataira. Ez európai piacok szinte kizárólag a legmagasabb technológiai színvonalú termékeket várja. Az elkövetkező években új versenytársakkal is számolnunk kell: míg a kilencvenes évtizedben az olcsó és magasan képzett munkaerővel még jelentős vonzerőt jelentettünk a nemzetközi befektetők számára, addig a 2000-es években már küzdelmet kell folytatnunk a délkelet-ázsiai országok tökevonzó képességének robbanásszerű növekedésével. Ma már nem az olcsó munkaerő jelentheti hazánk esetében a legfőbb vonzerőt, hanem a magas képzettségi színvonal, a munkaerő megbízhatósága, a fejlett infrastruktúra és nem utolsósorban a társadalmi stabilitás.

Demográfiai- és gazdasági előrejelzéseink időhorizontja: a 2021.

A prognózisok készítésekor nem a jelenlegi tendenciákat vetítjük előre. Nem tehető meg ez azért sem, mert az a típusú közelítésmód eleve a diszparitások növekedésével számolna. A prognózis (a tévedés bizonyos határok közötti jogának megtartása mellett) a munkaerőpiaci igényeket befolyásoló társadalmi-gazdasági tendenciák miatt nélkülözhetetlen.

Az elkövetkező időszakban (2013-ig) a hazai gazdasági és társadalmi folyamatokat alapvetően az Európai Unió tagsággal járó konzekvenciák határozzák meg. Ezek közül témánk szempontjából az alábbiakat érdemes kiemelni:

- Érdemi változás nem várható a hazai gazdaságirányítás rendszerében 2010-ig.
- A magyar gazdaságra változatlanul jelentős hatást gyakorol a nemzetközi konjunktúra; ennek esetleges pozitív hatásait elsősorban az ipari termékeket exportálók és a külföldi érdekeltségű vállalkozások tudják kihasználni.
- Az agráriumban foglalkoztatottak száma várhatóan tovább csökken.
- A feketemunka aránya (a megszorítások hatására) várhatóan emelkedni fog.

- A hazai GDP növekedési üteme 2013-ig éves szinten 2,5-3,0 % körül lesz, meghaladja az EU átlagos növekedési ütemét; ezzel párhuzamosan a munkanélküliségi ráta növekedése (1,5 -2,0 % ponttal) várható.
- A szakmunkások jelentősebb tagállami irányú munkaerőpiaci mozgásra nem lehet számítani. A tagállamokból érkező munkaerő a szakképzésben résztvevők munkaerőpiaci pozíciót (szemben a felsőfokú végzettségűekkel) érdemben nem befolyásolja.

Az Észak-magyarországi régió gazdaságát 2020-ig az alábbi hatások befolyásolják:

- A Kelet-szlovákiai és a Dél-lengyelországi régiók társadalmi-gazdasági folyamatainak régióra gyakorolt hatása nő.
- A kistérségek közötti (különösen az EU forrásaként folyó) verseny felerősödik.
- Javul a régió elérhetősége, ill. a régión belüli logisztikai viszonyok.
- Regionális tudásközpont(ok) jönnek létre.
- *Vegyipar*: tovább nő az ágazaton belül a tőkekoncentráció és a K+F igény; a vegyipari társaságok és a kapcsolódó érdekeltségek tőzsdei árfolyam érzékenysége nő, erősödik a fúziós tendencia.
- *Mezőgazdaság, élelmiszergazdaság*: tovább nő a mező és élelmiszergazdasági integrációk súlya; tovább nő a bio-termékek és készítmények iránti igény; az 1-2 személyes gazdaságok száma csökken.
- *Gépipar*: tovább nő az ágazat-, és ezen belül a hálózatok (klaszterek) súlya.
- *Turizmus*: nő a réteg (ifjúsági) és a speciális szolgáltatásokat nyújtó (egészségmegóvás, rekreáció) biztosító turizmus jelentősége.

A régió gazdasági felzárkózása elképzelhetetlen a gazdaság szerkezetének változtatása, a régió exportképességének növelése nélkül. A szerkezetváltáshoz kapcsolódóan tovább nő a tercier szektor foglalkoztató képessége (72. táblázat).

72. táblázat: Az egyes gazdasági ágakban foglalkoztatottak aránya, 1980-ban, 2006-ban és 2010-ben (%)

	1980.				2006.				2010.			
	B-A-Z	Nógrád	Heves	Országos	B-A-Z	Nógrád	Heves	Országos	B-A-Z	Nógrád	Heves	Országos
Mezőgazdaság	15,8	15,7	18,3	17,3	3,3	3,3	4,2	4,9	3,0	3,0	4,0	4,0
Ipar	44,2	43,7	37,3	35,1	31,2	31,2	35,5	22,1	40,0	40,0	40,0	35,0
Építőipar	6,8	7,0	8,1	7,6	5,5	4,3	5,5	8,2	6,0	5,0	5,0	5,0
Szolgáltatás	33,2	33,5	36,4	40,0	60,0	57,73	54,8	64,8	51,0	52,0	51,0	56,0
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az Észak-magyarországi régióra vonatkozó gazdasági prognózis kapcsán elvileg három alaphipotézis állítható fel:

- Az első változat szerint a régió, ill. a megyék gazdasági teljesítménye, a GDP növekedései üteme tartósan alatta marad az országos átlagnak (pesszimisztikus változat).
- A második változat szerint a GDP növekedési üteme egyre inkább összhangba kerül az országos átlaggal, így megindulhat a régió lassú, hosszan tartó felzárkózása.
- A harmadik változat azt feltételezi, hogy a régió gazdaságfejlődési dinamizmusa tartósan az országos átlagot meghaladó mértékű lesz, ami lehetőséget adna a gyors gazdasági felzárkózásra (optimisztikus változat).

A stratégia összeállításakor az első (pesszimisztikus) és a második (rediszttikus) változatot vettük figyelembe.

Az Észak-magyarországi régió 2013-ig terjedő (az előző időszakhoz kapcsolódó) szakképzési stratégiájának alapvető célja a gazdasági felzárkózás esélyének megteremtését támogató képzési és intézményhálózati struktúra kialakítása, ill. korábban az ehhez szükséges személyi, tárgyi feltételek meghatározása, ill. forrásteremtés.

A szakképzési stratégia azért is nélkülözhetetlen, mert az elkövetkező két évben az EU által nyújtott támogatások képezhetik a szakképzés fejlesztésére fordítható források meghatározó hányadát.

A stratégia alapvetően célokat tűz ki, módszereket határoz meg, felméri az erőforrásokat, ill. keresi azok biztosításának lehetőségét.

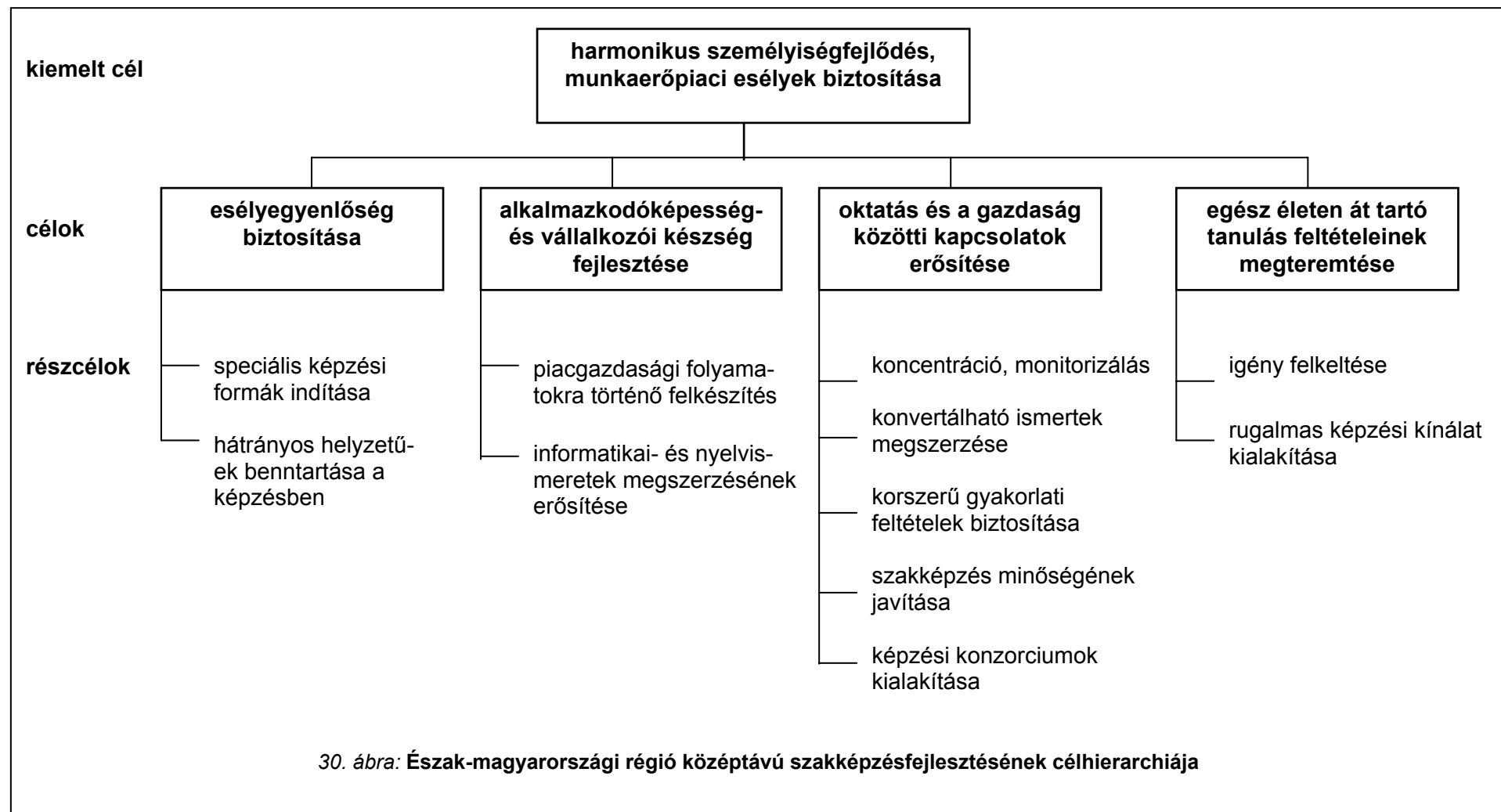
4.1 Célok, célhierarchia

Az Észak-magyarországi régió szakképzési stratégiájának célhierarchiáját a 30. ábra szemlélteti.

A stratégia kiemelt célja harmonikus személyiségfejlesztés, munkaerőpiaci esélyek biztosítása.

A fő cél indoklása:

Az iskolai rendszerű oktatás keretei között elsajátított tudás meghatározó módon befolyásolja a munkaerőpiacra belépők munkavállalási esélyeit és lehetőségeit. Ezért az oktatás-képzés rendszerének fejlesztésével biztosítani kell, hogy a fiatalok az iskolai rendszerű képzésben megszerezhessék azokat a kulcsfontosságú készségeket és ismereteket, amelyek nélkülözhetetlenek a munkaerőpiacra történő beilleszkedéshez. A képzésnek meg kell alapozni az egész életen át tartó tanulás iránti igényt. Stratégiai fontosságú az oktatási rendszer és a gazdaság közötti kapcsolatok erősítése. Az oktatási rendszer struktúrájának és az általa átadott tudásnak, készségeknek folyamatosan követnie kell a munkaerőpiac igényeit. Ösztönözni kell a munkavállalók formális, nem formális és informális tanulását.

A kiemelt cél elérését négy cél biztosítja:

- az esélyegyenlőség biztosítása,
 - az alkalmazkodóképesség és a vállalkozói készség fejlesztése,
 - az oktatás és a gazdaság közötti kapcsolatok erősítése,
- az egész életen át tartó tudás feltételeinek megteremtése.

Célok:

a) *Esélyegyenlőség biztosítása.* Ezen belül kiemelten kell kezelni:

- a hátrányos helyzetűek szakképzését;
- a roma fiatalok szakképzési rendszerben történő benntartását, szakképzettséget szerettek arányának növelését.

b) *Alkalmazkodó képesség és vállalkozói készség fejlesztése.* Ezen belül az alábbi részcélok fogalmazhatóak meg:

- a gazdaság igényeihez igazodó képzési kínálat kialakítása;
- a változó gazdasági környezethez igazodó vállalkozási készségek fejlesztése;
- megfelelő tartalmú képzési kínálattal és infrastruktúrával rendelkező rendszer kiépítése;
- informatikai- és nyelv ismeretek megszerzése;
- a versenyképességet javító képzési programok bevezetése.

c) *Oktatás és a gazdaság közötti kapcsolatok erősítése.* Ezen belül az alábbi célok megvalósítására kell törekedni:

- moduláris rendszerű, EU normáknak megfelelő szakképzés;
- konvertálható ismeretek megszerzése;
- korszerű gyakorlati feltételek biztosítása;
- képzési konzorciumok kialakítása;
- szakképzés minőségének javítása.

d) *Egész életen át tartó tanulás feltételeinek megteremtése.* Ezen belül az alábbi részcélok fogalmazhatóak meg:

- az ismeretszerzési, a szakmai mobilitás iránti igény növelése;
- a felnőttkori tanulásra való igény megteremtése;
- a munka világából kikerülő nők átképzési hajlandóságának növelése;
- rugalmas képzési-kínálat kialakítása.

4.2 Programok

Az előbbieken megfogalmazott célok elérése érdekében az Észak-magyarországi régió esetében az alábbi három stratégiai program (prioritás) fogalmazható (73. táblázat):

- életpálya tervezési program;
- hálózatfejlesztési program;
- képzésfejlesztési program.

Az egyes prioritásokhoz olyan operatív programokat rendeltünk, amelyek direkt és indirekt módon hozzájárulnak

- a képzettebb munkaerőpiac megteremtésével a régió gazdasági versenyképességének növekedéséhez;
- az egyének elhelyezkedési lehetőségeinek javításához és így az életszínvonaluk emeléséhez;
- a régió belüli társadalmi-gazdasági kohézió kialakításához.

A régió (2004-ben elfogadott) középtávú szakképzés-fejlesztési stratégiájában 10 programra tettünk javaslatot, amelyek ma is időszerűek bizonyos tartalmi továbbfejlesztéssel (pontosításokkal).

Ezek:

- *Útjelző*: tanácsadás fejlesztési program;
- *Empátia*: tanár felkészítő program;
- *Érvényesülés*: diák felkészítő program;
- *Háló*: a képzőhelyek kapcsolati rendszerének fejlesztési programja;
- *Mozgástér*: a képzésben résztvevők mobilitás növelési programja;
- *Tudás*: a szakképzés képzési struktúrájának fejlesztési programja;
- *Hozzáértés*: gyakorlati képzés fejlesztési programja;
- *Élettér*: a szakképzésen belüli átjárhatóság fejlesztési programja;
- *Kézfogás*: a képzésben résztvevőn vonzáskörét fejlesztő program;
- *Esély*: a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségi programja.

A programok önmagukban is zárt feladatokat jelentenek, ugyanakkor nem függetlenek egymástól. A közöttük meglévő ok-okozati kapcsolat sokrétű, amely további eredmény-növelő hatású (74. táblázat).

73. táblázat: Észak-magyarországi régió középtávú szakképzés-fejlesztési stratégiájának programstruktúrája

1. prioritás Életpálya tervezési program	2. prioritás Hálózatfejlesztési program	3. prioritás Képzésfejlesztési program
1.1 Tanácsadási program	2.1 Kapcsolatok, együttműködések fejlesztésének programja	3.1 Képzési struktúra fejlesztésének programja
1.2 Tanár felkészítő program	2.2 Gyakorlati képzés fejlesztési program	3.2 horizontális képzésfejlesztési program
1.3 Diák felkészítő program	2.3 Mobilitási program	3.3 Vonzáskör bővítési program
		3.4 Hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségének megteremtési programja

74. táblázat: Az operatív programok kapcsolatai

		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4
1.1	tanácsadói program				X			X	X	X	X
1.2	tanár felkészítői program	X			X	X	X	X		X	
1.3	diák felkészítési program		X			X	X		X		
2.1	kapcsolati-háló program						X	X	X	X	
2.2	gyakorlati képzésfejlesztési program	X	X	X	X		X	X	X	X	X
2.3	mobilitási program		X	X		X			X	X	
3.1	infrastruktúrafejlesztési program			X	X		X		X	X	X
3.2	horizontális fejlesztési program	X	X	X	X	X	X	X		X	X
3.3	vonzáskör bővítési program	X				X	X		X		X
3.4	hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatási programja	X	X	X	X				X		

A program struktúrája egységes, könnyen áttekinthető szorosan kapcsolódik az Új Magyarország Fejlesztési Terv operatív programjainak szerkesztéséhez (evvel is a forrás-teremtést kívántuk segíteni).

4.21 Életpálya tervezési program

Az életpálya-tervezés része a pályaaorientáció és pályaválasztás, amelynek segítenie kell a tanuló és a szülő által meghozott tudatos és racionális döntést.

Pályaaorientáció folyamatának eredményeképpen az egyénnek olyan személyes szakmai tervet kell készítenie, amely segíti, hogy konkrét céljaik legyenek; felismerteti, hogy választásaikért egyéni felelősségük van, amit egész életén át fel kell vállalni. A pályaaorientációnak fel kell ébresztenie a fiatalokban azokat az ambíciókat, amelyek információhiány vagy hátrányos helyzet vagy a személyes fejlődés üteme miatt magától nem jelentkezne. A szakközépiskolai képzésben a pályaaorientáció adhat keretet azoknak a szakmától független képességeknek a fejlesztéséhez, amelyek a munka világában feltétlenül szükségesek (pl.: az együttműködési képesség, kommunikációs képesség, probléma megoldási képesség, tervezési képesség).

Az életpálya tervezési program keretében három

- tanácsadói,-
- tanár felkészítői,-
- diák felkészítői

operatív program indítását javasoljuk.

Tanácsadói program (1.1)

A pályaaorientáció összetett, egyrészt szakmai-, másrészt nagyfokú emberismeretet igénylő feladat. A szakképzésbe jelentkezők (különösen az első szakképzésre jelentkező 14 évesek) társadalmi-szociális helyzetüknél fogva tanácstalanok, bizonytalanok. A tanácsadói programnak az első lépéseik megtételét kell a munkaerőpiaci helyzettel összhangban megteremteni.

Hasonló bizonytalanság tapasztalható a szakmával már rendelkező, de tartós munkanélkülivé váltak esetében. A programnak számukra is fel kell tudni jövőképet vázolni.

75. táblázat: Tanácsadói program célja

Életpálya tervezési program : <i>Tanácsadói program</i>	
A program célja:	A regionális munkaerőpiaci igényekkel és az egyéni adottságokkal összhangban álló szakmaválasztás (képzés, átképzés) orientációja. Kulcsszavak: • magas színvonalú, személyre szabott képzés, • államilag elismert bizonyítvány szerzése, • személyiségfejlesztés, • szakmaorientált nyelvismeretek és IT képzés.
A program tartalma:	Kistérségi, ill. megyei szintű tanácsadói hálózat kiépítése, road-show programok szervezése; pályaválasztási orientációs programok indítása az általános iskola felső tagozataiban.
Érintett szervezetek:	• szakképző intézmények • megyei kereskedelmi és iparkamarák • megyei munkaügyi központok • általános iskolák • térségi integrált szakképző központok

A program célja: szakma orientáció erősítése, a keresleti, kínálati viszonyok és az egyéni adottságok jobb összehangolása.

A program kulcsszavai:

- magas színvonalú, személyre szabott képzés,
- államilag elismert bizonyítvány szerzése,
- személyiségfejlesztés,
- szakmaorientált nyelvismeret és IT képzés.

Program tartalma:

A nemzetközi gyakorlatnak megfelelően létre kell hozna a szakképzési tanácsadás Észak-magyarországi regionális hálózatát.

A hálózat munkatársainak feladatai:

- az egyéni igények és képességek megismerése,
- személyes szakmai orientáció;
- személyre, ill. szervezetre szabott képzési programok összeállítása.

Tanár felkészítő program (1.2)

A nemzetközi tapasztalatok szerint egyre fontosabb az életpálya alakítása. Egyre inkább az a társadalmi és munkaadói elvárás, hogy a képzésben résztvevők egyre inkább tisztában legyenek jövőbeni lehetőségeikkel.

A különböző iskola-munka átmenetről szóló irodalmak szerint akkor jó az iskolai segítő tevékenység, ha:

- szimulált körülmények között biztosítja a tanulók számára fontos munkatapasztalatok megszerzését,
- motiválja őket, hogy megismerjék, milyen foglalkozások betöltésére képesek,
- megtanítja őket, hogy az életben hozott döntéseknek következményei vannak,
- lehetővé teszi, hogy ellenőrizzék a különböző döntéshozatali modellek helytállóságát a különböző helyzetekben,
- szerepjátékokat alkalmaz, amelyek a legfontosabb segítő módszerek,
- segíti a képességek, az érdekek, az értékek, a munkavégzési szokások és az egyéni adottságok megtanulását, ezek lehetővé teszik az egyén számára a megfelelő életvitel kialakítását a folyamatosan változó munkakörülmények között,
- lehetővé teszi, hogy a tanulók fejlesszék a munkavállaláshoz szükséges képességeiket.

A program célja iskolai szakemberek felkészítése, akik segítik a képzésben résztvevők pályaeépítési terveinek összeállítását.

76. táblázat: Tanár felkészítő program célja

Életpálya tervezési program: <i>Tanár felkészítő program</i>	
A program célja:	Pedagógusok felkészítése a szakképzésben résztvevők pályaépítési terveinek kidolgozására.
A program tartalma:	A továbbképzés, tartalmát tekintve az alábbi elemekből áll: • tárgyalási technikák, • konfliktuskezelő technikák, • személyiség fejlesztő tréning, • önismereti tréning, • szociológiai helyzetelemzés, • pályaaorientációs ismertek, • tanulási problémákkal küzdő tanulók pedagógiája, • projekt megvalósítás tervezése, • pályázat írási technikák, • informatika, • média-technológiai ismeretek.
Érintett szervezetek:	• általános iskolák • szakképző intézményei • régió felsőoktatási intézmények • Miskolci Egyetem Továbbképzési Központja • térségi integrált szakképző központok

Diák felkészítő program (1.3)

A kilencvenes években bekövetkezett változások az életpálya-építést nagymértékben újraértékelték. Megjelent a piacgazdaság és a verseny az élet minden területén. Az iskoláknak egyre inkább fel kell ismerniük, hogy fel kell készíteni a tanulókat a munkaerőpiaci elvárásokra és az élethosszig való tanulásra. Ellenkező esetben potenciális munkanélkülieket képeznek, és előbb vagy utóbb a szülők nem küldik gyermekeiket ezekbe az iskolákba.

A szakiskolai tanulmányokat befejező, végzett szakmunkások munkaerőpiaci esélyeinek növelése érdekében, szakmai életútjuk megalapozásához nélkülözhetetlen feltétel a pályaorientációs ismereteiknek megalapozása, illetve bővítése, még az iskolai nevelés-tanítás folyamatában. A tudatos pályatervezéshez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése szükséges feltétele a munka világában való biztonságosabb eligazodásukhoz. (A cambridge-i Nemzeti Életpálya-építő és Tanácsadó Intézet igazgatója „Az életpálya-tanácsadás és gazdasági előnyei” című tanulmányában azt írja: az iskolából a munkába és a munkából a munkába való átmenet elemzése kétségbe vonja, hogy csak egyszerűen információk adása és a tanácsadás elegendő a kívánt eredmények eléréséhez. Az életpálya-építési tanácsadásnak és az iskola-munka átmenetnek a célja, hogy segítse azoknak a képességeknek, érdeklődéseknek, értékeknek, viselkedésmódnak a megtanulását, amelyek képessé teszik az egyént, hogy sikeres életet alakítson ki az állandóan változó munka világában.)

A tanulóknak, mielőbb kilépnek az iskolából, meg kell tanulniuk, hogy „előre nézzenek” és „körülnézzenek”, valamint képességeket és jártasságokat kell szerezniük az alábbi öt területen.

- önismeret,
- foglalkozási információk,
- döntéshozatal,
- tervezés,
- problémamegoldás.

A munkavállalókat fel kell készíteni arra, hogy a szakma gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati képességek mellett információval kell rendelkezniük az életről és a munkáról, amelyek segítik őket abban, hogy egészséges és sikeres tagjai legyenek a társadalomnak. Ennek az elképzelésnek megfelelően az életpálya-építés nem más, mint egy élethosszig való tanulás.

77. táblázat: Diák felkészítő program célja

Életpálya tervezési program: <i>Diák felkészítő program</i>	
A program célja:	A szakképzésben résztvevők önismeret, probléma megoldási és életpálya tervezési ismereteinek bővítése.
A program tartalma:	Új ismeretek bevitele a képzésbe, mint pl.: • tárgyalási technikák, • önismereti tréning, • személyiségfejlesztő tréning, • konfliktuskezelés.
Érintett szervezetek:	• régió szakképző intézményei • régió kereskedelmi és iparkamarái • kézműves kamarák • térségi integrált szakképző központok

Különböző kutatások irányulnak arra, hogy meghatározzák az életpálya-építési folyamat kulcselemeit; ezek szerint az életpálya-építési folyamat öt aranyszabálya a következő:

- A változás állandó.* Az alkalmazkodási képesség az egyik legfontosabb képesség.
- A tanulás állandó.* Az iskola befejezése nem jelenti a tanulás befejezését. A tanulás lehetőségei mindig megvannak, és ezt ki is kell használni.
- Az „utazásra” kell koncentrálni.* Az életben nincs egyetlen cél. Az élet egy izgalmas utazás különböző irányokba és céllal, amelyek változhatnak.
- Kövesd a szívedet.* Hagyni kell, hogy az álmok alakítsák a célokat, és ezután döntünk, hogy valójában mit akarunk.
- Keressünk szövetségeseket.* A célok elérésében a barátok, a család, a szülők értékes források és támogatók.

A nagyon gyakran elhangzó „Mi szeretnél lenni?” kérdés – szülőtől, tanároktól és tanácsadóktól – elveszti a jelentőségét a nagymértékben és nagy gyakorisággal változó munkaerőpiaci körülmények között. Irreális elvárni a tanulóktól, hogy életük során csak egy foglalkozásuk és munkahelyük legyen. Minden válasz, ami erre a kérdésre adható nem kielégítő, vagy rossz. A sikerhez vezető egyetlen komplex képesség, megtanulni az alkalmazkodást a munkaerőpiaci feltételekhez.

4.22 Hálózatfejlesztési program

Az Észak-magyarországi régió szakképzési stratégiájának fontos célja a hálózat minőségi fejlesztése, ami azt is jelenti, hogy újabb képzőhelyek létrehozása ma indokolatlan. Ezzel szemben kiemelten kell kezelni:

- a szakképzési klaszterek kialakítását (háló operatív program),
- a gyakorlati képzések tartami és technikai feltételeinek megújítását (hozzáépítés operatív program),
- az oktatók mobilitásának elősegítését (mozgástér operatív program).

Kapcsolatok, együttműködések fejlesztésének programja (2.1)

A szakképzés hatékonyságának növelése érdekében, az Európai Unió gyakorlatának megfelelően egyre nagyobb jelentősége lesz az oktatási hálózatoknak (klasztereknek). Egyre több olyan képzési forma jelenik meg, mint pl.:

- banki szakügyintéző,
- pénzügyi szakügyintéző,
- számviteli szakügyintéző,
- informatikai statisztikus és gazdasági tervező,
- élelmiszeripari menedzser,
- gépipari mérnökasszisztens,
- villamos- mérnökasszisztens,
- jogi asszisztens,
- képi diagnosztikai és intervenció asszisztens,
- vegyipari-gépészmérnöki asszisztens.

Nyilván ezek indításakor célszerű koordinált együttműködés, oktatási klaszterbe történő rendeződés. Ennek keretében a képzőhelyeknek minőségi akkreditáción kell keresztülmenniük.

78. táblázat: Kapcsolati-háló program célja

Hálózatfejlesztési program: <i>Kapcsolati-háló program</i>	
A program célja:	Oktatási, szakképzési klaszterek kialakítása, amelyek biztosítják a minőségi oktatás koncentrált személyi, tárgyi és módszertani feltételeit.
A program tartalma:	Közös tananyag, tárgyi eszköz, szakmai feltétel, oktatási technikák kifejlesztése és használata; távoktatási hálózat kialakítása.
Érintett szervezetek:	• kamarák • vállalkozások • iskolai rendszerű szakképző intézmények • iskolai rendszeren kívüli szakképző intézmények • régió felsőfokú oktatási intézményei • Észak-magyarországi Regionális Távoktatási Központ

Gyakorlati képzésfejlesztési program (2.2)

A fejlett ipari országokban különös súlyt helyeznek a szakmai ismeretek magas szintű oktatására.

A program célja a szakiskolai szakmai oktatás módszereinek megújítása. Gyakorlatorientált módszerek megismerése, adaptálása, bevezetése, a tananyag-tartalmi és formai megújítása, amely elősegíti a tanulók tanulás alatti sikerélményeinek megszerzését, önálló munkavégzésre serkentenek, növelik a fiatalok szakma iránti érdeklődését, továbbá jelentős motivációs erőt adnak a szakképesítés megszerzéséhez.

A program megvalósításának alapvető feltétele a szakiskolai tanárok szakmai ismeretének bővítése, a gyakorlati oktatás technikai hátterének fejlesztése. (A XXI. század igényeinek megfelelő szakembereket nem lehet ui. a XX. század közepének technikai-, technológiai feltételei mellett felkészíteni!)

79. táblázat: Gyakorlati oktatásfejlesztés program célja

Hálózatfejlesztési program: <i>Gyakorlati képzésfejlesztési program</i>	
A program célja:	Gyakorlati képzés programjának, eszközhátterének fejlesztése, a magas színvonalú, megbízható-, határidőbiztos munkára történő nevelés személyi és tárgyi feltételeinek megteremtése.
A program tartalma:	Minőség fejlesztése nemzetközi együttműködésekben a szakképzési rendszerek és a szakképzés gyakorlatának vonatkozásában. A tematikus projekteknek kifejezetten a szakképzési rendszerekben belül a tervezéshez, a szervezéshez és a menedzsmenthez kapcsolódó minőségbiztosításra (megközelítések, módszerek, eszközök) kell koncentrálniuk, hogy azok jobban megfeleljenek az EU szakpolitikai céljainak.
Érintett szervezetek:	• képző intézmények • vállalkozások • megyei kereskedelmi és iparkamarák • térségi integrált szakképző központok

Mobilitás növelő program (2.3)

Az elmúlt években az oktatáspolitikai figyelme elsősorban a szakközépiskolák irányába fordult, különböző okok miatt a szakmunkásképző intézmények háttérbe kerültek, ami hátrányosan érintette az ott dolgozó tanárt kart.

A mobilitási projektek célja a szakmai alap- és továbbképzés európai jellegének erősítése, valamint az elméleti és gyakorlati szakmai tudás és a szaknyelvi készségek fejlesztésének elősegítése. E pályázattípus többek között lehetővé teszi a szakképzés különböző szereplői, így az oktatási és a gazdasági szféra közötti együttműködést. A mobilitási projektek mind céljukat és célcsoportjukat, mind időtartamukat tekintve két csoportra oszthatók: külföldi gyakorlatokra és csereprogramokra. Mindkét típus esetében a küldő félnek kell pályázatot benyújtania saját nemzeti irodájához.

A Leonardo program támogatja azokat a mobilitási projekteket, amelyek viszonyossági alapon épülnek fel, a partnerek kölcsönös látogatása azonban csak abban az esetben jöhet létre, ha a külföldi partner szintén pályázik Leonardo támogatásra, és azt elnyeri, illetve egyéb forrásokat talál magyarországi látogatásának fedezésére.

A külföldi gyakorlat olyan szakmai gyakorlattal és/vagy képzéssel töltött időszak, amelyet a résztvevő (a kedvezményezett) egy külföldi fogadóintézményben (vállalat és/vagy szakképző intézmény) tölt. Ezalatt az időszak alatt a kedvezményezettnek alkalma nyílik munkatapasztalat szerzésére, szakmai tudásának és készségeinek fejlesztésére, valamely idegen nyelv aktív gyakorlására - mindez jelentősen növeli munkaerőpiaci esélyeit.

80. táblázat: Mobilitási projektek célcsoportjai, időtartama és forrásteremtési lehetősége

Célcsoport	Fogadó fél	Időtartam	Forrás
Külföldi gyakorlat			
Szakmai alapképzésben résztvevő fiatalok	Szakképző intézmények vállalatok	3 hét – 9 hónap	- Max. 5000 euró/fő (utazás, szállás, megélhetés, biztosítás). - Max. 500 euró/pályázó a kis- és középvállalkozások első pályázatának elkészítéséhez. - Szervezési és adminisztrációs költségek. - A célcsoport pedagógiai, kulturális, nyelvi és pszichológiai felkészítésére max. 200 euró/fő (3 hónapnál rövidebb külföldi gyakorlatok és csereprogramok), max. 500 euró/fő (3 hónapnál hosszabb külföldi gyakorlatok), (de max. a projekt támogatásának 10 %-a). A megítélhető támogatás felső határa célcsoportonként eltérő összegű, és függ a résztvevők számától, a kinntartózkodás helyétől és időtartamától.
Felsőoktatásban tanuló diákok	Vállalatok	3-12 hónap	
Fiatal dolgozók Friss diplomások	Szakképző intézmények Vállalatok	2-12 hónap	
Csereprogramok			
HR vezetők Szakképzési vezetők/ munkatársak Oktatók Foglalkoztatási tanácsadók	Vállalatok Szakképző intézmények	1-6 hét	
Szaknyelvet oktatók Szaknyelvi tanácsadók	Vállalatok Szakképző intézmények	1-6 hét	

A külföldi gyakorlatoknak az alábbi feltételeknek kell megfelelniük:

- A kedvezményezett képzéséhez (illetve átképzéséhez) szorosan kapcsolódó vagy azt kiegészítő, a fogadóintézmény országában képzettséget adó gyakorlat vagy szakmai képzés biztosítása.
- A fogadóintézménynél megszerzett készségek, tudás elismerése a küldő ország szabályai szerint (oklevél vagy a szakképesítés adott szintű megszerzését tanúsító okirat révén).
- A kedvezményezett fogadóintézményen belüli oktatói, mentori felügyeletének biztosítása és a küldő szervezet folyamatos tájékoztatása.

A csereprogramok képzőintézmények és vállalatok közötti mobilitási tevékenységek. A csereprogramok a szakképzésben dolgozók számára nyújtanak lehetőséget arra, hogy tudásukat és tapasztalataikat más országokban, eltérő szervezeti körülmények között hasznosíthassák, illetve azokat tovább gyarapíthassák. A csereprogramok célja továbbá az oktatási és gazdasági szféra közötti tapasztalatcsere, a technológiai és tudományos újítások átvitele. A program fontos eleme, hogy a külföldi út a kedvezményezettek számára szakmai továbbképzést jelent.

A szaknyelvi oktatók és tanácsadók csereprogramjánál a cél a munkakörnyezetben történő kommunikáció fejlesztésére irányuló képzési módszerek kidolgozása.

A csereprogramok - a mobilitási tevékenységek általános jellemzésénél már leírtak alapján - nem feltétlenül jelentenek kölcsönösséget, de a program szempontjából előnyös, ha a projekt viszonyossági alapon valósul meg.

A mobilitási projektek alapfeltételei:

- A pályázó intézménynek minimálisan egy külföldi partnere legyen.
- Legalább az egyik partner az Európai Unió valamely tagállamából származzon.
- A projektek maximális időtartama 2 év, amely magában foglalja a külföldi gyakorlat/csere előkészítését, lebonyolítását és az eredmények értékelését, terjesztését. Kétéves futamidejű projektek támogatására akkor nyílik mód, ha a kiutazásokra több turnusban, egymást követő években kerül sor.

- Elszámolható költségtelek:
 - általános programszervezési költségek (ide tartozik a monitoring és az elért eredmények terjesztésének költsége is);
 - a mobilitással összefüggő költségek (utazás, szállás, megélhetés, biztosítás);
 - a kedvezményezettek pedagógiai, nyelvi, kulturális és pszichológiai felkészítése.
- A mobilitási pályázatok benyújtása a Leonardo Nemzeti Irodához történik, a pályázatok bírálatát a nemzeti iroda által megbízott hazai szakértők végzik, a nyertes pályázókkal a Tempus Közalapítvány/Leonardo Nemzeti Iroda köt szerződést, és ennek megfelelően a támogatás átutalását is a Közalapítvány végzi.
- A Leonardo támogatás kiegészítő támogatás. A pályázati útmutató ugyan nem határoz meg kötelező önrészt a pályázók számára, a projekt megvalósításához azonban az esetek jelentős részében további források bevonása szükséges.

A programban külföldről érkező diákok, hallgatók, fiatal munkatársak és a szakképzésben járatos kollégák, egyetemi oktatók, vállalati trénerek fogadására is mód nyílik, ezzel elősegítve egy más szemléletmód, munkakultúra, szakmai háttér megismerését. A magyar fogadó intézmény ebben az esetben partnerként szerepelhet a külföldi küldő intézmény által benyújtott pályázatban.

A mobilitási operatív program a pedagógusok mozgásterének bővítését kívánja megteremteni:

- rövid- és hosszabb távú tanulmányutakkal,
- idegen nyelvismereteik bővítésével.

Tanulmányutak

A program alapvető célja az iskolai rendszerű szakképzésben kiemelten a szakmunkásképzésben oktatók mobilitásának megteremtése külföldi és hazai tanulmányutak támogatása, amelynek keretében lehetőség nyílik megismerni:

- az iskolamenedzsment működésének technikáit;
- az iskolamenedzsment kapcsolatát a gazdasági élet szereplőivel, a fenntartóval, a társadalmi szervezetekkel;
- a pályaaorientáció megoldásának gyakorlati kérdéseit,
- a hátrányos helyzet és felzárkóztatási technikákat,
- a modulrendszerű szakképzés alkalmazásának gyakorlatát.

Idegen nyelvek elsajátítása

Az idegen nyelvi képzés feltételrendszerének fejlesztésével, kialakításával és a képzési igényeknek megfelelő tananyagfejlesztéssel el kell érni, hogy ebben a szakképzési szegmensben is növekedjen az idegen nyelven kommunikálni képes oktatók száma. Mindaddig, amíg a szaktanár nem beszél egyetlen egy idegen nyelvet sem, a negatív példája nem motiválja a szakképzésben résztvevő fiatalokat a gyakorlati nyelvismeret megszerzésére. Ezért meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy a szaktanárok szaknyelvi ismerete fejlődjön. Erre a hazai tanfolyamokon túl anyanyelvi környezetben is esélyt kell biztosítani. Ezen túlmenően magyar és idegen nyelvű oktatási anyagokat, segédleteket kell a tanárnak rendelkezésére bocsátani, ami megkönnyíti a szaknyelv, ill. speciális szakkifejezések elsajátítását.

81. táblázat: Mobilitási program célja

Hálózatfejlesztési program: <i>Mobilitási program</i>	
A program célja:	Nemzetközi és hazai tanulmányutakon, képzési programokban való részvétel; a tanárok mozgásterének megteremtéséhez szükséges nyelvi képzések.
A program tartalma:	• rövid (1 hetes) és hosszabb távú (1 hónapos) hazai és külföldi tanulmányutak • idegen nyelvű prezentációs anyagok, oktatási segédletek összeállítása, eljuttatása a képzőhelyekre • idegen nyelvű szakoktatási modulok elkészítése
Érintett szervezetek:	• szakképző intézmények • megyei kereskedelmi és iparkamarák • tagállami szakképző intézmények

4.23 Képzésfejlesztési program

Még a tradicionális szakmák körében is felgyorsult az eszköz és termékváltás, nyilvánvaló feladat a lépéstartás. Ugyanakkor a képzésfejlesztéskor tartósan számolni kell az-
zal a helyzettel, hogy ebbe az iskolatípusba egyrészt olyan fiatalok fognak jelentkezni, akiknek a hagyományos iskolai értelemben vett tanulási képességük a gyengébb, a gyakorlati cselekvési képességük pedig az erősebb sajátosságuk, másrészt olyanok, akik különböző okok (pl.: gyengébb általános iskolai tanulmányi eredményük, a magasabb fokú iskoláztatást már nem támogató családi háttér, stb.) miatt csak szakiskolai továbbtanulásra képesek. Ebből következően ezeknek a tanulóknak a tanulási és szociális problémái együttesen olyan nevelési-oktatási képzési „kihívást „ jelentenek a szakiskolák számára, amelynek a többi középfokú (szakképző) intézményhez képest jóval nehezebb megfelelni, különösen, ha figyelembe vesszük ezen iskolák sokszor hátrányos személyi-tárgyi-anyagi ellátottságát.

A képzési program keretben négy operatív programnak van kiemelt jelentősége:

- strukturális fejlesztésnek (tudás),
- a horizontális fejlesztésnek (élettér),
- a vonzáskör bővítésnek (kézfogás), valamint
- a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségi megteremtésének (esély).

Képzési struktúra fejlesztési program (3.1)

A program célja, hogy hozzájáruljon az alapkészségek fejlesztéséhez, gazdagabbá tegye a pedagógusok módszertani kultúráját. Ennek érdekében lehetővé kell tenni:

- a közismereti és szakmai előkészítő képzés tartalmának, módszereinek megújítását,
- a szaktanárok és oktatók ismeretátadási módszereinek fejlesztését,
- az ismeretek átadásához szükséges eszközrendszerek korszerűsítését, bővítését.

A képzés minőségi fejlesztése az egész régió érdeke. Ezért a fejlesztéshez szükséges források biztosítása sem lehet a képzőhely, ill. a fenntartó feladata. A megyei- és a regionális fejlesztési tanácsoknak kiemelt prioritásként kell kezelniük az iskolai rendszerű szakképzés technikai feltételeinek fejlesztését a regionális prioritások és programok kiállításakor, ill. az ehhez kapcsolódó pályázatok kiírásakor.

82. táblázat: Képzési struktúra fejlesztési program célja

Képzésfejlesztési program: <i>Struktúra fejlesztési program</i>	
A program célja:	Szakképzés tananyagának tartalmi fejlesztése, a tartalommal konform oktatástechnika biztosítása.
A program tartalma:	• Innovatív szakképzési eszközök, módszerek megtervezése, kifejlesztése, tesztelése, értékelése, terjesztése. • Új oktatási segédanyagok fejlesztése, tesztelése. • Az új információs és kommunikációs technológiák (ICT) minél szélesebb körben történő használatának elősegítése, új alkalmazások kidolgozása. • Olyan nemzetközi nyitott és távoktatási hálózatok létrehozása, amelyek lehetővé teszik az innovatív oktatási eszközök és módszerek minél szélesebb közönség számára történő hozzáférését (multimédiás oktatási segédanyagok, honlapok). • Új képzési modulok, tantervek, szakirányok, tanári továbbképzések kifejlesztése. • Új képzési programok kidolgozása, tesztelése (a képzés kialakítása támogatható és nem a kurzus megtartása).
Érintett szervezetek:	• régió szakképző intézményei • tagállami szakképző intézmények • régió térségi integrált szakképző központjai

Horizontális fejlesztési program (3.2)

Az a munkavállaló, aki csak egyetlen szűk területen alkalmazható speciális szakmával rendelkezik, mint azt a gyakorlat igazolja, folyamatosan ki van téve a munkaerőpiacról történő kirekesztődésnek. (Az Észak-magyarországi régió munkaerőpiaci mozgásai szemléletesen beigazolták ennek a tételnek a válságtartalmát: a speciális kohászati, gépészeti, bányászati ismeretekkel rendelkezők munkaerőpiaci integrációja rendkívüli nehézségekkel járt.) Ezért az adott szakma elsajátíttatása mellett mind nagyobb jelentősége van a párhuzamos, továbbá a komplementer ismertek megszerzésének. Ilyen ismeretek pl.:

- *Munkavállaláshoz kötődő ismeretek*, amelyeket a munkáltatók fontosnak tartanak, és amelyek révén munkához lehet jutni, illetőleg segítenek a jó szaktudás megszerzésében és a karrierépítésben. A többi körben folytatott kutatások alapján az Európai Képzési Alapítvány szerint a következők tartoznak ide: kommunikáció, információfeldolgozás, alkalmazkodóképesség, önálló döntéshozatal, állampolgári és fogyasztói jogok és kötelességek, tanulás és önfejlesztés, nyelvtudás, kezdeményezőkézség és kreativitás, kritikai képesség (érvelés), munkafolyamatok irányítása, problémamegoldás, önbizalom bizonytalan helyzetekben, gondolkodás és cselekvés.
- *Vállalkozói ismeretek*, amelyek az önálló vállalkozási lehetőségek megtalálásában, elindításában, valamint a vállalkozások eredményesebbé tételében segíthetnek. Ezekhez szükséges készségek tehát: a kommunikáció, a bizonytalanság feldolgozása, a szilárd morális alap, az üzleti elképzelések kidolgozása és tényszerű adatokkal, információkkal való alátámasztása, információfeldolgozás, személyes és családi források befektetése, tanulás, az elkövetett hibák helyrehozatala, kapcsolattartás üzleti partnerekkel és hatóságokkal, matematikai, számolás készségek, önálló cselekvés, problémamegoldás, a lehetőségek felismerése és megragadása, korlátozott erőforrásokkal való élni tudás, a személyes kapcsolatok és társadalmi hálók felhasználása, együttműködés másokkal.
- *Menedzsment ismeretek*, amelyek elsősorban, de nem kizárólagosan a munka során saját magunk és mások irányításához szükségesek. Ide tartoznak: elemző gondolkodás, csapatépítés, a tudás átadása, kommunikáció, tanácsadás, kreativitás, döntéshozatal, feladatok és jogkörök átadása, összpontosítás az eredményességre, mások befolyásolása, információkeresés és-gyűjtés, ítéletalkotás, vezetői készségek, tanulás, változásmenedzsment, a stressz feldolgozása, motiváció, tárgyalás és meggyőzés, problémamegoldás, önbizalom, stratégiai látásmód, együttműködés másokkal.

83. táblázat: Képzési struktúra horizontális fejlesztési programjának célja

Képzésfejlesztési program: <i>Horizontális fejlesztési program</i>	
A program célja:	• Párhuzamos és/vagy komplementer szakmai ismertek megszerzésére történő motiválás (több lábon állás), a munkaerőpiacon esélyek növelése érdekében. • Szemléletformálás, a több-lábon állás szükségességének oktatása, felismertetése.
A program tartalma:	• Munkavállaláshoz vállalkozáshoz, menedzsmenthez kötődő ismertek megszerzése.
Érintett szervezetek:	• szakképző iskolák • kereskedelmi és iparkamarák

A munkaerőpiaci igények szempontjából releváns oktatás és képzés tartalmának, módszereinek meghatározásához jó alapokat adhat az az összehasonlító táblázat, amely az egyes készségkategóriák tartalmának átfedését vizsgálja. Ugyanakkor – ha a leszakadás veszélyének kitett tanulók szemszögéből vizsgáljuk a kérdését, akkor – a szempontsort később ki kell egészíteni az elemi és az életvezetési készségek kategóriájának elemzésével is.

84. táblázat: Készségek közötti átfedések

Készség	Kulcsfontosságú készségek	Munkavállaláshoz kötődő készségek	Vállalkozói készségek	Menedzsment készségek
Kommunikáció	•	•	•	•
Számos használata (matematikai készségek)	•		•	•
Számítástechnika (információfeldolgozás)	•	•	•	•
Együtt dolgozás másokkal	•	•	•	•
Problémamegoldás	•	•	•	•
Saját tanulás és teljesítmény javítása (önfejlesztés)	•	•	•	•
Alkalmazkodóképesség (rugalmasság; lehetőségek megragadása)		•	•	
Önálló döntéshozatal (kezdemenyzőképesség)		•	•	•
Állampolgári és fogyasztói jogok és köteleességek		•		
Nyelvtudás		•		
Kreativitás		•		•
Kritikai képesség (érvelés, elemző gondolkodás)		•		•
Önbizalom bizonytalan helyzetekben		•	•	•
Tevékenység és mérlegelés (cselekvés és gondolkodás)		•	•	•
Szilárd morális alap			•	
Vezetői készségek				•
Motiváció			•	•
Összpontosítás az eredményességre			•	•
Mások befolyásolása (kapcsolatok és hálók)			•	•

Forrás: Bognár Mária: A lemorzsolódás, az iskolai kudarc elleni küzdelem az OECD és EU országokban – a második esély iskoláinak tapasztalatai. Országok Köznevelési Intézet, 2003.

Vonzáskör bővítési program (3.3)

A program célja alapvetően a szakképzésbe bekapcsolódók számának növelése. A romló demográfiai tendenciák mellett ennek érdekében egyrészt a határon túli fiatalok körében kell megfelelő előkészítettség után propagandát folytatni. Erre elsősorban határon túli hiányszakmák esetében van esély, a régió adottságaival összhangban, elsősorban szlovák vonatkozásban.

Másrészt egyre intenzívebb marketing munka alkalmazásával a jelenleginél nagyobb figyelmet kell fordítani az aktív korú nem foglalkoztatottak munkaerőpiaci reintegrációját elősegítő képzésekre.

A program során különös figyelmet kell fordítani a munkaképes, különösen a középkorú nők munkaerőpiaci reintegrációjára. Hosszabb távon ez ui. esélyt adna a kedvezőtlen demográfiai folyamatok megváltoztatására is (az alacsony gyermekvállalási készségben nyilván szerepe van annak, hogy az 5-6 évi főállású családanyaságot követően a munkaadók szemében nem számít teljeskörű foglalkoztatottnak a szakismeretek fejlődése miatt a munkára jelentkező kismama).

85. táblázat: Vonzáskör bővítési program célja

Képzésfejlesztési program: <i>Vonzáskör bővítési program</i>	
A program célja:	Aktív korúak, nem foglalkoztatottak munkaerőpiaci reintegrációja, teljeskörű munkavállalói készségek és ismeretek megteremtésével. Határon túli 14-18 éves korosztály bevonása a régió szakképzési rendszerébe, a hazai képzési lehetőségek és feltételek bemutatása a határon túli magyar lakta területek általános iskoláiban.
A program tartalma:	• szak és betanító képzés • ismeretfelújítás • tanfolyami képzések (vállalkozási ismertek, ön-ismeretek, önmenedzselés) • komplett képzési programok felajánlása • részprogramok (modulok) magyar nyelvű ki-ajánlása • részprogramok (modulok) idegen nyelvi (pl.: német) felajánlása • tananyag átadás/átvétel
Érintett szervezetek:	• szakképző intézmények • megyei kereskedelmi- és iparkamarák • képzési tanácsadó szervezetek • megyei munkaügyi központok • térségi integrált szakképző központok • megyei kereskedelmi- és iparkamarák • szlovák szakmai kamarák • magyar és szlovák szakképző intézmények • régió térségi integrált szakképző központjai

Hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségi programja (3.4)

A régió nyomott munkaerőpiacán különösen hátrányos helyzetben vannak az egészségügyi és szociális okok miatt hátrányos helyzetűek, a sajátos nevelési igényűek, akiknek sokszor egyetlen egzisztenciateremtési esélye a szakképzési rendszerbe történő bekapcsolódás (ezért arányuk természetesen magasabb is ebben a képzési formában, a többi képzéshez képest).

Esetükben különösen fontos:

- az esélyegyenlőség megteremtése és
- a felzárkóztatás.

A hátrányos, különösen a szociális hátrányos helyzetűek iskolai tanítása, taníttatása kiemelt fontosságú helyi és össz-nemzeti érdek. Szűk látókörű az az oktatás- és gazdaságpolitika, amelyik nem ismeri fel, hogy ennek a rétegnek (csoportnak) a képzése olyan speciális eszközöket és módszereket igényel, amelyek költségigénye meghaladja az átlagot. Ezért különös figyelmet kell fordítani:

- a képzésbe történő bevonásukra és benntartásukra;
- az ismeretek megszerzésére, a munkára nevelésre;
- a nyári foglalkoztatás feltételeinek megteremtésére.

Ez utóbbi azért is fontos, mert a szociálisan hátrányos helyzetűek esetében visszatérő probléma, hogy mindazt a munka- és viselkedési kultúrát, amit ez év során az iskolában megismert, a nyári szüneten a kedvezőtlen környezet hatására elfelejti.

A szakiskolai képzésbe kerülő tanulók között nagy a kudarcokkal terhelt, hátrányos szociális helyzetű, gyenge tanulási képességű, hiányos általános műveltséggel rendelkező, ugyanakkor túlkoros, nehezen nevelhető tanulók aránya. A pedagógiai-képzési hátrányok mellé gyakran társul szociális, családi hátrány.

Az elmúlt évek tapasztalata szerint a kétéves időtartammal meghosszabbított, ugyanakkor felemelt szintű közismereti képzés követelményeit a szakiskolai tanulók meghatározó hányada – fele, harmada – nem tudja teljesíteni, amely nagyarányú bukást és lemorzsolódást, de mindekképpen alacsony szintű elméleti tudást eredményez a 9 és 10. évfolyamokon. A szakiskolai tanulók tanév végi bukási aránya 25 % fölött van, ugyanakkor a tanulók közel fele már az általános iskolában is megbukott egy vagy több tárgyból, illetve a tanulók 4-5 %-a osztályt ismételt.

Azok a tanulók, akik tanulási eredményükben rendkívül gyengék, negatívan befolyásoló kudarcként élik meg a megemelt követelményeket.

86. táblázat: Esélyegyenlőségi program

Képzésfejlesztési program: Hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségi programja	
A program célja:	Szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok kiscsoportos oktatási feltételeinek megteremtése, - különös tekintettel: – a tanuláshoz szükséges motiváció megteremtése, – munkavégzésre való szocializálás, – pályaválasztási döntés megalapozása, – szakmai képzés előkészítése, – az alapkészségek és képességek fejlesztése, – élettervezés elősegítése.
A program tartalma:	• Tananyagfejlesztés, kiscsoportos képzési programok indítása. • Nyári foglalkoztatási programok szervezése.
Érintett szervezetek:	• régió szakképző intézményei • képzési tanácsadó szervezetek • régió kereskedelmi és iparkamarái • térségi integrált szakképző központok

E tanulók többsége olyan társadalmi környezetből származik, ahol hiányzik a tanulásra történő motiválás családi háttere (a szakiskolai tanulók többsége általában a leghátrányosabb társadalmi rétegek közül kerül az iskolába: anyagi-szociális és családi-mentális (szocializációs) körülményeik jelentősen rosszabbak a szakközépiskolába vagy gimnáziumba járó fiatalokénál.) A társadalmi helyzetből származó szelekció tehát többszörösen sújtja e fiatalokat. A többszörös hátrányos helyzet következtében a szakiskolába kerülő fiatalok jelentős része tantárgyi bukásokkal érkezik, valamint nem kis része évismétlő.

Ennek figyelembevételével a szakképző iskolákban olyan szakképzésre felkészítő programot kell indítani, ami a szakképzés megkezdéséhez szükséges kompetenciákra készít fel és a következő elemeket tartalmazza: pályaaorientációs, helyzetfelmérő, felkészítő, és értékelő szakasz.

87. táblázat: Felzárkóztatási program célja

Képzésfejlesztési program: <i>Hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatási programja</i>	
A program célja:	Speciális egy éves képzési program kialakítása tanulási nehézségekkel küzdők részére.
A program tartalma:	Kiscsoportos alapfokú ismereteket is pótló, pályorientációs elemeket tartalmazó képzés indítása.
Érintett szervezetek:	• általános iskolák • szakképző intézmények • kereskedelmi és iparkamarák

A hátrányos helyzetű, ezen belül különösen a roma tanulók szocializációs hiányosságainak pótlása a pedagógusoktól speciális szakértelmet követel. A tanulók tudásbeli hiányosságainak pótlása a szakmatanulás előkészítésére rendelkezésre álló idő rugalmas kezelésével, egyéni foglalkoztatással lehetséges. Nem csak az ezzel kapcsolatos pedagógiai programok bevezetése, a programok kialakítására és a pedagógusok felkészítésére van szükség, hanem a pedagógus továbbképzési rendszerén belül olyan célprogramok kialakítására is, melyek biztosítják a projekt által elvárt eredményeket.

Gazdasági, szociális és politikai érdek, hogy elsődlegesen a normál szakképzési rendszer alapfeltételeinek biztosításával, ezen belül a halmozottan hátrányos helyzetűek számára szükséges kiegészítő támogatással, speciális programokkal, új módszerekkel, és az ezek megvalósításához szükséges eszközök fejlesztésével lehetővé váljon a személyiségfejlesztést, a felzárkózást a közismereti tantárgyakban, a készségfejlesztést, pályorientációt, a szakmai előkészítést és alapozást, a szakképzettséghez jutást és ezáltal a hátrányos helyzetű fiatalok munkaerő-piaci esélyeinek javulását.

A felzárkóztatás fontos csoportját képezik a lemorzsolódó fiatalok, akik ugyan megkezdik a szakképzést, azonban számos ok miatt (látszólagos iskolai végzettség, rossz választás, stb.) 3-4 hónap ténylegesen kiesnek a szakképzési rendszerből. Ők a mai eljárás szerint általában a tanév hátralévő idejében nem vesznek részt a képzésben, csellengnek. A programnak azt is lehetővé kell tennie, hogy ezek a fiatalok a kiesést követően rögtön bekerüljenek a programba és a rendelkezésre álló rövidebb idő alatt készítsék fel őket a következő évben megkezdődő szakképzésre.

A szakképzésre felkészítő évfolyam után az azt eredménnyel elvégző megkezdhetik tanulmányaikat.

5. Összefoglalás

Az Észak-magyarországi régió középtávú (2007–2013) szakoktatás-fejlesztési stratégiája avval a szándékkal készült, hogy:

- összefoglaló leltárt és láttelepet adjon a három (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heve és Nógrád) megye szakképzését meghatározó keresleti és kínálati helyzetről;
- megfogalmazza azt a reális célt, amit három éven belül a régiónak (2006 végéig) el kellene érni gazdasági versenyképessége növelése, a régió belüli társadalmi, gazdasági esélyegyenlőség javítása és a felzárkózás megindítása érdekében;
- javaslatot tesz a cél elérés módszerére és a forrásokra.

Az Észak-magyarországi régió, ill. annak kistérségi gazdasági-társadalmi fejlődését megalapozó középtávú (2007-2013.) szakképzés-fejlesztési elképzelések célja:

- a képzőhelyek innovációs képességének növelése, új (innovatív) képzési programok indításának iniciálása, amely hozzájárulhat a régió foglalkoztatási viszonyainak javításához, új munkahelyek teremtéséhez; a tudásközpontú társadalom kialakulásához;
- a szakképzés szerkezetének és színvonalának fejlesztése, egyrészt a kínálat rugalmasabbá tétele, másrészt az egyén számára olyan ismertek biztosítása, amely lehetővé teszi az esetleges pályamódosítások, ill. a további ismeretek megszerzését;
- az intézményhálózat hatékonyságának növelése; a célokkal konform intézményhálózat tervének felvázolása;
- forrásteremtés a XXI. század első évtizedéhez méltó szakmai feltételek biztosításához.

A stratégia időtávatának megválasztása tudatos, alkalmazkodik a II. Nemzeti Fejlesztési Terv időhorizontjához; ugyanez mondható el a stratégia prioritásainak megválasztásáról.

A stratégia kiemelt célja: a képzésben résztvevők harmonikus személyiségfejlődésének elősegítése, a munkavállalók munkaerőpiaci esélyeinek növelése.

A stratégia általános célja:

- a munkaerő képzettség általános színvonalának emelése és új szakmai (nyelvi, gazdasági, menedzsment) ismeretek megszerzése;
- a felnőttképzés korszerűsítése és kiterjesztése;
- a foglalkoztatási igények és a munkaerő kínálat közti egyensúly megteremtése a régióban;
- a foglalkoztatási arány növelése és a munkanélküliség csökkentése;
- a foglalkoztatási esélyegyenlőség javítása;
- a nők előtt álló munkapiaci akadályok csökkentése;
- az intézmények kapcsolatainak fejlesztése.

Az általános cél mellett négy speciális cél fogalmazódott meg:

- esélyegyenlőség biztosítása;
- alkalmazkodóképesség és a vállalkozói készség fejlesztése;
- az oktatás és a gazdaság közötti kapcsolat erősítése;
- az egész életen át tartó tanulás feltételeinek megteremtése.

A stratégia hatásindikátorai:

- a munkanélküliségi ráta csökkentése a régió elmaradott térségeiben (%);
- specifikus szakmai képzettséggel rendelkező munkavállalók arányának növekedése (%);
- a magasabb, több szakismerettel rendelkező munkavállalók arányának növekedése (%);
- a munkaerőképzésben való részvételének emelkedése (%);
- újból munkába álltak aránya (a támogatottak, képzésben részt vettek %-a);
- a nők munkaerőpiaci aktivitási rátájának növekedése (%);
- a támogatott közösségi szervezetekben aktív emberek száma egy év után (férfi/nő);
- a munkaerő termelékenységének növekedése a növekvő szakképzettség hatására (a kibocsátás/ foglalkoztatott %-os növekedése);
- létrehozott/megvédett munkahelyek szám három év után (száma, az összes munkahely %-a).

A régió középtávú szakképzés-fejlesztési stratégiájában 10 programra tettünk javaslatot, ezek:

- *Útjelző*: tanácsadás fejlesztési operatív program;
- *Empátia*: tanár felkészítő operatív program;
- *Érvényesülés*: diák felkészítő operatív program;
- *Háló*: a képzőhelyek kapcsolati rendszerének fejlesztési operatív programja;
- *Mozgástér*: a képzésben résztvevők mobilitás növelési operatív programja;
- *Tudás*: a szakképzés képzési struktúrájának fejlesztési operatív programja;
- *Hozzáértés*: gyakorlati képzés fejlesztési operatív programja;
- *Élettér*: a szakképzésen belüli átjárhatóság fejlesztési operatív programja;
- *Kézfogás*: a képzésben résztvevőn vonzáskörét fejlesztő operatív program;
- *Esély*: a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségi operatív programja.

Közhely, de a gyakorlatot számtalan esetben igazolta: minden stratégia annyit ér, amennyit abból megvalósítanak!

Ábrajegyzék

1. ábra: Vizsgálat logikai folyamata
2. ábra: Élveszületések száma Magyarországon (fő), 1990-2007.
3. ábra: Szakképzés szempontjából potenciális népesség arányának változása
4. ábra: Népesség életkor szerinti megoszlása az Észak-magyarországi régióban (2007.január)
5. ábra: A népesség szám nemek szerinti megoszlása (1994-2020)
6. ábra: A tanulónépesség száma nemek szerint (1994-2020)
7. ábra: Borsod-Abaúj-Zemplén megye korfája (1996/2006)
8. ábra: Heves megye korfája (1996/2006)
9. ábra: Nógrád megye korfája (1996/2006)
10. ábra: A 15-19 éves korosztály számának várható változása 2021-ig
11. ábra: A 25 éves és idősebb népesség iskolai végzettsége nemeként, a megfelelő korúak százalékában, 2006.
12. ábra: Átlagos iskolai végzettség az Észak-magyarországi régióban (2007)
13. ábra: Egy főre jutó GDP regionális nagysága az országos átlag százalékában
14. ábra: Az egy főre jutó GDP változása 1994-2006, folyó áron
15. ábra: A hozzáadott érték megoszlása, 2006.
16. ábra: Vállalkozás sűrűség az Észak-magyarországi régióban (2006)
17. ábra: K + F ráfordítás az Észak-magyarországi régióban
18. ábra: Foglalkoztatottak száma Heves megyében 1992-2006. között
19. ábra: A gazdasági aktivitás aránya
20. ábra: A régióban foglalkoztatottak bruttó átlagkeresete (Ft/hó) 2006-ban
21. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete az Észak-magyarországi régióban (2006)
22. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása 1994-2006. (%)
23. ábra: Szakképzés iskolatípusainak regionális megoszlása
24. ábra: Szakiskolákban tanuló diákok megoszlása az Észak-magyarországi régióban
25. ábra: Szakiskolai intézmények megoszlása Észak-magyarországi régióban
26. ábra: Szakközépiskolák megoszlása az Észak-magyarországi régióban (2006)
27. ábra: Gyakorlati képzési helyek megoszlása az Észak-magyarországi régióban (2005)
28. ábra: Oktatók számának (fő) megoszlása a régióban
29. ábra: Szakközépiskola szakterületenkénti megoszlása első jelentkezés alapján
30. ábra: Észak-magyarországi régió középtávú szakképzésfejlesztésének célhierarchiája

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Fontosabb népmozgalmi események számának változása, 2003., 2007.
2. táblázat: A szakképzés szempontjából meghatározó korcsoportok létszámának alakulása Magyarországon 2055-ig (efő)
3. táblázat: Abaúj-Hegyközi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
4. táblázat: Bodrogi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
5. táblázat: Edelényi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
6. táblázat: Encsi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
7. táblázat: Kazincbarcikai kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
8. táblázat: Mezőcsáti kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
9. táblázat: Mezőkövesdi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
10. táblázat: Miskolci kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
11. táblázat: Ózdi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
12. táblázat: Sárospataki kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
13. táblázat: Sátoraljaújhelyi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
14. táblázat: Szerencsi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
15. táblázat: Szikszói kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
16. táblázat: Tiszaújvárosi kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
17. táblázat: Tokaji kistérség (B-A-Z megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
18. táblázat: Belpátfalvai kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
19. táblázat: Egri kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
20. táblázat: Füzesabonyi kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
21. táblázat: Gyöngyösi kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
22. táblázat: Hatvani kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
23. táblázat: Hevesi kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
24. táblázat: Pétervárási kistérség (Heves megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
25. táblázat: Balassagyarmati kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
26. táblázat: Bányászati kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
27. táblázat: Pásztói kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
28. táblázat: Rétsági kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
29. táblázat: Salgótarjáni kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
30. táblázat: Szécsényi kistérség (Nógrád megye) lakónépességének várható megoszlása (fő)
31. táblázat: Észak-magyarországi régió lakónépességének várható megoszlása (fő)
32. táblázat: Magyarország lakónépességének várható megoszlása (fő)
33. táblázat: A 15-19 éves korosztály számának változása 2021-ig
34. táblázat: Gyermekek, tanulók száma régióként, kistérségenként (2006)
35. táblázat: A megyei szintű humán fejlettségi indexek (HDI) alakulása 1990-2006 között
36. táblázat: Észak-magyarországi régió kistérségei humánindexének helyzete
37. táblázat: Egy főre jutó GDP alakulása folyóáron (Ft/fő)
38. táblázat: A GDP alakulása 1994 és 2006 között (előző év = 100 %)

39. táblázat: A bruttó hozzáadott érték a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint (2006)
40. táblázat: A bruttó hozzáadott érték a gazdasági ágak főbb csoportjai szerint, 2005
41. táblázat: Vállalkozások száma (db/ezer lakos)
42. táblázat: 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása a régióban (ezer fő)
43. táblázat: A 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása a régióban, 2006
44. táblázat: A foglalkoztatottak megoszlása (%), 2005.
45. táblázat: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete gazdasági ág szerint, 2006 (Ft)
46. táblázat: Foglalkoztatottak nyilvántartott álláskeresők jövedelme és személyi jövedelemadója az Észak-magyarországi régióban (2006)
47. táblázat: Munkanélküliségi ráta változása (%)
48. táblázat: Munkanélküliség alakulása (2000-2006)
49. táblázat: Regisztrált munkanélüliek iskolai végzettség szerinti megoszlása (2006, fő)
50. táblázat: Nyilvántartott munkanélüliek megoszlása állománycsoportok szerint, 2006 (fő)
51. táblázat: Foglalkoztatottak, regisztrált munkanélüliek, a régió kistérségeiben (2005)
52. táblázat: Nyilvántartott álláskereső és ellátásuk*
53. táblázat: A roma népesség gazdasági aktivitása és inaktivitása, 1991-2021 teljes (minősített) roma népesség (Borsod-Abaúj-Zemplén megye)
54. táblázat: A roma népesség gazdasági aktivitása és inaktivitása, 1991-2021 teljes (minősített) roma népesség (Heves megye)
55. táblázat: A roma népesség gazdasági aktivitása és inaktivitása, 1991-2021 teljes (minősített) roma népesség (Nógrád megye)
56. táblázat: Lisszaboni stratégia foglalkoztatási céljai
57. táblázat: Szakmák iránti igény változásának tendenciája
58. táblázat: Szakmunkások iránti kereslet változása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (fő)
59. táblázat: Szakmunkások iránti kereslet változása Heves megyében (fő)
60. táblázat: Szakmunkások iránti kereslet változása Nógrád megyében (fő)
61. táblázat: Szakközépiskolák megoszlása az Észak-magyarországi régióban (2006)
62. táblázat: Tanulók száma régiós összesítésben szakmacsoportonként, 2006. (fő)
63. táblázat: Tanulók iskolán kívüli gyakorlati helyeinek megoszlása
64. táblázat: Tanulók számának nyitóadatai a gyakorlati képzés helyszíne és formája szerint
65. táblázat: Iskolai és iskolán kívüli tanműhelyek szám
66. táblázat: Iskolai tanműhelyben és iskolán kívüli gyakorlati képzésben résztvevők száma
67. táblázat: Régiós összesítés szakmacsoportonkénti és szakterületenkénti bontásban (2006)
68. táblázat: Bejelentett iskolai rendszeren kívüli szakképesítést szerettek száma (2007)
69. táblázat: Bejelentett iskolai rendszerű képzés szerinti szakmákban képesítést szerettek száma (2007)
70. táblázat: A képzések fő adatainak alakulása 2005-2006 és 2006-2007-es tanév között régióként (2005-2006 = 100 %)
71. táblázat: Szakiskolai, Speciális szakiskolai és szakközépiskolai képzésben résztvevők száma szakterületenként (B-A-Z., Heves, Nógrád megye) (2006)
72. táblázat: Az egyes gazdasági ágakban foglalkoztatottak aránya, 1980-ban, 2006-ban és 2010-ben (%)

73. táblázat: Észak-magyarországi régió középtávú szakképzés-fejlesztési stratégiájának programstruktúrája
74. táblázat: Az operatív programok kapcsolatai
75. táblázat: Tanácsadói program célja
76. táblázat: Tanár felkészítő program célja
77. táblázat: Diák felkészítő program célja
78. táblázat: Kapcsolati-háló program célja
79. táblázat: Gyakorlati oktatásfejlesztés program célja
80. táblázat: Mobilitási projektek célcsoportjai, időtartama és forrásteremtési lehetősége
81. táblázat: Mobilitási program célja
82. táblázat: Képzési struktúra fejlesztési program célja
83. táblázat: Képzési struktúra horizontális fejlesztési programjának célja
84. táblázat: Készségek közötti átfedések
85. táblázat: Vonzáskör bővítési program célja
86. táblázat: Esélyegyenlőségi program
87. táblázat: Felzárkóztatási program célja